

Z A K O N

O ENERGETICI

I. OSNOVNE ODREDBE

1. Predmet uređivanja

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se ciljevi energetske politike i način njenog ostvarivanja, uslovi za pouzdanu, sigurnu i kvalitetnu isporuku energije i energenata, i uslovi za sigurno snabdevanje kupaca, uslovi za izgradnju novih energetskih objekata, uslovi i način obavljanja energetskih delatnosti, način organizovanja i funkcionisanja tržišta električne energije i prirodnog gasa, prava i obaveze učesnika na tržištu, zaštita kupaca energije i energenata, način, uslovi i podsticaji za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije, prava i dužnosti državnih organa, položaj, način finansiranja, poslovi i druga pitanja od značaja za rad Agencije za energetiku Republike Srbije (u daljem tekstu: Agencija) u izvršavanju ovog zakona, kao i nadzor nad sprovođenjem ovog zakona.

2. Pojmovi

Član 2.

Pojedini izrazi koji se koriste u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) balansna odgovornost na tržištu električne energije je obaveza učesnika na tržištu da uravnoteže proizvodnju, potrošnju i ugovorenu kupovinu i prodaju električne energije u periodu za koji se utvrđuje balansno odstupanje i preuzmu finansijsku odgovornost za odstupanja;

2) balansna odgovornost na tržištu prirodnog gasa je obaveza učesnika na tržištu da uravnoteže količinu prirodnog gasa na ulazu u sistem i izlazu iz sistema u periodu za koji se utvrđuje balansno odstupanje i preuzmu finansijsku odgovornost za odstupanja;

3) biomasa je biorazgradivi deo proizvoda, otpada i ostataka biološkog porekla iz poljoprivrede (uključujući biljne i životinjske materije), šumarstva i povezanih industrija, kao i biorazgradivi deo industrijskog i komunalnog otpada;

4) biogoriva su tečna ili gasovita goriva za saobraćaj, proizvedena iz biomase;

5) biotečnost je tečno gorivo za proizvodnju električne i toplotne energije i energije za grejanje i hlađenje, proizvedeno iz biomase, osim za saobraćaj;

6) vertikalno integrisano preduzeće je energetski subjekt ili grupa energetskih subjekata gde isto pravno lice ima pravo, direktno ili indirektno da sprovodi upravljanje i gde energetski subjekt ili grupa pored jedne od sledećih delatnosti: prenos električne energije i upravljanje prenosnim sistemom, ili transport prirodnog gasa i upravljanje transportnim sistemom, distribucija električne energije i upravljanje distributivnim sistemom, distribucija i upravljanje distributivnim sistemom za prirodni gas, skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa obavlja i najmanje jednu od sledećih delatnosti: proizvodnju električne energije ili prirodnog gasa, snabdevanje električnom energijom ili prirodnim gasom, javno snabdevanje električnom energijom ili prirodnim gasom;

7) garancija porekla je dokument koji ima isključivu funkciju da dokaže krajnjem kupcu da je dati udeo ili količina energije proizvedena iz obnovljivih izvora energije, kao i iz kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije;

8) derivati nafte su proizvodi koji se dobijaju preradom sirove nafte, degazolinažom ili u procesima separacije lakih utečjenih ugljovodonika (motorni benzini, dizel goriva, sve vrste ulja za loženje, gorivo za mlazne motore, tečni naftni gas i dr.);

9) direktni dalekovod je dalekovod koji povezuje izolovano mesto proizvodnje sa izolovanim kupcem ili koji povezuje proizvođača električne energije sa energetske subjektom za snabdevanje električnom energijom sopstvenih pogona, povezanih preduzeća i kvalifikovanog kupca;

10) direktni gasovod je cevovod koji povezuje proizvođača sa objektom izolovanog kupca prirodnog gasa;

11) distribucija električne energije je prenošenje električne energije preko distributivnog sistema radi isporuke električne energije krajnjim kupcima, a ne obuhvata snabdevanje električnom energijom;

12) distribucija prirodnog gasa je prenošenje prirodnog gasa preko distributivnog sistema radi isporuke prirodnog gasa krajnjim kupcima, a ne obuhvata snabdevanje prirodnim gasom;

13) distribucija toplotne energije je prenošenje toplotne energije za daljinsko grejanje i/ili daljinsko hlađenje ili industrijsku upotrebu pomoću pare, tople vode ili rashladnog fluida kroz distributivne sisteme;

14) dovodni gasovod je cevovod koji povezuje postrojenja za proizvodnju nafte ili prirodnog gasa sa objektima za preradu prirodnog gasa;

15) domaćinstvo je kupac koji kupuje električnu energiju ili prirodni gas za potrošnju svog vlastitog domaćinstva, isključujući obavljanje komercijalnih ili profesionalnih delatnosti;

16) energenti su ugalj, prirodni gas, nafta, derivati nafte, uljni škriljci, obnovljivi i drugi izvori energije;

17) energija iz obnovljivih izvora je energija proizvedena iz nefosilnih obnovljivih izvora kao što su: vodotokovi, biomasa, vetar, sunce, biogas, deponijski gas, gas iz pogona za preradu kanalizacionih voda i izvori geotermalne energije;

18) energetski sistem je elektroenergetski sistem, sistem prirodnog gasa, nafte ili derivata nafte koji se sastoji od energetskih objekata međusobno povezanih tako da čine jedinstven tehničko-tehnološki sistem;

19) energetski subjekt je pravno lice, odnosno preduzetnik, koje je upisano u registar za obavljanje jedne ili više energetskih delatnosti;

20) energija je električna energija i toplotna energija;

21) interkonektivni dalekovod je dalekovod koji prelazi granicu između država i povezuje njihove prenosne sisteme;

22) interkonektor je gasovod, naftovod, odnosno produktovod koji prelazi granicu između država radi povezivanja njihovih transportnih sistema, kao i oprema koja se koristi za povezivanje elektroenergetskih sistema;

23) isporuka je fizička predaja energije, odnosno energenta iz objekta energetskog subjekta ili proizvođača prirodnog gasa u objekat drugog energetskog subjekta ili krajnjeg kupca;

24) javni snabdevač je energetska subjekt koji obavlja energetska delatnost javnog snabdevanja;

25) javno snabdevanje je prodaja električne energije i prirodnog gasa domaćinstvima i malim kupcima po regulisanim cenama;

26) kvalifikovani kupac je kupac električne energije ili prirodnog gasa koji ima pravo na slobodan izbor snabdevača;

27) korisnik sistema je energetska subjekt, proizvođač prirodnog gasa ili krajnji kupac koji ima pravo pristupa sistemu;

28) krajnji kupac je pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koji kupuje električnu energiju ili prirodni gas za svoje potrebe;

29) kupac je pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koji kupuje energiju ili energent;

30) lajnpak (linepack) je količina prirodnog gasa koji se pod pritiskom skladišti u transportnom, odnosno distributivnom gasovodu, kojom se obezbeđuje siguran rad sistema;

31) licenca je akt kojom se utvrđuje ispunjenost uslova propisanih zakonom za obavljanje energetskih delatnosti propisanih ovim zakonom;

32) mali kupci električne energije ili prirodnog gasa su krajnji kupci (pravna lica i preduzetnici) koji imaju manje od 50 zaposlenih, ukupan godišnji prihod u iznosu do 10 miliona evra u dinarskoj protivvrednosti i čiji su svi objekti priključeni na distributivni sistem električne energije napona nižeg od 1kV, odnosno na distributivni sistem prirodnog gasa;

33) merni uređaj za električnu energiju je brojilo električne energije, naponski i strujni merni transformator i ostala pomoćna oprema koja je u funkciji merenja električne energije;

34) motorna goriva su goriva za pogon motornih vozila (motorni benzini, dizel goriva, goriva za mlazne motore, goriva za brodske motore, tečni naftni gas, biogoriva, komprimovani prirodni gas i dr.);

35) neprekidni kapacitet je kapacitet prirodnog gasa koji operator transportnog sistema garantuje korisniku sistema u ugovorenom obimu;

36) novi infrastrukturni objekti su objekti koji nisu izgrađeni do dana stupanja na snagu ovog zakona i koji se mogu izuzeti od primene prava na regulisani pristup sistemu;

37) operator distributivnog sistema električne energije je energetska subjekt koji obavlja delatnost distribucije električne energije i upravljanja distributivnim sistemom električne energije, izuzev dela 110 kV distributivnog sistema u transformatorskim stanicama 110/h kV (spojna polja 110 kV, sabirnice i dalekovodna polja 110 kV) i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuní potrebe za distribucijom električne energije na ekonomski opravdan način;

38) operator distributivnog sistema prirodnog gasa je energetska subjekt koji obavlja delatnost distribucije prirodnog gasa i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuní potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;

39) operator prenosnog sistema električne energije je energetska subjekt koji obavlja delatnost prenosa i upravljanja prenosnim sistemom električne energije i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj prenosnog sistema na području Republike Srbije, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispunji potrebe za prenosom električne energije na ekonomski opravdan način;

40) operator sistema je operator prenosnog sistema električne energije, operator distributivnog sistema električne energije, operator transportnog sistema prirodnog gasa, operator distributivnog sistema prirodnog gasa i operator skladišta prirodnog gasa;

41) operator skladišta prirodnog gasa je energetska subjekt koji obavlja delatnost skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj skladišta prirodnog gasa;

42) operator transportnog sistema prirodnog gasa je energetska subjekt koji obavlja delatnost transporta prirodnog gasa i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj transportnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispunji potrebe za transportom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;

43) oprema pod pritiskom su gasovodi, naftovodi, produktovodi, parni i vrelovodni kotlovi, posude pod pritiskom i druga oprema pod pritiskom utvrđena posebnim tehničkim propisima;

44) organizovano tržište električne energije je institucionalno uređen odnos između ponude i tražnje učesnika na tržištu električne energije sa unapred određenim standardizovanim produktima i fizičkom isporukom, na vremenskom okviru dan unapred i unutar dana;

45) osnovni derivati nafte su sve vrste motornog benzina, sve vrste dizel goriva, ulje za loženje i sve vrste mazuta;

46) potpuno snabdevanje je prodaja električne energije ili prirodnog gasa kod koje količina električne energije ili prirodnog gasa za obračunski period nije utvrđena ugovorom o prodaji, već krajnji kupac ima pravo da odredi količinu, na osnovu ostvarene potrošnje na mestu primopredaje;

47) prekidni kapacitet je kapacitet koji operator transportnog sistema može prekinuti u skladu sa uslovima predviđenim u ugovoru o transportu;

48) prenos električne energije je prenošenje električne energije preko povezanih sistema visokih napona radi isporuke krajnjim kupcima ili distributivnim sistemima, a ne obuhvata snabdevanje;

49) priključak na sistem je skup vodova, opreme i uređaja kojima se instalacija objekta energetskog subjekta, proizvođača prirodnog gasa ili krajnjeg kupca, fizički povezuje sa prenosnim, transportnim, odnosno distributivnim sistemom;

50) pristup sistemu je pravo na korišćenje sistema radi prenosa, odnosno transporta, distribucije, preuzimanja i predaje ugovorene količine električne energije, prirodnog gasa, nafte i derivata nafte u ugovoreno vreme pod propisanim i javno objavljenim uslovima na principu nediskriminacije;

51) sistemske usluge su usluge koje su neophodne za obezbeđivanje sigurnog, pouzdanog i stabilnog rada energetskog sistema;

52) snabdevanje električnom energijom i prirodnim gasom je prodaja električne energije i prirodnog gasa krajnjim kupcima i drugim snabdevačima;

53) snabdevanje toplotnom energijom je prodaja toplotne energije krajnjim kupcima;

54) sopstvena potrošnja operatora transportnog sistema i skladišta prirodnog gasa je potrošnja prirodnog gasa neophodna za rad transportnog sistema, odnosno skladišta prirodnog gasa;

55) tarifni kupac toplotne energije je kupac toplotne energije koji toplotnu energiju kupuje za sopstvene potrebe po ceni u skladu sa tarifnim sistemom;

56) transport nafte i derivata nafte drugim oblicima transporta je transport nafte, odnosno derivata nafte svim oblicima transporta osim naftovodom, odnosno produktovodom;

57) transport prirodnog gasa je prenošenje prirodnog gasa transportnim sistemom do krajnjih kupaca ili distributivnih sistema, a ne obuhvata snabdevanje;

58) transport nafte i derivata nafte je prenošenje nafte naftovodima ili derivata nafte produktovodima od proizvođača ili drugih sistema, odnosno terminala do korisnika, a ne obuhvata snabdevanje;

59) trgovina motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje vozila je trgovina na malo;

60) trgovina naftom, derivatima nafte, biogorivima i komprimovanim prirodnim gasom je trgovina na veliko i obuhvata kupovinu odnosno uvoz radi dalje prodaje, odnosno izvoza;

61) trgovina derivatima nafte, biogorivima i komprimovanim prirodnim gasom van stanica za snabdevanje vozila je trgovina na malo;

62) ugovor „uzmi ili plati” je ugovor kojim se snabdevač obavezuje da isporuči ugovorene količine prirodnog gasa, a kupac da plati te količine bez obzira da li ih je preuzeo;

63) ugovorno zagušenje je stanje u transportnom sistemu kada obim zahteva za neprekidnim kapacitetima prevazilazi kapacitet transportnog sistema prirodnog gasa;

64) „Feed in” tarifa je podsticajna otkupna cena električne energije iz obnovljivih izvora i kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije koja zadovoljava propisane kriterijume;

65) horizontalno integrisano preduzeće je energetska subjekt koji pored jedne od energetske delatnosti u oblasti električne energije, odnosno prirodnog gasa obavlja i najmanje jednu od delatnosti koja nije u oblasti električne energije, odnosno prirodnog gasa.

II. ENERGETSKA POLITIKA I PLANIRANJE RAZVOJA ENERGETIKE

1. Ciljevi energetske politike

Član 3.

Energetska politika Republike Srbije obuhvata mere i aktivnosti koje se preduzimaju radi ostvarivanja dugoročnih ciljeva i to:

- 1) pouzdanog, sigurnog i kvalitetnog snabdevanja energijom i energentima;
- 2) stvaranja uslova za pouzdan i bezbedan rad i održivi razvoj energetske sistema;

3) konkurentnosti na tržištu energije na načelima nediskriminacije, javnosti i transparentnosti;

4) obezbeđivanja uslova za unapređenje energetske efikasnosti u obavljanju energetskih delatnosti i potrošnji energije;

5) stvaranja ekonomskih, privrednih i finansijskih uslova za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije i kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije;

6) stvaranje uslova za korišćenje novih izvora energije;

7) unapređenja zaštite životne sredine u svim oblastima energetskih delatnosti;

8) stvaranja uslova za investiranje u energetiku;

9) zaštite kupaca energije i energenata;

10) povezivanja energetskog sistema Republike Srbije sa energetskim sistemima drugih država;

11) razvoja tržišta električne energije i prirodnog gasa i njihovog povezivanja sa regionalnim i unutrašnjim tržištem EU.

Energetska politika bliže se razrađuje i sprovodi Strategijom razvoja energetike Republike Srbije (u daljem tekstu: Strategija), Programom ostvarivanja Strategije (u daljem tekstu: Program) i Energetskim bilansom Republike Srbije (u daljem tekstu: Energetski bilans).

Vlada u skladu sa Strategijom i Programom donosi nacionalne akcione planove kojima se bliže utvrđuju razvojni ciljevi i mere za njihovo ostvarivanje.

2. Strategija

Član 4.

Strategija je akt kojim se utvrđuje energetska politika i planira razvoj u sektoru energetike.

Strategijom se određuju:

1) dugoročni ciljevi za razvoj proizvodnih kapaciteta koji su u funkciji sigurnosti snabdevanja, uvažavajući tehnološke, ekonomske i kriterijume zaštite životne sredine;

2) pravci razvoja prenosnog, transportnog i distributivnog sistema;

3) pravci razvoja tržišta električne energije i prirodnog gasa;

4) izvori i način obezbeđivanja potrebnih količina energije i energenata;

5) pravci razvoja korišćenja energije iz obnovljivih i novih izvora i unapređenja energetske efikasnosti;

6) procena finansijskih sredstava za ostvarenje Strategije;

7) drugi elementi od značaja za ostvarivanje ciljeva energetske politike.

Strategiju donosi Narodna skupština Republike Srbije (u daljem tekstu: Narodna skupština) na predlog Vlade za period od najmanje 15 godina.

Vlada prati ostvarenje Strategije i po potrebi predlaže njeno usklađivanje sa potrebama.

Strategija se usklađuje sa dokumentima koji se odnose na privredni razvoj Republike Srbije i strateškim i planskim dokumentima Republike Srbije i sadrži analizu ostvarenja ciljeva utvrđenih Strategijom za prethodni period.

Strategija se objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

3. Program

Član 5.

Programom se utvrđuju uslovi, način, dinamika i mere za ostvarivanje Strategije.

Program donosi Vlada, za period do šest godina na predlog Ministarstva nadležnog za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Ministarstvo prati ostvarenje Programa i po potrebi predlaže njegovo usklađivanje sa realnim potrebama najmanje svake druge godine.

Predlog dela Programa za teritoriju autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, na zahtev Ministarstva, dostavlja u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahteva.

Energetski subjekti, Agencija i nadležne uprave jedinica lokalne samouprave na zahtev Ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine, dužni su da dostave podatke za izradu Programa u roku od 60 dana od dana dostavljanja zahteva.

Zahtev za dostavljanje podataka iz stava 5. ovog člana sadrži vrstu podataka, vremenski period na koji se podaci odnose, način dostavljanja podataka, kao i druge elemente neophodne za izradu Programa.

Član 6.

Program sadrži:

- 1) energetske objekte koje je neophodno izgraditi i rekonstruisati i koncesije koje će se dati za izgradnju energetskih objekata i rokove za njihovo sprovođenje;
- 2) procenu finansijskih sredstava i izvore finansiranja;
- 3) obim korišćenja obnovljivih i novih izvora energije u ukupnoj proizvodnji energije;
- 4) korišćenje savremenih tehnologija za proizvodnju energije i energenata;
- 5) mere za stimulisanje investiranja u energetski sektor;
- 6) mere za unapređenje energetske efikasnosti;
- 7) mere za zaštitu životne sredine;
- 8) druge elemente od značaja za ostvarivanje Strategije.

4. Izveštavanje

Član 7.

Vlada podnosi Narodnoj skupštini godišnji izveštaj o sprovođenju Strategije i Programa koji obuhvata:

- 1) postignute rezultate u poslednjoj godini u odnosu na ciljeve;
- 2) ocenu efekata postignutih rezultata i uticaj na Program u sledećoj godini;

- 3) predlog mera za efikasnije sprovođenje;
- 4) procenu potrebe za usklađivanjem Programa i eventualnim usklađivanjem Strategije sa realnim potrebama.

5. Energetski bilans

Član 8.

Energetskim bilansom utvrđuju se godišnje potrebe za energijom, odnosno energentima iskazanim na mesečnom nivou koje je neophodno obezbediti radi pouzdanog, sigurnog i kvalitetnog snabdevanja krajnjih kupaca, uz uvažavanje potreba za racionalnom potrošnjom energije i energenata; izvori obezbeđivanja potrebnih količina energije, odnosno energenata, kao i potreban nivo zaliha i rezervnih kapaciteta energetskih objekata za sigurno snabdevanje kupaca energijom i energentima.

Energetski bilans donosi Vlada na predlog Ministarstva, najkasnije do kraja decembra tekuće godine za narednu godinu.

Energetski subjekti, Agencija, ministarstva nadležna za odgovarajuću oblast, nadležni organi autonomne pokrajine i nadležni organi jedinica lokalne samouprave na zahtev Ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine, dužni su da dostave podatke za izradu energetskog bilansa u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahteva.

Ministarstvo prati ostvarivanje Energetskog bilansa, vrši analizu njegovog ostvarivanja u prethodnoj godini i po potrebi predlaže Vladi mere kojima se obezbeđuje njegovo izvršavanje.

Ministarstvo je u obavezi da usvojeni Energetski bilans objavi na svom sajtu najkasnije 15 dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Član 9.

Energetski bilans iz člana 8. ovog zakona sadrži:

- 1) bilans električne energije;
- 2) bilans uglja;
- 3) bilans nafte, derivata nafte i biogoriva;
- 4) bilans prirodnog gasa;
- 5) bilans toplotne energije;
- 6) bilans obnovljivih izvora energije.

Ministar bliže propisuje sadržinu Energetskog bilansa, vrstu podataka, rokove i način dostavljanja podataka i druge elemente neophodne za izradu i praćenje ostvarenja Energetskog bilansa.

6. Planovi razvoja

Član 10.

Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave dužne su da u svojim planovima razvoja planiraju potrebe za energijom na svom području, kao i uslove i način obezbeđivanja neophodnih energetskih kapaciteta u skladu sa Strategijom i Programom.

III. OVLAŠĆENJA VLADE I MINISTARSTVA U OBLASTI ENERGETIKE

Član 11.

Vlada na predlog Ministarstva:

- 1) predlaže i prati ostvarenje Strategije;
- 2) donosi Program;
- 3) donosi Energetski bilans;
- 4) propisuje uslove isporuke i snabdevanja električnom energijom i prirodnog gasa kupcima, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju da je ugrožena sigurnost isporuke električne energije i prirodnog gasa kupcima usled poremećaja u radu energetskog sistema ili poremećaja na tržištu;
- 5) donosi nacionalne akcione planove;
- 6) propisuje uslove za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije;
- 7) propisuje mere podsticaja za proizvodnju električne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije i za otkup te energije i akt kojim se utvrđuje visina naknade za podsticaj;
- 8) propisuje obavezan udeo biogoriva u sektoru saobraćaja i mere za njegovo dostizanje, podsticajne mere za proizvodnju biogoriva kao i kriterijume za održivu proizvodnju biogoriva;
- 9) propisuje kriterijume, način zaštite, uslove, rokove i postupak za utvrđivanje statusa energetski zaštićenog kupca;
- 10) određuje drugog energetskog subjekta da obavlja energetsku delatnost od opšteg interesa na području na kome je energetsku delatnost obavljao energetski subjekt kome je trajno oduzeta licenca i određuje prava i obaveze tog energetskog subjekta;
- 11) propisuje način utvrđivanja najviših cena osnovnih derivata nafte radi sprečavanja poremećaja na tržištu nafte i derivata nafte;
- 12) donosi Preventivni akcioni plan i Krizni plan iz člana 161. st. 2. i 3. ovog zakona i donosi mere u slučaju nastupanja opšte nestašice;
- 13) vrši izbor javnog snabdevača i rezervnog snabdevača u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 14) raspisuje javni tender za izgradnju objekata za proizvodnju električne energije;
- 15) stvara uslove za investiranje u energetski sektor Republike Srbije i podstiče konkurenciju zasnovanu na transparentnosti i nediskriminaciji;
- 16) odlučuje o drugim pitanjima u skladu sa ovim zakonom.

Član 12.

Ministarstvo, u skladu sa zakonom:

- 1) priprema i predlaže Vladi Strategiju, Program, Energetski bilans, prati njihovo sprovođenje i podnosi izveštaje o njihovoj realizaciji;
- 2) priprema i predlaže Vladi akt o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom i prirodnog gasa kupcima, kao i mere koje se preduzimaju u

slučaju da je ugrožena sigurnost isporuke električne energije i prirodnog gasa kupcima usled poremećaja u radu energetskeg sistema ili poremećaja na tržištu;

3) izrađuje godišnje izveštaje o sigurnosti snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom svake godine i objavljuje ih na sajtu Ministarstva;

4) priprema i predlaže Vladi akt o uslovima za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije;

5) priprema i predlaže Vladi akt o merama podsticaja za proizvodnju električne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije i za otkup te energije i predlaže akt kojim se utvrđuje visina naknade za podsticaj;

6) priprema i predlaže Vladi akt o obaveznom udelu biogoriva u sektoru saobraćaja i mere za njegovo dostizanje, podsticajne mere za proizvodnju biogoriva kao i kriterijume za održivu proizvodnju biogoriva;

7) priprema i predlaže Vladi akt o kriterijumima, načinu zaštite, uslovima, rokovima i postupku za utvrđivanje statusa energetske zaštice kupca;

8) priprema i predlaže Vladi akt o načinu utvrđivanja najviših cena osnovnih derivata nafte radi sprečavanja poremećaja na tržištu nafte i derivata nafte;

9) propisuje način i bliže uslove za izdavanje energetske dozvole, sadržinu zahteva i način izdavanja energetske dozvole i vodi registar energetskih dozvola;

10) propisuje način i bliže uslove za izdavanje, izmenu i oduzimanja licence za obavljanje energetske delatnosti;

11) propisuje uslove i način obezbeđenja, korišćenja i obnavljanja operativnih rezervi derivata nafte;

12) propisuje uslove i način polaganja odgovarajućeg stručnog ispita;

13) donosi tehničke propise iz nadležnosti Ministarstva;

14) propisuje sadržinu garancije porekla, postupak izdavanja, prenošenja i prestanak važenja garancije porekla i način vođenja registra izdatih garancija;

15) propisuje obrazac i sadržinu legitimacije inspektora;

16) propisuje uslove za donošenje akta o izuzeću, sadržinu zahteva i akta za izuzeće i donosi akt o izuzeću u skladu sa čl.118. 119 i 120. ovog zakona;

17) propisuje rokove, sadržaj i način dostavljanja podataka iz člana 171. ovog zakona;

18) propisuje način vođenja, korišćenja i razmene podataka iz nadležnosti Ministarstva (informacioni sistem);

19) daje prethodnu saglasnost u skladu sa članom 34. ovog zakona;

20) vrši nadzor nad primenom ovog zakona i propisa donetih na osnovu njega;

21) predstavlja Republiku Srbiju u međunarodnim organizacijama i institucijama u oblasti energetike i stara se o sprovođenju međunarodnih sporazuma u oblasti energetike;

22) priprema i predlaže Vladi nacionalne akcione planove i prati njihovo sprovođenje;

23) priprema i predlaže Vladi akt o raspisivanju javnog tendera za izgradnju objekata za proizvodnju električne energije;

24) priprema i predlaže Vladi akt kojim se određuje drugi energetska subjekt da obavlja energetska delatnost od opšteg interesa na području na kome je energetska delatnost obavljao energetska subjekt kome je trajno oduzeta licenca i određuju prava i obaveze tog energetska subjekta;

25) predlaže Preventivni akcioni plan i Krizni plan iz člana 160. st. 2. i 3. ovog zakona i predlaže mere u slučaju nastupanja opšte nestašice;

26) odlučuje po žalbama u skladu sa odredbama ovog zakona;

27) odlučuje o drugim pitanjima kada je to predviđeno ovim zakonom.

IV. ENERGETSKE DELATNOSTI, LICENCE I ENERGETSKE DOZVOLE

1. Energetske delatnosti

Član 13.

Energetske delatnosti, u smislu ovog zakona su:

- 1) proizvodnja električne energije;
- 2) kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije;
- 3) prenos električne energije i upravljanje prenosnim sistemom;
- 4) distribucija električne energije i upravljanje distributivnim sistemom;
- 5) snabdevanje električnom energijom;
- 6) javno snabdevanje električnom energijom;
- 7) organizovanje tržišta električne energije;
- 8) proizvodnja derivata nafte;
- 9) transport nafte naftovodima;
- 10) transport derivata nafte produktovodima;
- 11) transport nafte, derivata nafte i biogoriva drugim oblicima transporta;
- 12) skladištenje nafte, derivata nafte i biogoriva;
- 13) trgovina naftom, derivatima nafte, biogorivima i komprimovanim prirodnim gasom;
- 14) trgovina motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje vozila;
- 15) transport i upravljanje transportnim sistemom za prirodni gas;
- 16) skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa;
- 17) distribucija i upravljanje distributivnim sistemom za prirodni gas;
- 18) snabdevanje prirodnim gasom;
- 19) javno snabdevanje prirodnim gasom;
- 20) proizvodnja toplotne energije;
- 21) distribucija i snabdevanje toplotnom energijom;
- 22) proizvodnja biogoriva.

Delatnosti iz stava 1. tač. 3), 4), 6), 7), 9), 10), 15), 16), 17), 19), 20) i 21) ovog člana su delatnosti od opšteg interesa.

2. Uslovi za obavljanje energetske delatnosti

Član 14.

Energetsku delatnost može da obavlja javno preduzeće, privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik koji je upisan u odgovarajući registar i koji ima licencu za obavljanje energetske delatnosti, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Energetsku delatnost iz člana 13. stav 2. ovog zakona subjekti iz stava 1. ovog člana obavljaju u skladu sa zakonom kojim se uređuje položaj javnih preduzeća i obavljanje delatnosti od opšteg interesa.

3. Razdvajanje operatora sistema i razdvajanje računa

Član 15.

Operator sistema koji je deo vertikalno ili horizontalno integrisanog preduzeća, mora biti nezavisan u pogledu pravne forme, organizacije i donošenja odluka od ostalih aktivnosti koje se ne odnose na upravljanje prenosnim, transportnim ili distributivnom sistemom, odnosno skladištem prirodnog gasa pri čemu se vlasništvo nad sredstvima prenosnog, transportnog ili distributivnog sistema ne mora odvojiti od vertikalno integrisanog preduzeća.

Nezavisnost operatora sistema ostvaruje se sprovođenjem sledećih mera:

1) lica ovlašćena za rukovođenje operatorom sistema ne mogu učestvovati u organima rukovođenja vertikalno ili horizontalno integrisanog preduzeća, koji su odgovorni direktno ili indirektno za svakodnevni rad u delatnosti proizvodnje, snabdevanja i drugih operatora sistema;

2) lica nadležna za rad operatora sistema moraju imati prava i efikasna sredstva za donošenje odluka, nezavisno od integrisanog preduzeća;

3) operator sistema samostalno odlučuje o sredstvima potrebnim za upravljanje, održavanje i razvoj sistema, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća.

U slučaju kada je operator sistema deo vertikalno integrisanog preduzeća, matično privredno društvo može da odobrava godišnje finansijske planove operatoru sistema i određuje granice njihove zaduženosti, ali ne izdaje uputstva za njihov svakodnevni rad.

Član 16.

U vertikalno ili horizontalno integrisanom preduzeću nije dozvoljeno međusobno subvencionisanje subjekata koji se bave delatnostima čije su cene regulisane i onih subjekata koji se bave delatnostima čije su cene slobodne, kao i subvencionisanje ogranaka unutar istog subjekta, radi omogućavanja konkurencije i izbegavanja diskriminacije korisnika ili grupa korisnika sistema.

Operator sistema, dužan je za svaku delatnost koju obavlja, da se pridržava obaveza utvrđenih u članu 15. ovog zakona.

Član 17.

Operator sistema koji posluje unutar vertikalno integrisanog preduzeća, donosi Program za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja koji sadrži mere kojima se sprečava diskriminatorno ponašanje, obaveze zaposlenih i pravila ponašanja u ostvarivanju nediskriminacije, efikasno vršenje nadzora i redovno izveštavanje i određuje lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa.

Odgovorno lice iz stava 1. ovog člana dužno je da sastavi godišnji izveštaj o preduzetim merama za ostvarenje programa iz stava 1. ovog člana, da ga dostavi Agenciji i da ga objavi na internet stranici operatora sistema, odnosno vertikalno integrisanog preduzeća.

Na osnovu izveštaja iz stava 2. ovog člana Agencija može zahtevati izmenu programa iz stava 1. ovog člana.

Član 18.

Odredbe čl. 15. i 17. ovog zakona ne primenjuju se na operatora distributivnog sistema električne energije i prirodnog gasa na čiji sistem je priključeno manje od 100.000 krajnjih kupaca.

Član 19.

Energetski subjekt koji obavlja jednu ili više energetske delatnosti čije su cene regulisane ili koji pored tih energetske delatnosti obavlja i druge energetske, odnosno druge delatnosti koje se u smislu ovog zakona ne smatraju energetske delatnostima, dužan je da u cilju izbegavanja diskriminacije, međusobnog subvencionisanja i poremećaja konkurencije u svojim računovodstvenim internim obračunima vodi zasebne račune za svaku od energetske delatnosti i zbirno za druge delatnosti koje se u smislu ovog zakona ne smatraju energetske delatnostima i da sačini godišnji bilans stanja i bilanse uspeha za svaku delatnost pojedinačno, u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje položaj privrednih subjekata i zakonom kojim se uređuje računovodstvo i revizija.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana koji ima obavezu revizije godišnjih finansijskih izveštaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo i revizija, dužan je da obezbedi reviziju godišnjih finansijskih izveštaja koja treba da potvrđuje poštovanje načela izbegavanja diskriminacije i međusobnog subvencionisanja.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana, dužan je da u svom opštem aktu o računovodstvu i računovodstvenim politikama utvrdi pravila za raspoređivanje zajedničkih bilansnih pozicija koje će primenjivati pri izradi računovodstvenih internih obračuna po delatnostima.

Operatori sistema dužni su da obezbede tajnost komercijalno osetljivih i poslovnih podataka energetske subjekata i kupaca energije i energenata, kao i tajnost komercijalno osetljivih podataka i informacija o svojim aktivnostima, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

4. Licenca

Član 20.

Energetski subjekt može da otpočne sa obavljanjem energetske delatnosti po dobijanju licence koju izdaje Agencija, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Licenca se izdaje rešenjem u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za izdavanje licence, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Licenca sadrži naročito: naziv energetske subjekta, energetske delatnosti, spisak energetske objekata koji se koriste za obavljanje delatnosti, tehničke karakteristike tih objekata, podatke o lokaciji odnosno području na kome će se energetske delatnosti obavljati, period na koji se izdaje licenca i obaveze po pitanju neprekidnog obavljanja delatnosti, transparentnosti i izveštavanja.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se izjaviti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana od dana prijema rešenja. Rešenje Ministarstva je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Licenca nije potrebna za obavljanje sledećih energetske delatnosti:

- 1) proizvodnje električne energije u objektima ukupne odobrene snage priključka do 1 MW;
- 2) proizvodnje električne energije isključivo za sopstvene potrebe;
- 3) proizvodnje biogoriva do 1000 t godišnje i proizvodnju biogoriva za sopstvene potrebe;
- 4) transporta nafte naftovodima isključivo za sopstvene potrebe;
- 5) transporta derivata nafte produktovodima za sopstvene potrebe;
- 6) transporta nafte, derivata nafte i biogoriva drugim oblicima transporta;
- 7) skladištenja nafte, derivata nafte i biogoriva za sopstvene potrebe;
- 8) proizvodnje toplotne energije u objektima ukupne snage do 1 MWt i proizvodnje toplotne energije isključivo za sopstvene potrebe;
- 9) kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije u termoelektranama - toplanama u objektima do 1 MW ukupne odobrene električne snage priključka i 1 MWt ukupne toplotne snage, kao i kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije isključivo za sopstvene potrebe;
- 10) trgovina na malo tečnim naftnim gasom u bocama.

Član 21.

Licenca se izdaje za svaku energetske delatnost posebno.

Licenca se izdaje na 10 godina, a za proizvodnju električne energije, kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije i proizvodnju toplotne energije na 30 godina.

Rok važenja licence može se produžiti na zahtev energetske subjekta.

Zahtev iz stava 3. ovog člana podnosi se Agenciji najkasnije 30 dana pre isteka roka na koji je izdata licenca.

Za izdavanje licence plaća se naknada čiju visinu utvrđuje Agencija u skladu sa kriterijumima koje donosi.

Licenca je neprenosiva.

Član 22.

Licenca se izdaje ako:

- 1) je podnosilac zahteva registrovan za obavljanje energetske delatnosti za koju se izdaje licenca;
- 2) je za energetske objekat izdata upotrebna dozvola;
- 3) energetske objekti i ostali uređaji, instalacije ili postrojenja neophodni za obavljanje energetske delatnosti ispunjavaju uslove i zahteve utvrđene tehničkim propisima, propisima o energetske efikasnosti, propisima o zaštiti od požara i eksplozija, kao i propisima o zaštiti životne sredine;
- 4) podnosilac zahteva ispunjava propisane uslove u pogledu stručnog kadra za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, rukovanja i održavanja energetske

objekata, odnosno uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica za obavljanje poslova na održavanju energetskih objekata, kao i poslova rukovaoca u tim objektima;

5) podnosilac zahteva raspolaže finansijskim sredstvima koja su neophodna za obavljanje energetske delatnosti;

6) direktor, odnosno članovi organa upravljanja nisu bili pravnosnažno osuđeni za krivična dela u vezi sa obavljanjem privredne delatnosti;

7) podnosiocu zahteva nije izrečena mera zabrane obavljanja delatnosti ili ako su prestale pravne posledice izrečene mere;

8) podnosilac zahteva poseduje dokaz o pravnom osnovu za korišćenje energetskog objekta u kojem se obavlja energetska delatnost;

9) nad podnosiocem zahteva nije pokrenut postupak stečaja ili likvidacije.

Pored uslova iz stava 1. ovog člana energetski subjekt koji u smislu ovog zakona obavlja delatnost od opšteg interesa mora biti osnovan ili tu delatnost obavljati kao poverenu u skladu sa zakonom kojim se uređuje obavljanje delatnosti od opšteg interesa.

Pored uslova iz stava 1. ovog člana za delatnosti za koje su propisani posebni tehnički uslovi koji se odnose na promet robe i usluga podnosilac zahteva mora da ispuni i uslove u skladu sa tim propisima.

Dokaze o ispunjenosti uslova iz st. 1, 2. i 3. ovog člana energetski subjekt prilaže uz zahtev za izdavanje licence.

Dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 1. tač. 3) i 4) i stava 3. ovog člana je izveštaj nadležnog inspektora.

Član 23.

Stručna osposobljenost iz člana 22. stav 1. tačka 4) ovog zakona, proverava se polaganjem stručnog ispita.

Stručni ispit se polaže pred komisijom koju obrazuje Ministar, odnosno rukovodilac pokrajinskog organa uprave nadležnog za poslove energetike za lica koja su zaposlena kod energetskog subjekta koji ima sedište na teritoriji autonomne pokrajine.

Ministarstvo propisuje bliže uslove, program i način polaganja stručnog ispita iz stava 2. ovog člana, kao i uslove u pogledu stručnog kadra iz člana 22. stav 1. tačka 4) ovog zakona.

Član 24.

Licenca iz člana 21. ovog zakona privremeno se oduzima energetskom subjektu ako:

- 1) prestane da ispunjava jedan ili više uslova iz člana 22. ovog zakona;
- 2) energetske objekte ne održava u ispravnom i bezbednom stanju i u skladu sa tehničkim propisima kojima se uređuju uslovi korišćenja sistema;
- 3) ne izvršava obaveze utvrđene rešenjem o izdavanju licence;
- 4) regulisane cene energije, energenata, odnosno usluga ne određuje u skladu sa metodologijama, odnosno metodologijama i tarifnim sistemima za toplotnu energiju;
- 5) ne vodi zasebne račune u skladu sa članom 19. ovog zakona;

6) se ne pridržava i drugih propisanih uslova za obavljanje energetske delatnosti utvrđenih ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

O privremenom oduzimanju licence iz stava 1. ovog člana Agencija donosi rešenje i određuje rok za otklanjanje nedostataka zbog kojih se privremeno oduzima licence, koji ne može da bude kraći od **30** dana niti duži od 90 dana.

Rešenje o privremenom oduzimanju licence zbog neispunjavanja uslova iz člana 22. stav 1. tač. 3) i 4) i člana 22. stav 3 ovog zakona Agencija donosi na predlog nadležnog inspektora.

Ako je energetski subjekt u roku utvrđenom rešenjem iz stava 2. ovog člana otklonio nedostatke zbog kojih je licence privremeno oduzeta, rešenje o privremenom oduzimanju licence se ukida, a ako ih nije otklonio Agencija donosi rešenje kojim se licence trajno oduzima.

Podnosiocu zahteva kome je oduzeta licence može se ponovo izdati licence za obavljanje iste energetske delatnosti po isteku roka od tri godine od dana oduzimanja, ako ispunjava uslove iz ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Protiv rešenja iz st. 2. i 4. ovog člana može se izjaviti žalba Ministru u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Član 25.

Ako bi prestanak rada energetskog subjekta kome je privremeno oduzeta licence mogao da ugrozi redovno i sigurno snabdevanje energijom, živote i zdravlje ljudi ili da prouzrokuje teške poremećaje u privredi, Agencija može, po pribavljenom mišljenju Ministarstva i nadležne inspekcije rešenjem o privremenom oduzimanju licence iz člana 24. stav 2. ovog zakona odobriti energetskom subjektu da nastavi obavljanje energetske delatnosti do obezbeđenja uslova za otklanjanje štetnih posledica prestankom rada energetskog subjekta, ali ne duže od roka utvrđenog rešenjem o privremenom oduzimanju licence.

Ako bi prestanak obavljanja energetske delatnosti od opšteg interesa od strane energetskog subjekta kome je trajno oduzeta licence mogao da ugrozi redovno i sigurno snabdevanje energijom, život i zdravlje ljudi ili da prouzrokuje teške poremećaje u privredi, Vlada će, na predlog Ministarstva, posebnim aktom odrediti drugi energetski subjekt koji ima licencu za obavljanje iste energetske delatnosti da obavlja energetsku delatnost na području na kome je energetsku delatnost obavljao energetski subjekt kome je trajno oduzeta licence.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, aktom Vlade utvrđuju se prava i obaveze energetskog subjekta koji je određen za obavljanje energetske delatnosti od opšteg interesa na određenom području, vreme u kojem će obavljati delatnost, kao i prava vlasnika energetskog objekta kojem je oduzeta licence, ako postoji potreba za korišćenjem njegovog energetskog objekta u obavljanju energetske delatnosti od strane subjekta koji je određen aktom Vlade.

Član 26.

Energetski subjekt kome je izdata licence za obavljanje energetske delatnosti može za vreme važenja licence podneti zahtev za njeno ukidanje.

Energetski subjekt kome je izdata licence za obavljanje energetske delatnosti dužan je da podnese zahtev za izmenu rešenja kojim je izdata licence, u slučaju promena u vezi sa energetskim objektima koji se koriste za obavljanje energetske delatnosti, kao i promena tehničkih i drugih propisa.

Operatori sistema, kao i energetske subjekt za transport nafte naftovodom i za transport derivata nafte produktovodom, u slučaju promena u vezi sa energetske objektima koji se koriste za obavljanje energetske delatnosti, zahtev iz stava 2. ovog člana podnose jednom godišnje.

O zahtevu iz st. 1. i 2. ovog člana Agencija donosi rešenje u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se izjaviti žalba Ministru u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Rešenje Ministarstva je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Licenca prestaje da važi po sili zakona u slučaju prestanka pravnog lica, odnosno preduzetnika.

Ministarstvo bliže propisuje uslove za izdavanje, izmenu i oduzimanje licence; sadržinu zahteva za izdavanje licence; uslove u pogledu stručnog kadra iz člana 22. tačka 4) ovog zakona, i energetske objekte i način vođenja registra izdatih i oduzetih licenci.

5. Izgradnja energetske objekata

Energetska dozvola

Član 27.

Energetski objekti se grade u skladu sa zakonom kojim se uređuje uslovi i način uređenja prostora, uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta i izgradnja objekata, tehničkim i drugim propisima, a po prethodno pribavljenoj energetske dozvoli koja se izdaje u skladu sa ovim zakonom.

Energetska dozvola se podnosi uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole.

Energetska dozvola se pribavlja za izgradnju sledećih objekata:

- 1) objekata za proizvodnju električne energije snage 1 MW i više;
- 2) objekata za kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije u termoelektranama-toplanama električne snage 1 MW i više i ukupne toplotne snage 1 MWt i više;
- 3) objekata za prenos i distribuciju električne energije napona 110 kV i više;
- 4) objekata za proizvodnju derivata nafte;
- 5) direktnih dalekovoda i gasovoda;
- 6) naftovoda i produktovoda, objekata za skladištenje nafte i ukupnog rezervoarskog prostora za derivate nafte većeg od 50 m³;
- 7) objekata za transport prirodnog gasa, objekata za distribuciju prirodnog gasa i objekata za skladištenje prirodnog gasa;
- 8) objekata za proizvodnju toplotne energije snage 1 MWt i više;
- 9) objekata za proizvodnju biogoriva kapaciteta preko 1000 t godišnje.

Energetska dozvola za objekte iz stava 3. tačka 3) ovog člana može se izdati samo energetske subjektu koji ima licencu za obavljanje delatnosti prenosa električne energije i upravljanja prenosnim sistemom, odnosno distribucije električne energije i upravljanja distributivnim sistemom.

Energetska dozvola za izgradnju direktnih dalekovoda i direktnih gasovoda iz stava 2. tačka 5. ovog člana, može se izdati u slučaju odbijanja pristupa sistemu ili otpočinjanja rešavanja spora povodom pristupa sistemu.

Izdavanje energetske dozvole za izgradnju direktnog dalekovoda može se odbiti, uz detaljno obrazloženje, ako bi izgradnja tog dalekovoda ugrozila obavljanje delatnosti od opšteg interesa.

Energetska dozvola iz stava 2. tačka 5) ovog člana može se izdati energetskom subjektu koji obavlja delatnost proizvodnje električne energije i prirodnog gasa ili snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom, kao i krajnjem kupcu a radi povezivanja njihovih objekata u cilju snabdevanja energijom.

Za energetske objekte koji se grade na osnovu dodeljene koncesije za izgradnju energetskog objekta nije potrebno pribavljanje energetske dozvole u smislu ovog zakona.

Član 28.

Postupak za izdavanje energetske dozvole pokreće se zahtevom za izdavanje energetske dozvole, koji mogu podneti domaća i strana pravna ili fizička lica ili preduzetnici.

Energetska dozvola se izdaje pod istim uslovima domaćim i stranim pravnim ili fizičkim licima ili preduzetnicima, na način i po postupku utvrđenim ovim zakonom i drugim zakonima i uz puno poštovanje principa nediskriminacije i primenom kriterijuma koji moraju biti objektivni i javni.

Član 29.

Energetsku dozvolu izdaje Ministarstvo.

Poverava se jedinici lokalne samouprave izdavanje energetskih dozvola iz člana 27. stav 2. tač. 8) i 9) ovog zakona koji se grade na njenom području.

Član 30.

Za izdavanje energetske dozvole moraju se ispuniti uslovi koji se odnose na:

- 1) pouzdan i siguran rad energetskog sistema;
- 2) uslove za određivanje lokacije i korišćenja zemljišta;
- 3) energetske efikasnost;
- 4) uslove korišćenja primarnih izvora energije;
- 5) zaštitu na radu i bezbednost ljudi i imovine;
- 6) zaštitu životne sredine;
- 7) finansijsku sposobnost podnosioca zahteva da realizuje izgradnju energetskog objekta;
- 8) doprinos kapaciteta za proizvodnju električne energije u ostvarivanju ukupnog udela energije iz obnovljivih izvora energije u bruto finalnoj potrošnji energije u skladu sa Nacionalnim akcionim planom;
- 9) doprinos kapaciteta za proizvodnju električne energije smanjenju emisija;
- 10) doprinos kapaciteta za transport ili skladištenje prirodnog gasa povećanju sigurnosti snabdevanja.

Dokaz o pravu svojine, odnosno pravu zakupa zemljišta na kome se planira izgradnja energetskog objekta nije uslov za izdavanje energetske dozvole.

Član 31.

Zahtev za izdavanje energetske dozvole sadrži naročito podatke o:

- 1) podnosiocu zahteva;
- 2) energetskom objektu;
- 3) vrednosti investicije;
- 4) načinu obezbeđenja finansijskih sredstava;
- 5) predviđenom eksploatacionom veku objekta, kao i načinu sanacije lokacije po završetku eksploatacionog veka objekta;
- 6) usklađenost sa odgovarajućim planskim dokumentima u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi i način uređenja prostora, uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta i izgradnja objekata;
- 7) roku završetka gradnje energetskog objekta.

Uz zahtev iz stava 1. ovog člana, u slučaju kada se izgradnja energetskog objekta planira na eksploatacionom polju, potrebno je dostaviti i saglasnost ministarstva nadležnog za poslove geologije i rudarstva.

Ministarstvo bliže propisuje uslove za izdavanje energetske dozvole, sadržaj zahteva za izdavanje energetske dozvole u zavisnosti od vrste i namene energetskog objekta, način izdavanja energetske dozvole i sadržaj registra izdatih energetskih dozvola i registra energetskih dozvola koje su prestale da važe, kao i bliže uslove za davanje saglasnosti za energetske objekte za proizvodnju električne energije za koje se ne izdaje energetska dozvola.

Član 32.

Energetska dozvola se izdaje rešenjem u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi, u roku od 15 dana od dana prijema rešenja, odnosno Ministarstvu u slučajevima iz člana 29. stav 2. ovog zakona.

Rešenje Vlade, odnosno Ministarstva je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Energetska dozvola se izdaje sa rokom važenja tri godine od dana izdavanja iste.

Na zahtev imaoca energetske dozvole, Ministarstvo, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave može produžiti rok važenja energetske dozvole, ako su ispunjeni uslovi za izdavanje energetske dozvole koji su utvrđeni ovim zakonom, najduže za još jednu godinu. Zahtev za produženje podnosi se najkasnije 30 dana pre isteka roka važenja energetske dozvole.

Član 33.

Ako u roku važenja energetske dozvole nastanu promene u podacima na osnovu kojih je izdata energetska dozvola, imalac energetske dozvole je dužan da podnese zahtev za izmenu energetske dozvole.

Uz zahtev iz stava 1. ovog člana prilaže se dokumentacija o nastalim promenama.

Energetska dozvola nije prenosiva.

Član 34.

Za izgradnju energetske objekata za proizvodnju električne energije snage do 1 MW koji kao primarni energetski resurs koriste vodu, za koje se ne izdaje energetska dozvola, pre pribavljanja odobrenja za gradnju potrebno je prethodno pribaviti saglasnost Ministarstva, da se izgradnjom tih objekata obezbeđuje efikasno i racionalno iskorišćenje potencijala izvora primarne energije na osnovu nediskriminatornih kriterijuma koje utvrđuje i objavljuje Ministarstvo.

Odlučujući po zahtevu za davanje saglasnosti iz stava 1. ovog člana, Ministarstvo ocenjuje da li energetski objekat ispunjava kriterijume iz stava 1. ovog člana.

Rok za odlučivanje po zahtevu je 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Javni tender

Član 35.

Izgradnja objekata za proizvodnju električne energije može da se odobri i po sprovedenom postupku javnog tendera u slučaju da se putem izdavanja energetske dozvola ili preduzetih mera energetske efikasnosti ne može obezbediti sigurno i redovno snabdevanje električnom energijom.

Vlada, na predlog Ministarstva donosi odluku o raspisivanju javnog tendera u skladu sa zakonom.

Odluka iz stava 2. ovog člana sadrži naročito:

- 1) lokaciju na kojoj će se graditi objekat;
- 2) vrstu primarne energije;
- 3) način proizvodnje i uslove preuzimanja električne energije;
- 4) uslove koji se odnose na zaštitu životne sredine;
- 5) uslove koji se odnose na zaštitu spomenika kulture ako isti postoje na lokaciji na kojoj će se graditi objekat;
- 6) uslove koji se odnose na energetske efikasnost;
- 7) mere podsticaja za pojedine vrste primarne energije i instalisane snage proizvodnog kapaciteta;
- 8) uslove koji se odnose na prestanak rada objekta;
- 9) rok za podnošenje ponude.

Prikupljanje ponuda po javnom tenderu, ocenjivanje i rangiranje ponuda vrši Ministarstvo i Vladi dostavlja izveštaj sa predlogom najpovoljnije ponude.

Postupak javnog tendera, uslovi za učešće na tenderu i kriterijumi za izbor ponude moraju biti transparentni i nediskriminatorni.

Odluka o raspisivanju javnog tendera objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

V. AGENCIJA ZA ENERGETIKU REPUBLIKE SRBIJE

1. Položaj

Član 36.

Agencija je regulatorno telo osnovano u cilju unapređivanja i usmeravanja razvoja tržišta električne energije i prirodnog gasa na principima nediskriminacije i efikasne konkurencije, kroz stvaranje stabilnog regulatornog okvira, kao i za obavljanje drugih poslova utvrđenih ovim zakonom.

Agencija je samostalni pravni subjekt i funkcionalno je nezavisna od bilo kog državnog organa, kao i od svih organizacija i lica koji se bave energetske delatnostima.

Agencija ima svojstvo pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima utvrđenim ovim zakonom, zakonima i drugim propisima kojima se uređuje poslovanje privrednih društava, kao i Statutom Agencije (u daljem tekstu: Statut).

Agencija posluje pod nazivom Agencija za energetiku Republike Srbije.

Sedište Agencije je u Beogradu.

U cilju efikasnijeg izvršavanja poslova iz svoje nadležnosti Agencija može odlukom Saveta organizovati obavljanje poslova u mestima van svog sedišta, na način i pod uslovima utvrđenim Statutom.

2. Savet Agencije

1) Sastav Saveta

Član 37.

Organ Agencije je Savet Agencije (u daljem tekstu: Savet) koji donosi sve odluke o pitanjima iz nadležnosti Agencije većinom glasova od ukupnog broja članova Saveta, osim ako ovim zakonom i Statutom nije drugačije propisano.

Savet ima predsednika i četiri člana, koji se biraju iz reda istaknutih stručnjaka iz oblasti energetike.

Predsednik Saveta zastupa i predstavlja Agenciju, rukovodi radom Saveta, odlučuje o pitanjima iz delokruga rada Agencije utvrđenim u članu 46. stav 1. tačka 8) ovog zakona, organizuje rad i rukovodi radom Agencije, predlaže odluke i druga akta koja donosi Savet i stara se o njihovom izvršavanju, ima ovlašćenja direktora u poslovima vezanim za ostvarivanje prava i obaveza zaposlenih, i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom, Statutom i ovlašćenjem Saveta.

Predsednik i članovi Saveta za svoj rad i za rad Agencije odgovaraju Narodnoj skupštini, kojoj najmanje jednom godišnje podnose izveštaj o radu.

Izveštaj o radu sadrži podatke o radu Agencije u prethodnoj godini o njenom finansijskom poslovanju i o stanju u energetske sektoru Republike Srbije u okviru nadležnosti Agencije.

Izveštaj iz stava 5. ovog člana se dostavlja Narodnoj skupštini najkasnije do 30. aprila svake godine.

2) Izbor i način rada Saveta

Član 38.

Predsednika i članove Saveta bira Narodna skupština, po osnovu javnog konkursa, koga raspisuje i sprovodi Komisija za sprovođenje postupka za izbor kandidata (u daljem tekstu: Komisija) koju obrazuje Vlada na predlog Ministarstva.

Komisija ima pet članova i čine je dva predstavnika Vlade i tri istaknuta stručnjaka sa radnim iskustvom u oblasti energetike preko 15 godina.

Član Komisije ne može biti lice koje je u radnom odnosu u energetsom subjektu.

Vlada na osnovu mišljenja Komisije utvrđuje predlog za izbor i dostavlja ga Narodnoj skupštini na usvajanje.

Član 39.

Za predsednika i članove Saveta mogu se birati lica koja su državljani Republike Srbije i koja imaju visoko stručno obrazovanje tehničke, pravne ili ekonomske struke i najmanje 10 godina radnog iskustva u oblasti energetike.

Predsednik, članovi Saveta i zaposleni u Agenciji ostvaruju prava i obaveze iz radnog odnosa u skladu sa opštim propisima o radu.

Član 40.

Za predsednika i člana Saveta ne mogu se birati:

1) poslanici u Narodnoj skupštini, kao ni poslanici u skupštini autonomne pokrajine, odbornici, druga izabrana i postavljena lica, niti funkcioneri u organima političkih stranaka;

2) vlasnici ili suvlasnici u energetske subjektima, kao ni lica kojima su bračni drugovi, deca ili srodnici u pravo liniji nezavisno od stepena srodstva ili pobočni srodnici zaključno sa drugim stepenom srodstva, vlasnici ili suvlasnici u energetske subjektima;

3) lica koja su pravosnažno osuđena za krivična dela protiv službene dužnosti, korupciju, prevaru ili za druga krivična dela koja ih čine nepodobnim za obavljanje funkcije na koju se biraju.

3. Mandat i prestanak mandata

Član 41.

Predsednik i članovi Saveta biraju se na period od pet godina, s tim što kod prvog izbora po ovom zakonu mandat dva člana Saveta traje tri godine, dva člana Saveta traje četiri godine a predsednika Saveta pet godina.

Predsednik i članovi Saveta ne mogu da budu birani više od dva puta uzastopno.

Postupak izbora lica iz stava 1. ovog člana sprovodi se najkasnije 90 dana pre isteka mandata prethodnog predsednika, odnosno člana Saveta.

Član 42.

Mandat predsednika i članova Saveta, prestaje:

1) istekom mandata;

- 2) razrešenjem pre isteka mandata iz razloga utvrđenim ovim zakonom;
- 3) podnošenjem ostavke Narodnoj skupštini u pismenoj formi, u kom slučaju mandat predsednika ili člana Saveta prestaje danom dostavljanja ostavke;
- 4) smrću člana Saveta.

Nastupanje razloga za prestanak mandata iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana, konstatuje nadležni skupštinski odbor.

Predlog za razrešenje iz stava 1. tačka 2) ovog člana Narodnoj skupštini mogu da podnesu nadležni odbor Narodne skupštine za poslove energetike, Savet ili najmanje 20 narodnih poslanika u sledećim slučajevima:

- 1) ako je zbog bolesti ili drugog razloga nesposoban za obavljanje dužnosti predsednika i člana Saveta u periodu dužem od šest meseci;
- 2) ako bude pravosnažno osuđen na kaznu zatvora ili bude osuđen za krivično delo zloupotrebe službenog položaja, prevare, korupcije, krađe ili drugo slično krivično delo koje ga čini nedostojnim za obavljanje ove funkcije;
- 3) ako se utvrdi da je kandidat u postupku izbora izneo o sebi neistinite podatke ili propustio da iznese podatke o okolnostima bitnim za utvrđivanje predloga za njegov izbor;
- 4) ako bez osnovanog razloga odbije ili propusti da obavlja dužnost predsednika odnosno člana Saveta u periodu od najmanje tri meseca neprekidno ili u periodu od najmanje šest meseci sa prekidima u toku jedne godine;
- 5) ako se utvrdi da je u toku trajanja mandata povredio pravila o sukobu interesa utvrđena zakonom.

Odluka o razrešenju može biti doneta samo na osnovu obrazloženog predloga, posle sprovedenog postupka u kome su utvrđene sve relevantne okolnosti i u kome je predsedniku, odnosno članu Saveta protiv koga je pokrenut postupak omogućeno da se izjasni o svim okolnostima.

Razlog za razrešenje predsednika, odnosno člana Saveta ne može biti političko ili drugo uverenje, odnosno članstvo u političkoj organizaciji.

Član 43.

Predsednik i član Saveta kome je prestao mandat u slučaju iz člana 42. stav 1. tačka 1) i člana 42. stav 3. tačka 1) ovog zakona ima pravo na naknadu zarade u trajanju od šest meseci od dana prestanka mandata u visini zarade iz meseca koji prethodi mesecu u kojem je došlo do prestanka radnog odnosa.

Pravo na naknadu iz stava 1. ovog člana ostvaruje se na lični zahtev i prestaje pre isteka roka od šest meseci ako Predsednik i član Saveta zasnuje radni odnos ili ostvari pravo na penziju u skladu sa propisima o penzijsko invalidskom osiguranju.

4. Sukob interesa

Član 44.

Na predsednika i članove Saveta shodno se primenjuju odredbe zakona koji se odnose na sprečavanje sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija.

5. Statut i drugi opšti akti

Član 45.

Savet donosi Statut, akt kojim se uređuje unutrašnja organizacija i način rada Agencije, Poslovnik o radu i druge opšte akte u skladu sa zakonom.

Na Statut saglasnost daje Narodna skupština.

6. Poslovi Agencije

Član 46.

Agencija obavlja sledeće poslove:

- 1) donosi metodologije za:
  - (1) određivanje cene električne energije za javno snabdevanje;
  - (2) određivanje cene prirodnog gasa za javno snabdevanje;
  - (3) određivanje cene pristupa sistemu za prenos električne energije;
  - (4) određivanje cene pristupa sistemu za distribuciju električne energije;
  - (5) određivanje cene pristupa sistemu za transport prirodnog gasa;
  - (6) određivanje cene pristupa sistemu za distribuciju prirodnog gasa;
  - (7) određivanje cene pristupa skladištu prirodnog gasa;
  - (8) određivanje cene pristupa sistemu za transport nafte naftovodima i derivata nafte produktovodima;
  - (9) određivanje troškova priključenja na sistem za prenos i distribuciju električne energije;
  - (10) određivanje troškova priključenja na sistem za transport i distribuciju prirodnog gasa;
- 2) donosi pravila o:
  - (1) promeni snabdevača;
  - (2) praćenju tehničkih i komercijalnih pokazatelja i regulisanju kvaliteta isporuke i snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom;
- 3) izdaje licence za obavljanje energetskih delatnosti i donosi akt o oduzimanju licence, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, osim za delatnosti iz oblasti toplotne energije i vodi registre izdatih i oduzetih licenci;
- 4) donosi akt kojim se utvrđuju kriterijumi i merila za određivanje visine naknade za licence;
- 5) utvrđuje:
  - (1) cene sistemskih usluga iz člana 69. ovog zakona i objavljuje ih;
  - (2) visinu naknade za licence iz člana 21. ovog zakona;
- 6) daje saglasnost na:
  - (1) pravila o radu prenosnog sistema električne energije;
  - (2) pravila za raspodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta;
  - (3) pravila o radu transportnog sistema prirodnog gasa;
  - (4) pravila o radu distributivnog sistema električne energije;

- (5) pravila o radu distributivnog sistema prirodnog gasa;
  - (6) pravila o radu sistema za transport nafte naftovodima;
  - (7) pravila o radu sistema za transport derivata nafte produktovodima;
  - (8) pravila o radu tržišta električne energije;
  - (9) pravila o radu organizovanog tržišta električne energije;
  - (10) pravila o radu sistema za skladištenje prirodnog gasa;
  - (11) plan razvoja prenosnog i distributivnog sistema električne energije;
  - (12) plan razvoja sistema za transport prirodnog gasa;
  - (13) program za obezbeđivanje nediskriminatorskog ponašanja.
- 7) odobrava regulisane cene u skladu sa članom 64. ovog zakona;
- 8) odlučuje po žalbi izjavljenoj na:
- (1) akt operatora sistema o odbijanju, odnosno nedonošenju odluke po zahtevu za priključenje na sistem;
  - (2) akt operatora sistema o odbijanju pristupa sistemu;
  - (3) akt energetskog subjekta za transport nafte naftovodom ili energetskog subjekta za transport derivata nafte produktovodom o odbijanju pristupa sistemu;
- 9) daje mišljenje po zahtevu za izuzeće od primene prava na regulisani pristup sistemu iz čl. 118, 119. i 120. ovog zakona;
- 10) odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim ovim zakonom.
- Pored poslova iz stava 1. ovog člana, Agencija je ovlašćena da:
- 1) prati primenu metodologija i cena odobrenih u skladu sa ovim zakonom;
  - 2) donosi uputstva i preporuke i daje smernice za primenu metodologija i drugih akata za čije donošenje je ovlašćena;
  - 3) bliže utvrđuje način, postupak i rokove za dostavljanje podataka i dokumentacije neophodnih za rad Agencije;
  - 4) bliže utvrđuje način, postupak i rokove za vođenje knjigovodstvenih evidencija za potrebe regulacije i za sprovođenje postupka razdvajanja računa i drugih postupaka utvrđenih zakonom;
  - 5) zahteva izmenu pravila iz stava 1. tačke 6) ovog člana i drugih akata u skladu sa odredbama ovog zakona;
  - 6) zahteva od energetskih subjekata dostavljanje podataka i dokumentacije neophodnih za rad Agencije, u roku koji ne može biti kraći od osam dana od dana prijema zahteva.

Agencija je dužna da u skladu sa zakonom i drugim propisima čuva tajnost komercijalnih i drugih poverljivih poslovnih podataka koji su joj dostavljeni za obavljanje poslova iz njene nadležnosti.

Poslove iz stava 1. tač. 3) i 8) ovog člana Agencija obavlja kao poverene poslove.

Član 47.

Agencija obezbeđuje nediskriminatorni pristup sistemima, kao i efektivnu konkurenciju i efikasno funkcionisanje tržišta električne energije i prirodnog gasa.

U izvršavanju poslova iz stava 1. ovog člana Agencija prati:

- 1) efikasno razdvajanje računa licenciranih energetske subjekata;
- 2) izvršenje obaveza energetske subjekata propisane ovim zakonom;
- 3) primenu pravila za raspodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta u saradnji sa regulatornim telima drugih država;
- 4) primenu mehanizama za otklanjanje zagušenja u prenosnom sistemu, odnosno u transportnom sistemu;
- 5) vreme koje je potrebno operatorima sistema da izvrše priključenje na sistem, odnosno otklanjanje kvara u slučaju prekida isporuke;
- 6) objavljivanje podataka od strane operatora prenosnog i transportnog sistema u vezi sa prekograničnim kapacitetima i korišćenjem sistema;
- 7) način korišćenja rezervi u sistemu;
- 8) uslove i troškove za priključenje na prenosni ili distributivni sistem novih proizvođača električne energije, da bi se garantovala objektivnost, transparentnost i nediskriminacija, posebno imajući u vidu troškove i koristi od različitih tehnologija za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije;
- 9) način na koji operatori sistema i energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima, odnosno transporta derivata nafte produktovodima, izvršavaju obaveze utvrđene ovim zakonom;
- 10) nivo transparentnosti i konkurencije, u saradnji sa organima nadležnim za poslove konkurencije.

Ako Agencija u izvršavanju poslova iz stava 1. ovog člana utvrdi da se u pogledu predmeta praćenja ne primenjuju propisi preduzeće mere u skladu sa ovim zakonom.

7. Finansiranje Agencije

1) Finansijski plan

Član 48.

Agencija donosi finansijski plan kojim se utvrđuju ukupni prihodi i rashodi Agencije, uključujući i rezerve za nepredviđene izdatke kao i elementi za celovito sagledavanje politike zarada i zaposlenosti u Agenciji.

Na finansijski plan saglasnost daje Narodna skupština.

Finansijski plan se podnosi Narodnoj skupštini najkasnije do kraja oktobra tekuće godine za narednu godinu.

Finansijski plan, po dobijanju saglasnosti Narodne skupštine, objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Ako se godišnjim obračunom prihoda i rashoda Agencije utvrdi da su ukupno ostvareni prihodi Agencije veći od ukupno ostvarenih rashoda, razlika sredstava se prenosi u finansijski plan kao prihod za narednu godinu, s tim što se izvori i visina prihoda za narednu godinu usklađuju sa realnim troškovima Agencije za tu godinu.

Svi obračuni prihoda i rashoda Agencije podležu godišnjoj reviziji od strane ovlašćenog revizora.

2) Izvori finansiranja

Član 49.

Agencija se finansira putem naknada za licence za obavljanje energetskih delatnosti, dela cene za pristup sistemu utvrđene metodologijama iz člana 46. stav 1. tačka 1) podtač. (3) do (8), kao i drugih prihoda koje ostvari u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti u skladu sa zakonom.

Agencija može ostvarivati sredstva i iz donacija, osim iz donacija energetskih subjekata ili sa tim subjektima povezanih lica.

8. Javnost rada Agencije

Član 50.

Agencija obezbeđuje javnost rada i dostupnost informacija od javnog značaja zainteresovanim subjektima, a koje prema zakonu, propisima i aktima Agencije nemaju karakter poverljivosti.

9. Odnosi Agencije sa drugim organima i međunarodnim organizacijama

Član 51.

Agencija u ostvarivanju poslova za koje je zakonom osnovana, a radi razmene iskustva i unapređivanja svog rada ostvaruje saradnju sa državnim i drugim organima i organizacijama, udruženjima za zaštitu potrošača, organizacijom koja se bavi zaštitom konkurencije i drugim regulatornim telima.

Agencija će, radi razvoja regionalnog tržišta električne energije i prirodnog gasa, stvaranja jednakih uslova za sve učesnike na tržištu i usklađivanja svog rada sa međunarodnim iskustvima i standardima, sarađivati sa regulatornim telima drugih država, kao i sa drugim međunarodnim organizacijama u skladu sa zakonom i potvrđenim obavezama Republike Srbije.

VI. ENERGIJA IZ OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE I PODSTICAJNE MERE

1. Nacionalni ciljevi i plan korišćenja obnovljivih izvora

Član 52.

Korišćenje energije iz obnovljivih izvora je u interesu Republike Srbije.

Vlada, na predlog Ministarstva, donosi Nacionalni akcioni plan kojim se utvrđuju ciljevi za korišćenje obnovljivih izvora energije za period od najmanje 10 godina.

Ciljevi iz stava 2. ovog člana utvrđuju se na osnovu energetskih potreba, ekonomskih mogućnosti i obaveza Republike Srbije preuzetih ratifikovanim međunarodnim sporazumima.

Nacionalni akcioni plan za korišćenje obnovljivih izvora energije iz stava 2. ovog člana posebno sadrži:

- 1) udeo energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj bruto finalnoj potrošnji energije;
- 2) udeo energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji električne energije;

3) udeo energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji za grejanje i hlađenje;

4) udeo energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj energiji utrošenoj u svim oblicima saobraćaja;

5) dinamiku za ostvarenje udela iz tač. 1), 2), 3) i 4) ovog člana po godinama;

6) mere i procenjena finansijska sredstva za ostvarenje planiranih udela energije iz obnovljivih izvora;

7) nosioce aktivnosti i rokove za ostvarenje planiranih aktivnosti.

Nacionalni akcioni plan mora biti usaglašen sa propisima kojima se uređuje energetska efikasnost i smanjenje emisije gasova koji izazivaju efekat staklene bašte.

Ministarstvo prati sprovođenje Nacionalnog akcionog plana i o tome dostavlja Vladi godišnji izveštaj.

2. Garancija porekla

Član 53.

Garanciju porekla izdaje operator prenosnog sistema na zahtev proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora energije, proizvođača energije za grejanje i hlađenje iz obnovljivih izvora energije i proizvođača električne i toplotne energije iz kombinovane proizvodnje sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije, na osnovu podataka operatora na čiji sistem je objekat proizvođača priključen, javnog snabdevača i izjave podnosioca zahteva o korišćenju investicione podrške.

Garancija porekla se izdaje za jediničnu količinu proizvedene energije od 1 MWh.

Garancija porekla se za količinu proizvedene energije u određenom periodu izdaje samo jednom.

Garancija porekla je dokument u elektronskom obliku.

Garancija porekla važi godinu dana od dana izdavanja.

Garancija porekla je prenosiva.

Član 54.

Garancija porekla za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora energije sadrži naročito:

1) naziv, lokaciju, vrstu i snagu proizvodnog kapaciteta;

2) datum puštanja objekta u rad;

3) podatak da li se garancija porekla odnosi na električnu energiju ili na energiju za grejanje ili hlađenje;

4) datum početka i kraja proizvodnje energije za koju se izdaje garancija porekla;

5) podatak iz pismene izjave podnosioca zahteva da li je za izgradnju proizvodnog kapaciteta bila korišćena inesticiona podrška iz nacionalnih sredstava i vrsta te podrške;

6) podatak da li je korišćena podsticajna otkupna cena energije;

7) datum i zemlju izdavanja i jedinstveni identifikacioni broj.

Garancija porekla za energiju proizvedenu u objektima za kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije, pored podataka iz stava 1. ovog člana sadrži i:

1) donju toplotnu moć goriva koje se koristi za proizvodnju električne energije za koju se izdaje garancija porekla;

2) svrhu za koju se koristi toplotna energija proizvedena u postrojenju za kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije za koju se izdaje garancija porekla;

3) uštedu primarne energije u procesu proizvodnje električne energije za koju se izdaje garancija porekla.

Registar izdatih garancija porekla vodi operator prenosnog sistema.

Ministarstvo bliže propisuje sadržinu garancije porekla, postupak izdavanja, prenošenja i prestanak važenja garancije porekla, način vođenja registra, kao i način dostavljanja podataka o proizvedenoj električnoj energiji izmerenoj na mestu predaje u prenosni, odnosno distributivni sistem.

Član 55.

Garancija porekla izdata u drugim državama važi pod uslovima reciprociteta i u Republici Srbiji i u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom.

Registar iz člana 54. stav 3. ovog zakona sadrži i garancije porekla izdate u skladu sa stavom 1. ovog člana i uz naznaku da su izdate u stranoj državi.

3. Povlašćeni proizvođači električne energije

Član 56.

Energetski subjekti mogu, u smislu ovog zakona, steći status povlašćenog proizvođača električne energije (u daljem tekstu: povlašćeni proizvođač) ako:

1) u procesu proizvodnje električne energije u pojedinačnom proizvodnom objektu koriste obnovljive izvore energije, osim hidroelektrana instalisane snage veće od 30 MW;

2) u pojedinačnom proizvodnom objektu instalisane električne snage do 10 MW istovremeno proizvode električnu i toplotnu energiju sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije;

3) su priključeni na prenosni, odnosno distributivni sistem električne energije;

4) imaju posebno merno mesto odvojeno od mernih mesta na kojima se meri količina električne energije proizvedena u drugim tehnološkim procesima;

5) imaju zaključen ugovor o prodaji toplotne energije za elektrane sa kombinovanom proizvodnjom električne i toplotne energije osim ako toplotnu energiju koriste za sopstvene potrebe;

6) je za elektrane koje koriste energiju vetra i energiju sunca instalisana snaga manja od slobodnog kapaciteta, odnosno da je zahtev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača podnet za deo instalisane snage koji je manji ili jednak slobodnom kapacitetu.

Slobodnim kapacitetom iz stava 1. tačke 6) ovog člana smatra se razlika između maksimalne snage za koju se utvrđuju podsticajne mere iz člana 59. ovog

zakona i zbira instalisanih snaga za istu vrstu elektrana energetske subjekata koji su stekli privremeni, odnosno status povlašćenog proizvođača.

Status povlašćenog proizvođača utvrđuje Ministarstvo rešenjem koje se donosi u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Pre sticanja statusa povlašćenog proizvođača energetski subjekt koji koristi energiju vetra i energiju sunca može rešenjem Ministarstva, steći privremeni status povlašćenog proizvođača ako je pribavio građevinsku dozvolu, ako ispunjava uslove iz stava 1. tač. 1), 2) i 6) ovog člana i ako je obezbedio novčani depozit ili bankarsku garanciju u visini od 2 % od vrednosti investicije.

Privremeni status povlašćenog proizvođača iz stava 4. ovog člana utvrđuje se na zahtev energetske subjekta i može trajati najviše tri godine od dana donošenja rešenja.

Ukoliko energetski subjekt nije stekao status povlašćenog proizvođača u roku od tri godine, može podneti zahtev za produženje privremenog statusa za najviše godinu dana pod uslovom da je priložio dokaz da je podneo potpun zahtev za tehnički pregled objekta.

Ukoliko u roku iz st. 5. i 6. ovog člana energetski subjekt stekne status povlašćenog proizvođača ima pravo na podsticajne mere koje su važile na dan donošenja rešenja kojim je utvrđen privremeni status povlašćenog proizvođača.

Protiv rešenja iz st. 3. i 4. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Vlada bliže propisuje sadržinu zahteva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača, vrstu dokaza o ispunjenosti uslova za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije, minimalnu vrednost stepena iskorišćenja primarne energije u proizvodnim objektima koji istovremeno proizvode električnu i toplotnu energiju, kao i maksimalnu snagu za koju se utvrđuje podsticaj za elektrane koje koriste energiju vetra i energiju sunca.

4. Povlašćeni proizvođači toplotne energije

Član 57.

Povlašćeni proizvođači toplotne energije su proizvođači koji u procesu proizvodnje toplotne energije koriste obnovljive izvore energije i pri tome ispunjavaju uslove u pogledu energetske efikasnosti.

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda propisuje uslove za sticanje statusa povlašćenog proizvođača toplotne energije, kriterijume za sticanje ispunjenosti tih uslova i utvrđuje način i postupak sticanja tog statusa.

Član 58.

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave vodi registar povlašćenih proizvođača toplotne energije, koji sadrži naročito podatke o: postrojenjima za proizvodnju toplotne energije, lokaciji na kojoj se nalaze, instalisanoj snazi toplane, vremenu predviđenom za eksploataciju, uslovima izgradnje i eksploatacije za to postrojenje, vrsti primarnog izvora koji koristi i subjektima koji obavljaju energetske delatnosti proizvodnje toplotne energije u tim objektima.

5. Podsticajne mere za korišćenje obnovljivih izvora za proizvodnju električne energije

Član 59.

Podsticajne mere za korišćenje obnovljivih izvora za proizvodnju električne energije u smislu ovog zakona obuhvataju obavezu otkupa električne energije od povlašćenog proizvođača, cene po kojima se ta energija otkupljuje i period važenja obaveze otkupa električne energije i preuzimanje balansne odgovornosti.

Javni snabdevač je dužan da otkupi električnu energiju od povlašćenog proizvođača na osnovu ugovora o otkupu električne energije u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Na zahtev energetskog subjekta koji je stekao privremeni status povlašćenog proizvođača javni snabdevač je dužan da u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva zaključi predugovor o otkupu električne energije.

Javni snabdevač nije dužan da zaključi ugovor o otkupu električne energije od povlašćenog proizvođača u skladu sa predugovorom iz stava 3. ovog člana ako energetski subjekt ne stekne status povlašćenog proizvođača u skladu sa ovim zakonom.

Sredstva za podsticaj obezbeđuju krajnji kupci plaćanjem posebne naknade za podsticaj koja se plaća uz račun za pristup prenosnom, odnosno distributivnom sistemu i posebno se iskazuje.

Vlada, na predlog Ministarstva propisuje podsticajne mere za proizvodnju električne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije i za otkup te energije u zavisnosti od vrste i snage elektrane, propisuje cene po kojima se otkupljuje električna energija od povlašćenih proizvođača, period važenja cena i obaveze otkupa električne energije, obaveze po pitanju balansne odgovornosti, sadržinu i trajanje predugovora i ugovora o otkupu električne energije od povlašćenih proizvođača i način obračuna naknade za podsticaj i raspodele sredstava po tom osnovu.

Vlada, na predlog Ministarstva, najkasnije do kraja decembra tekuće godine za narednu godinu, utvrđuje visinu naknade iz stava 5. ovog člana koja se objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 60.

Povlašćeni proizvođač ima pravo na:

- 1) podsticajne mere iz člana 59. ovog zakona;
- 2) prvenstvo pri preuzimanju ukupno proizvedene električne energije u prenosni ili distributivni sistem, osim u slučaju kada je ugrožena sigurnost rada tih sistema;
- 3) druga prava u skladu sa ovim zakonom, propisom iz člana 56. stav 9. ovog zakona, drugim zakonima i propisima kojima se uređuju porezi, carine i druge dažbine, odnosno subvencije i druge mere podsticaja, zaštita životne sredine i energetska efikasnost.

Član 61.

Energetski subjekt gubi status povlašćenog proizvođača u sledećim slučajevima:

- 1) ako je rešenje o sticanju statusa doneto na osnovu neistinitih podataka;

2) ako se utvrdi da su se svojstva postrojenja promenila zbog neodržavanja tehničko-tehnoloških karakteristika;

3) ako povlašćeni proizvođač ne izvršava svoje obaveze prema javnom snabdevaču koji otkupljuje električnu energiju od povlašćenog proizvođača, Ministarstvu i operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema;

4) ako je proizvođaču istekla licenca u slučajevima propisanim ovim zakonom;

5) ako proizvodi energiju suprotno uslovima pod kojima je stekao status povlašćenog proizvođača.

Ministarstvo donosi rešenje o prestanku statusa povlašćenog proizvođača.

Ministarstvo vodi registar povlašćenih proizvođača koji sadrži podatke i o proizvođačima koji imaju privremeni status povlašćenog proizvođača i o povlašćenim proizvođačima kojima je taj status prestao.

6. Podsticajne mere za korišćenje obnovljivih izvora za proizvodnju toplotne energije

Član 62.

Povlašćeni proizvođači toplotne energije, odnosno energije za grejanje i hlađenje imaju pravo na podsticajnu otkupnu cenu i druge podsticajne mere.

Aktom nadležnog organa jedinice lokalne samouprave bliže se propisuju podsticajne mere za proizvodnju toplotne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije.

Povlašćeni proizvođači toplotne energije imaju pravo na subvencije, poreske, carinske i druge olakšice, u skladu sa zakonom i drugim propisima kojima se uređuju porezi, carine i druge dažbine.

7. Podsticajne mere za proizvodnju biogoriva

Član 63.

Vlada bliže propisuje obavezan udeo biogoriva u sektoru saobraćaja i mere za njegovo dostizanje.

Vlada bliže propisuje podsticajne mere za proizvodnju biogoriva.

Vlada na predlog Ministarstva i ministarstva nadležnog za poslove životne sredine određuje kriterijume za održivu proizvodnju biogoriva.

VII. CENE ENERGIJE, ENERGENATA I USLUGA

Član 64.

Cene energije, energenata i usluga koje pružaju energetske subjekti u obavljanju energetskih delatnosti su regulisane ili slobodne.

Regulisane cene su:

- 1) cene električne energije i prirodnog gasa za javno snabdevanje;
- 2) cene pristupa sistemu za prenos električne energije;
- 3) cene pristupa sistemu za distribuciju električne energije;
- 4) cene pristupa sistemu za transport prirodnog gasa;

- 5) cene pristupa sistemu za distribuciju prirodnog gasa;
- 6) cene pristupa skladištu prirodnog gasa;
- 7) cene pristupa sistemu za transport nafte naftovodima;
- 8) cene pristupa sistemu za transport derivata nafte produktovodima.

Pored cena iz stava 2. ovog člana regulisane su i:

- 1) cene električne energije za potrebe balansiranja sistema koje se obračunavaju na način utvrđen pravilima o radu tržišta;
- 2) cene prirodnog gasa za potrebe balansiranja sistema koje se obračunavaju na način utvrđen pravilima o radu transportnog sistema;
- 3) cene sistemskih usluga iz člana 69. koje utvrđuje Agencija;
- 4) naknade za učešće na organizovanom tržištu električne energije u skladu sa pravilima o radu organizovanog tržišta električne energije.

Cene isporučene toplotne energije, odnosno izvršenih usluga su regulisane od strane nadležnih organa jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda.

Vlada propisuje način utvrđivanja najviših cena osnovnih derivata nafte bez fiskalnih dažbina u slučaju sprečavanja poremećaja na tržištu nafte i derivata nafte ili otklanjanja štetnih posledica poremećaja na tržištu nafte i derivata nafte.

Regulisane cene se objavljuju.

Član 65.

Regulisane cene iz člana 64. stav 2. određuju se na osnovu metodologija koje donosi Agencija.

Metodologijama iz stava 1. ovog člana određuju se:

- 1) uslovi i način utvrđivanja maksimalne visine prihoda energetskih subjekata;
- 2) kriterijumi i pravila za raspodelu prihoda na kategorije i grupe kupaca;
- 3) elementi za obračun i način obračuna preuzete električne energije, odnosno prirodnog gasa i izvršenih usluga;
- 4) kriterijumi i uslovi pod kojima su operatori sistema dužni da vrše izmene cena.

Maksimalna visina prihoda iz stava 2. tačka 1) ovog člana utvrđuje se na način da se obezbedi pokriće opravdanih troškova poslovanja, kao i odgovarajući prinos na angažovana sredstva i investicije u obavljanju regulisane energetske delatnosti.

Metodologijom se mogu odrediti različite tarife, zavisno od količine preuzete energije i uslova preuzimanja, snage, odnosno kapaciteta, sezonske i dnevne dinamike isporuke, mesta preuzimanja i načina merenja i drugih karakteristika.

Član 66.

Regulisanim cenama obezbeđuje se:

- 1) pokrivanje opravdanih troškova i prinosa na angažovana sredstva i investicije u obavljanju regulisane delatnosti, kojima se obezbeđuje kratkoročna i dugoročna sigurnost snabdevanja, odnosno održivi razvoj sistema;

- 2) podsticanje ekonomske i energetske efikasnosti;
- 3) nediskriminacija, odnosno jednaki položaj za snabdevače, kupce i druge korisnike sistema;
- 4) sprečavanje međusobnog subvencionisanja između pojedinih delatnosti koje obavljaju energetske subjekti i između pojedinih kupaca i grupa kupaca.

Član 67.

Na akte o cenama iz člana 64. stav 2. ovog zakona, koje donose energetske subjekti, saglasnost daje Agencija.

Agencija određuje vrstu podataka koje su energetske subjekti obavezni da dostave uz akt o cenama iz stava 1. ovog člana, kao i rokove i način njihovog dostavljanja.

Agencija može kada se za to steknu uslovi da inicira kod energetskih subjekata izmenu cena.

VIII. ELEKTRIČNA ENERGIJA

1. Proizvodnja električne energije

Član 68.

Proizvodnja električne energije obuhvata proizvodnju u hidroelektranama, termoelektranama, termoelektranama-toplanama i drugim elektranama koje koriste obnovljive izvore energije (u daljem tekstu: elektrane).

Energetski subjekt koji obavlja delatnost proizvodnje električne energije (u daljem tekstu: Proizvođač električne energije), u skladu sa ovim zakonom, ima pravo da:

- 1) za proizvodnju električne energije koristi izvore energije koje smatra najefikasnijim u skladu sa uslovima propisanim ovim zakonom i drugim propisima;
- 2) prodaje proizvedenu električnu energiju;
- 3) koristi prenosni i distributivni sistem električne energije pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema.

Proizvođač električne energije je dužan da:

- 1) ispunjava uslove iz licence za obavljanje energetskih delatnosti;
- 2) proizvodne kapacitete održava u ispravnom stanju, obezbedi njihovu stalnu pogonsku spremnost i bezbedno korišćenje u skladu sa tehničkim i drugim propisima;
- 3) poštuje propise i pravila koji se odnose na rad prenosnog i distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta, kao i propise koji se odnose na zaštitu konkurencije;
- 4) ponudi operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema systemske usluge, u skladu sa tehničkim karakteristikama i pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije;
- 5) sa operatorima prenosnog i distributivnog sistema zaključi ugovor o pružanju systemskih usluga;
- 6) ponudi operatoru prenosnog sistema sav raspoloživi kapacitet za potrebe balansiranja i obezbeđivanja sigurnog rada sistema u skladu sa tehničkim karakteristikama i pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije;

7) operatoru prenosnog ili distributivnog sistema stavlja na raspolaganje podatke potrebne za rad sistema u skladu sa pravilima o radu prenosnog i distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije;

8) poštuje propisane uslove koji se odnose na energetske efikasnost i zaštitu životne sredine;

9) dostavlja operatoru prenosnog i distributivnog sistema i Agenciji podatke neophodne u cilju ispunjenja propisanih obaveza o transparentnosti i praćenju tržišta električne energije.

Član 69.

Elektrane iz člana 68. stav 1. koje su priključene na prenosni, odnosno distributivni sistem moraju da budu tehnički osposobljene i pogonski spremne za pružanje sistemskih usluga u skladu sa pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema.

Vrste i obim sistemskih usluga koje se moraju obezbediti iz elektrana koje su priključene na prenosni, odnosno distributivni sistem utvrđuju se pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema u skladu sa usaglašenim tehničkim kriterijumima rada povezanih prenosnih sistema.

Proizvođač električne energije čije su elektrane tehnički osposobljene i pogonski spremne za pružanje sistemskih usluga u skladu sa stavom 1. ovog člana, obavezan je da na zahtev operatora prenosnog i distributivnog sistema ponudi sistemske usluge po regulisanoj ceni, vrsti i u obimu utvrđenim pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema.

Proizvođač iz stava 3. ovog člana dužan je da za sistemsku uslugu rezerve ponudi najmanje snagu koja u ukupno potrebnoj rezervi učestvuje u istoj srazmeri kao što instalisana snaga svih njegovih elektrana učestvuje u ukupnoj instalisanoj snazi svih elektrana u sistemu osposobljenih za tu uslugu.

Zahtev za davanje ponuda za pružanje sistemskih usluga operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema može podneti i balansno odgovornoj strani, za sve proizvođače za koje je ona balansno odgovorna.

2. Prenosni sistem električne energije i upravljanje prenosnim sistemom

1) Operator prenosnog sistema električne energije

Član 70.

Prenosni sistem čini mreža napona 400 kV i 220 kV, spojna polja 110 kV, dalekovodna polja zajedno sa sabirnicama 110 kV u transformatorskim stanicama 110/h kV i dalekovodi 110 kV zaključno sa zateznim lancem na portalu transformatorske stanice 110/h kV, merni uređaji na svim mestima isporuke sa prenosnog sistema, telekomunikaciona infrastruktura u prenosnim objektima, informacioni i upravljački sistem i druga infrastruktura neophodna za funkcionisanje prenosnog sistema.

Član 71.

Operator prenosnog sistema električne energije odgovoran je za:

1) siguran i pouzdan rad prenosnog sistema i kvalitet isporuke električne energije;

- 2) upravljanje prenosnim sistemom na način koji obezbeđuje sigurnost isporuke električne energije;
- 3) nediskriminatorski i ekonomičan pristup prenosnom sistemu;
- 4) razvoj prenosnog sistema kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost prenosnog sistema da ispuní racionalne zahteve za prenos električne energije;
- 5) koordiniran rad prenosnog sistema Republike Srbije sa prenosnim sistemima u interkonekciji, odnosno sa distributivnim sistemima u Republici Srbiji;
- 6) balansiranje sistema i obezbeđenje sistemskih usluga u prenosnom sistemu;
- 7) utvrđivanje tehničko-tehnoloških uslova za povezivanje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;
- 8) ispravnost i pouzdanost merenja električne energije na mestima primopredaje u i iz prenosnog sistema;
- 9) organizovanje i administriranje tržišta električne energije iz svoje nadležnosti.

Član 72.

Operator prenosnog sistema električne energije dužan je da:

- 1) održava i razvija prenosnu mrežu;
- 2) donese pravila o radu prenosnog sistema;
- 3) donese pravila o radu tržišta električne energije;
- 4) donese pravila za raspodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta;
- 5) donese plan razvoja prenosnog sistema za period od najmanje deset godina usklađen sa planom razvoja distributivnih sistema i zahtevima za priključenje objekata proizvođača i kupaca;
- 6) donese Program za obezbeđivanje nediskriminatorskog ponašanja, odredi lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa i sačini godišnji izveštaj iz člana 17. ovog zakona;
- 7) nabavi energiju za nadoknadu gubitaka u prenosnoj mreži na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 8) obezbedi sistemske usluge na principu minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 9) prati sigurnost snabdevanja i Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 10) donese odluku o ceni za pristup prenosnom sistemu u skladu sa ovim zakonom;
- 11) utvrđuje cenu električne energije za potrebe balansiranja sistema u skladu sa pravilima o radu tržišta električne energije;
- 12) ne pravi diskriminaciju između korisnika prenosnog sistema ili grupa korisnika sistema;
- 13) primenjuje pravila relevantnih evropskih asocijacija operatora prenosnog sistema čiji je član;
- 14) korisnicima prenosnog sistema pruža informacije za efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;

15) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;

16) prikuplja i objavljuje podatke i informacije vezane za transparentnost i praćenje tržišta električne energije, a naročito: desetogodišnji plan razvoja prenosne mreže, ukupne ostvarene i prognozirane vrednosti potrošnje, godišnje planove remonta prenosnih kapaciteta čiji je uticaj na raspoloživ prekogranični prenosni kapacitet veći od 100 MW, prognozirane vrednosti raspoloživog prekograničnog kapaciteta, zahtevani, dodeljeni i ukupno prijavljeni prekogranični prenosni kapacitet, cenu poslednje prihvaćene ponude u procesu dodele prekograničnog prenosnog kapaciteta i druge podatke u skladu sa pravilima o radu prenosnog sistema i obavezama preuzetim članstvom u relevantnim evropskim asocijacijama operatora prenosnog sistema;

17) koristi objekte prenosnog sistema u skladu sa tehničkim propisima;

18) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja prenosnog sistema i drugih kapaciteta koji su u funkciji prenosnog sistema;

19) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;

20) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;

21) utvrđuje tehničko-tehnološke uslove za povezivanje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;

22) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 46. stav 2. tačka (6);

23) izdaje garanciju porekla i vodi registar izdatih garancija porekla;

24) uređuje druga pitanja neophodna za rad prenosnog sistema.

Plan razvoja iz stava 1. tačke 5) ovog člana operator prenosnog sistema električne energije dužan je da dostavi svake godine Agenciji, radi davanja saglasnosti.

Član 73.

Operator prenosnog sistema električne energije ne može ni da kupuje ni da prodaje električnu energiju, osim u slučaju obezbeđivanja sistemskih usluga, balansiranja sistema, obezbeđivanja sigurnog rada sistema i kupovine električne energije za nadoknadu gubitaka u prenosnom sistemu.

2) Pravila o radu prenosnog sistema električne energije

Član 74.

Pravilima o radu prenosnog sistema električne energije uređuju se:

- 1) način planiranja razvoja prenosnog sistema;
- 2) tehnički uslovi za priključenje, odnosno povezivanje na prenosni sistem;
- 3) pristup prenosnom sistemu;
- 4) uslovi za siguran i pouzdan rad prenosnog sistema;
- 5) korišćenje i održavanje objekata;

6) pravila o merenju sa definisanom potrebnom mernom opremom, kriterijumima za izbor klase tačnosti mernog uređaja i karakteristika pratećih uređaja i opreme, u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;

7) obaveze korisnika prenosnog sistema;

8) planiranje rada prenosnog sistema;

9) procedura za prijavu i potvrdu programa rada balansno odgovornih strana;

10) vrste i obim sistemskih usluga;

11) upravljanje prenosnim sistemom u normalnim uslovima i u slučaju poremećaja;

12) druga pitanja neophodna za rad prenosnog sistema.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi Operator prenosnog sistema električne energije uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

3. Distributivni sistem električne energije i upravljanje distributivnim sistemom električne energije

1) Operator distributivnog sistema električne energije

Član 75.

Distributivni sistem električne energije čine dalekovodna i spojna polja 110 kV, sabirnice 110 kV, transformatori 110/h kV sa pripadajućim trafo poljima u transformatorskim stanicama 110/h kV, mreža srednjeg napona (35 kV, 20 kV i 10 kV) i distributivna mreža niskog napona, merni uređaj sa mernim ormanom na svim mestima isporuke sa distributivnog sistema, telekomunikaciona infrastruktura u distributivnim objektima, informacioni i upravljački sistem i druga infrastruktura neophodna za funkcionisanje distributivnog sistema.

Član 76.

Operator distributivnog sistema električne energije odgovoran je za:

1) siguran i pouzdan rad distributivnog sistema i kvalitet isporuke električne energije;

2) upravljanje distributivnim sistemom;

3) nediskriminatorski i ekonomičan pristup distributivnom sistemu;

4) razvoj distributivnog sistema kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost distributivnog sistema da ispunji racionalne zahteve za distribuciju električne energije;

5) utvrđivanje tehničko-tehnoloških uslova za povezivanje elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;

6) davanje informacija energetskim subjektima i korisnicima distributivnog sistema koje su potrebne za efikasan pristup distributivnom sistemu, na principima transparentnosti i nediskriminacije;

7) ispravnost i pouzdanost merenja električne energije na mestima primopredaje u i iz distributivnog sistema.

Član 77.

Operator distributivnog sistema električne energije dužan je da:

- 1) održava i razvija distributivnu mrežu;
- 2) donese pravila o radu distributivnog sistema;
- 3) donese plan razvoja distributivnog sistema za period od najmanje deset godina usklađen sa planom razvoja prenosnog sistema, drugih distributivnih sistema i zahtevima za priključenje objekata proizvođača i kupaca;
- 4) donese plan preuzimanja mernih uređaja, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja u objektima postojećih kupaca, odnosno proizvođača;
- 5) donese program mera i sačini godišnji izveštaj iz člana 17. ovog zakona;
- 6) Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 7) donese odluku o ceni za pristup distributivnom sistemu u skladu sa ovim zakonom;
- 8) objavi cene priključenja u skladu sa metodologijom iz člana 46. stav 1. podtačka (9);
- 9) donosi plan za smanjenje gubitaka u sistemu ako su gubici iznad tehnički opravdanog nivoa;
- 10) nabavi energiju za nadoknadu gubitaka u distributivnoj mreži na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 11) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika distributivnog sistema;
- 12) korisnicima distributivnog sistema pruža informacije za efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 13) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 14) prikuplja i objavljuje podatke i informacije neophodne za ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju transparentnosti i praćenja tržišta električne energije;
- 15) verifikuje i dostavlja podatke operatoru prenosnog sistema neophodne za administriranje tržišta električne energije u skladu sa pravilima o radu tržišta električne energije;
- 16) eksploataciju distributivnih objekata i objekata korisnika distributivnog sistema vrši u skladu sa propisanim uslovima;
- 17) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja distributivnih sistema i drugih kapaciteta koji su u funkciji distributivnog sistema;
- 18) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine;
- 19) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 46, stav 2, tačka 6);
- 20) operatoru prenosnog sistema dostavlja sve podatke o proizvedenoj električnoj energiji u objektima za koje se izdaje garancija porekla i
- 21) uređuje druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema.

Plan razvoja iz stava 1. tačke 3) ovog člana operator distributivnog sistema električne energije dužan je da dostavi svake godine Agenciji, radi davanja saglasnosti.

Plan iz stava 1. tačke 4) ovog člana operator distributivnog sistema električne energije donosi na osnovu izvršene analize stanja mernih uređaja, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja i utvrđene potrebe za njihovom zamenom ili utvrđene potrebe za usaglašavanjem sa zahtevima iz tehničkih propisa i pravilima o radu distributivnog sistema.

Operator distributivnog sistema električne energije u sprovođenju plana iz stava 3. ovog člana ima pravo da izmesti merno mesto u skladu sa tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema na koji je objekat priključen, pri čemu troškove izmeštanja snosi operator, a u slučaju da se postojeći kupac, odnosno proizvođač protivi preuzimanju, operator distributivnog sistema električne energije ima pravo da iste zameni o svom trošku.

Član 78.

Operator distributivnog sistema električne energije ne može ni da kupuje ni da prodaje električnu energiju, osim u slučaju kupovine električne energije za nadoknadu gubitaka u distributivnom sistemu.

2) Pravila o radu distributivnog sistema električne energije

Član 79.

Pravilima o radu distributivnog sistema električne energije uređuje se:

- 1) način planiranja razvoja distributivnog sistema;
- 2) tehnički i drugi uslovi za bezbedan pogon distributivnog sistema i bezbedno preuzimanje električne energije od proizvođača priključenih na distributivni sistem i iz drugih sistema, kao i pouzdanu isporuku električne energije kupcima;
- 3) planiranje rada i upravljanje distributivnim sistemom;
- 4) tehnički uslovi za priključenje na distributivni sistem;
- 5) pristup distributivnom sistemu;
- 6) pravila o merenju sa definisanom potrebnom mernom opremom, kriterijumima za izbor klase tačnosti mernog uređaja i karakteristika pratećih uređaja i opreme, u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 7) korišćenje i održavanje objekata;
- 8) postupci u slučaju poremećaja u radu distributivnog sistema i poremećaja na tržištu električne energije;
- 9) druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator distributivnog sistema električne energije uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

4. Tržište električne energije

Član 80.

Tržište električne energije obuhvata:

- 1) bilateralno tržište električne energije;
- 2) balansno tržište električne energije;
- 3) organizovano tržište električne energije.

Operator prenosnog sistema električne energije organizuje i administrira tržište iz stava 1. tačka 2) ovog člana, a energetska subjekt koji obavlja delatnost organizovanja tržišta električne energije (u daljem tekstu: Operator tržišta) organizuje i administrira tržište iz stava 1. tačke 3) ovog člana, uz poštovanje principa javnosti i nediskriminacije.

1) Učesnici na tržištu električne energije

Član 81.

Učesnici na tržištu električne energije mogu biti:

- 1) proizvođač električne energije;
- 2) snabdevač;
- 3) javni snabdevač;
- 4) krajnji kupac;
- 5) operator prenosnog sistema električne energije u skladu sa članom 73. ovog zakona;
- 6) operator distributivnog sistema električne energije u skladu sa članom 78. ovog zakona;
- 7) operator tržišta u skladu sa članom 80. ovog zakona.

Učesnici na tržištu električne energije dužni su da operatoru prenosnog, odnosno distributivnog sistema, dostave sve potrebne podatke u skladu sa pravilima o radu prenosnog sistema, pravilima o radu distributivnog sistema i pravilima o radu tržišta električne energije.

2) Bilateralno tržište električne energije

Član 82.

Bilateralno tržište električne energije je tržište na kome se kupovina i prodaja električne energije vrši direktno između učesnika na tržištu električne energije na osnovu ugovora o prodaji električne energije.

Ugovorom o prodaji električne energije određuju se naročito količina električne energije, cena i period snabdevanja.

Količina električne energije može biti:

- 1) unapred određena za svaki obračunski period tokom perioda snabdevanja ili
- 2) određena na osnovu ostvarene potrošnje kupca na mestu primopredaje tokom perioda snabdevanja, u slučaju ugovora o prodaji sa potpunim snabdevanjem.

Dugoročni ugovori o prodaji između proizvođača električne energije i javnog snabdevača, odnosno snabdevača, kojima se realizuju dugoročni ciljevi za razvoj proizvodnih objekata koji su u funkciji sigurnosti snabdevanja utvrđeni Strategijom i Programom mogu da se zaključe najduže na period od 15 godina.

3) Balansna odgovornost učesnika na tržištu

Član 83.

Učesnik na tržištu električne energije dužan je da uredi svoju balansnu odgovornost zaključenjem ugovora o balansnoj odgovornosti sa operatorom prenosnog sistema, u skladu sa ovim zakonom, zakonom koji uređuju obligacione odnose i pravilima o radu tržišta električne energije, čime dobija status balansno odgovorne strane.

Učesnik na tržištu može da uredi svoju balansnu odgovornost i zaključenjem ugovora o prenosu balansne odgovornosti sa balansno odgovornom stranom.

Operator prenosnog sistema je odgovoran za uspostavljanje i sprovođenje balansne odgovornosti učesnika na tržištu električne energije i vođenje registra balansne odgovornosti.

Član 84.

Snabdevač je balansno odgovoran za mesto primopredaje krajnjeg kupca koji kupuje električnu energiju po ugovoru o prodaji sa potpunim snabdevanjem.

Operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema ne mogu preuzeti balansnu odgovornost za drugog učesnika na tržištu.

Operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema svoju balansnu odgovornost ne mogu preneti na drugog učesnika na tržištu.

Operator tržišta je obavezan da zaključi ugovor o balansnoj odgovornosti i ne može preuzeti balansnu odgovornost za drugog učesnika na tržištu.

Član 85.

Registar balansne odgovornosti za mesta primopredaje na prenosnom sistemu vodi operator prenosnog sistema, a za mesta primopredaje na distributivnom sistemu vodi operator distributivnog sistema.

Operator distributivnog sistema je dužan da operatoru prenosnog sistema dostavlja podatke sadržane u registru u skladu sa pravilima o radu tržišta električne energije i pravilima o promeni snabdevača.

4) Balansno tržište električne energije

Član 86.

Na balansnom tržištu električne energije operator prenosnog sistema kupuje i prodaje električnu energiju od učesnika na tržištu radi balansiranja i obezbeđenja sigurnog rada sistema.

Učešće na balansnom tržištu uređuje se ugovorom koji operator prenosnog sistema zaključuje sa učesnikom na tržištu električne energije, u skladu sa pravilima o radu tržišta električne energije.

5) Pravila o radu tržišta električne energije

Član 87.

Pravilima o radu tržišta električne energije bliže se uređuju:

- 1) balansna odgovornost učesnika na tržištu;
- 2) balansno tržište električne energije;
- 3) proračun odstupanja balansno odgovornih strana;
- 4) obračun finansijskog poravnanja balansno odgovornih strana;
- 5) obračun električne energije za potrebe balansiranja i obezbeđivanja sigurnog rada sistema;
- 6) druga pitanja neophodna za funkcionisanje tržišta električne energije.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator prenosnog sistema uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

6) Organizovano tržište električne energije

Član 88.

Operator tržišta obavlja delatnost organizovanja i administriranja organizovanog tržišta električne energije i njegovo povezivanje sa organizovanim tržištima električne energije drugih zemalja, u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama.

Član 89.

Vlada bliže uređuje organizaciju i rad operatora tržišta, uslove i način poslovanja učesnika na organizovanom tržištu električne energije i druge uslove kojima se obezbeđuje funkcionisanje tržišta električne energije u skladu sa zakonom.

Član 90.

Operator tržišta odgovoran je za:

- 1) uspostavljanje organizovanog tržišta električne energije;
- 2) administriranje organizovanog tržišta električne energije;
- 3) finansijsko poravnanje između učesnika na organizovanom tržištu električne energije.

Operator tržišta poslove iz stava 1. tačke 3) ovog člana može da obavlja preko pravnog lica ovlašćenog za obavljanje tih poslova.

Član 91.

Operator tržišta dužan je da:

- 1) donese pravila o radu organizovanog tržišta električne energije;
- 2) zaključi ugovor o balansnoj odgovornosti sa operatorom prenosnog sistema;
- 3) obezbedi tajnost komercijalnih i poslovnih podataka učesnika na tržištu, kao i drugih podataka koji su im dostupni u obavljanju delatnosti.

Član 92.

Pravilima o radu organizovanog tržišta električne energije bliže se uređuju:

- 1) uslovi i postupak sticanja statusa učesnika na organizovanom tržištu električne energije;
- 2) uslovi i postupak prestanka statusa učesnika na organizovanom tržištu električne energije;
- 3) registar učesnika na organizovanom tržištu električne energije;
- 4) produkti trgovanja na organizovanom tržištu električne energije;
- 5) postupak podnošenja, izmena i otkazivanje ponuda za prodaju i kupovinu na organizovanom tržištu električne energije;
- 6) sadržaj ponuda za prodaju i kupovinu na organizovanom tržištu električne energije;
- 7) postupak za utvrđivanje validnosti ponuda za prodaju i kupovinu na organizovanom tržištu električne energije;
- 8) način formiranja krive ponude i krive potražnje na organizovanom tržištu električne energije;
- 9) način utvrđivanja tržišnih količina i cena za obračunski period;
- 10) postupci u slučaju nedovoljne količine ponude ili potražnje na organizovanom tržištu električne energije;
- 11) način izdavanja potvrda o zaključenim transakcijama na organizovanom tržištu električne energije;
- 12) postupak finansijskog poravnanja na organizovanom tržištu električne energije;
- 13) način upravljanja rizicima vezanim za finansijsko poravnanje;
- 14) postupci u slučajevima vanrednih situacija;
- 15) druga pitanja neophodna za funkcionisanje organizovanog tržišta električne energije.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi operator tržišta uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

IX. PRIRODNI GAS

1. Obavljanje delatnosti

Član 93.

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, skladištenja i upravljanja skladištem za prirodni gas, distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas, dužni su da koriste i održavaju energetske objekte u skladu sa zakonom kojim se uređuje cevovodni transport, tehničkim i drugim propisima koji se odnose na delatnost koju obavljaju, uslovima zaštite od požara i eksplozija, kao i uslovima zaštite životne sredine utvrđenim zakonom i drugim propisima.

Na subjekte koji koriste sabirno-transportne sisteme na eksploatacionim poljima za proizvodnju prirodnog gasa, primenjuju se propisi kojim se uređuje oblast rudarstva.

2. Transport prirodnog gasa i upravljanje transportnim sistemom

Član 94.

Sistem za transport prirodnog gasa čini mreža gasovoda projektovanog pritiska većeg od 16 bar, osim dovodnih gasovoda, kao i kompresorske stanice, blok stanice, merno-regulacione i merne stanice na svim mestima isporuke sa transportnog sistema, drugi energetske objekti, elektronski komunikacioni i informacioni sistem i druga infrastruktura neophodna za transport prirodnog gasa, uključujući i lajnpak (u daljem tekstu: transportni sistem prirodnog gasa).

1) Operator transportnog sistema prirodnog gasa

Član 95.

Delatnost transporta prirodnog gasa i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa obavlja operator transportnog sistema prirodnog gasa, sa pravima i obavezama utvrđenim ovim zakonom.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa obavlja i poslove organizovanja i administracije tržišta prirodnog gasa i posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Član 96.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa odgovoran je za:

- 1) siguran i pouzdan rad transportnog sistema i kvalitet isporuke prirodnog gasa;
- 2) bezbedan rad transportnog sistema prirodnog gasa;
- 3) upravljanje transportnim sistemom;
- 4) razvoj kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost transportnog sistema da ispuni racionalne zahteve za transportom prirodnog gasa;
- 5) koordiniran rad transportnog sistema sa drugim transportnim, odnosno distributivnim sistemima i skladištem prirodnog gasa;
- 6) balansiranje sistema;
- 7) nediskriminatorski pristup transportnom sistemu;
- 8) ispravnost i pouzdanost merenja prirodnog gasa na mestima primopredaje u i iz transportnog sistema;
- 9) organizovanje i administriranje tržišta prirodnog gasa.

Član 97.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa dužan je da:

- 1) održava i razvija transportni sistem;
- 2) donosi pravila o radu transportnog sistema;

3) donosi plan razvoja transportnog sistema za period od najmanje deset godina i uskladi ga sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje objekata skladišta, proizvođača i kupaca;

4) donosi program mera i sačini godišnji izveštaj iz člana 17. ovog zakona;

5) nabavlja prirodni gas za potrebe balansiranja i obezbeđivanja sigurnog rada sistema i za nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;

6) balansira sistem na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;

7) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja transportnog sistema i drugih kapaciteta koji su u funkciji transportnog sistema;

8) donosi odluku o ceni za pristup transportnom sistemu;

9) određuje cenu prirodnog gasa za potrebe balansiranja sistema u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema;

10) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika transportnog sistema, a naročito ne favorizuje sa njim povezane energetske subjekte;

11) korisnicima transportnog sistema pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;

12) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;

13) prikuplja i objavljuje podatke i informacije neophodne za ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju transparentnosti i praćenju tržišta prirodnog gasa u skladu sa Pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa;

14) utvrdi tehničko-tehnološke uslove za povezivanje objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;

15) prati sigurnost isporuke i snabdevanja i Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;

16) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;

17) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;

18) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 46. stav 2. tačka 6);

19) uređuje druga pitanja neophodna za rad transportnog sistema.

Plan razvoja iz stava 1. tačka 3) ovog člana operator transportnog sistema prirodnog gasa dužan je da dostavi svake godine Agenciji radi davanja saglasnosti.

Član 98.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa ne može da kupuje i prodaje prirodni gas osim u slučaju obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa, balansiranja sistema i pokrivanja tehničkih gubitaka u transportnom sistemu.

2) Pravila o radu transportnog sistema prirodnog gasa

Član 99.

Pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa uređuju se:

- 1) način planiranja razvoja transportnog sistema;
- 2) tehnički uslovi za priključenje na transportni sistem;
- 3) uslovi za pouzdan i siguran rad transportnog sistema;
- 4) pristup transportnom sistemu;
- 5) korišćenje i održavanje objekata;
- 6) pravila o merenju sa definisanom potrebnom mernom opremom u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 7) raspodela kapaciteta i upravljanja preopterećenjem;
- 8) razmena podataka o najavljenim i ostvarenim količinama, obračun odstupanja i finansijsko poravnanje;
- 9) opseg kvaliteta, hemijskog sastava i drugih osobina prirodnog gasa koji se preuzima u sistem i isporučuje sa sistema;
- 10) način razmene i usaglašavanja podataka, informacija i uslova rada sa drugim operatorima sistema;
- 11) upravljanje u slučaju poremećaja u sistemu;
- 12) pravila postupanja u slučaju kada je ugrožena sigurnost isporuke prirodnog gasa;
- 13) uslovi trgovanja povezani sa tehničkim i operativnim pružanjem usluga transportnog sistema i balansiranja sistema;
- 14) obaveza objavljivanja svih podataka neophodnih za pristup sistemu;
- 15) obaveza objavljivanja podataka o uslugama koje nudi operator sistema, kao i svih podataka vezanih za tehnički, ugovoreni i slobodni kapacitet za sve relevantne tačke transportnog sistema;
- 16) vrsta i način dostavljanja podataka koje su učesnici na tržištu dužni da dostavljaju operatoru sistema;
- 17) procedure za najavu korišćenja sistema, balansiranje sistema, obračun naknade za debalans i operativno balansiranje između operatora transportnih sistema;
- 18) procedura rešavanja sporova iz ugovora o transportu i
- 19) druga pitanja neophodna za rad transportnog sistema.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi Operator transportnog sistema prirodnog gasa uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

3. Distributivni sistem prirodnog gasa i upravljanje distributivnim sistemom prirodnog gasa

1) Operator distributivnog sistema prirodnog gasa

Član 100.

Distributivni sistem prirodnog gasa čini mreža cevovoda, regulacione, merno-regulacione i merne stanice na svim mestima isporuke sa distributivnog sistema, drugi energetske objekti, elektronska komunikaciona, informaciona i druga

infrastruktura neophodna za distribuciju prirodnog gasa maksimalnog radnog pritiska jednakog ili manjeg od 16 bar, uključujući i lajnpak.

Član 101.

Delatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom prirodnog gasa obavlja operator distributivnog sistema prirodnog gasa, sa pravima i obavezama u skladu sa ovim zakonom.

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Član 102.

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa odgovoran je za:

- 1) siguran i pouzdan rad distributivnog sistema i kvalitet isporuke prirodnog gasa;
- 2) bezbedan rad distributivnog sistema prirodnog gasa;
- 3) razvoj kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost distributivnog sistema da ispuni potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;
- 4) nediskriminatorski pristup distributivnom sistemu;
- 5) upravljanje distributivnim sistemom;
- 6) ispravnost i pouzdanost merenja isporučenog prirodnog gasa.

Član 103.

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa dužan je da:

- 1) održava i razvija distributivni sistem;
- 2) donese pravila o radu distributivnog sistema;
- 3) donese plan razvoja distributivnog sistema svake godine za period od najmanje pet godina usklađen sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje objekata proizvođača i kupaca;
- 4) donese program mera i sačini godišnji izveštaj iz člana 17. ovog zakona;
- 5) Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 6) donese odluku o ceni za pristup distributivnom sistemu u skladu sa ovim zakonom;
- 7) objavi cene priključenja u skladu sa metodologijom iz člana 46. stav 1. tačka 1) podtačka (10);
- 8) donosi plan za smanjenje gubitaka u sistemu ako su gubici iznad tehnički opravdanog nivoa;
- 9) nabavlja prirodni gas za nadoknadu gubitaka u distributivnoj mreži na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 10) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika distributivnog sistema, a naročito ne favorizuje sa njim povezane energetske subjekte;
- 11) korisnicima distributivnog sistema pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;

12) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;

13) verifikuje i dostavlja podatke operatoru transportnog sistema neophodne za administriranje tržišta prirodnog gasa u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema;

14) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja distributivnog sistema;

15) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;

16) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 46. stav 2. tačka 6);

17) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;

18) uređuje druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema.

Član 104.

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa ne može ni da kupuje ni da prodaje prirodni gas, osim u slučaju kupovine prirodnog gasa za nadoknadu gubitaka u distributivnom sistemu.

2) Pravila o radu distributivnog sistema prirodnog gasa

Član 105.

Pravilima o radu distributivnog sistema prirodnog gasa uređuju se:

- 1) način planiranja razvoja distributivnog sistema;
- 2) planiranje rada i upravljanje distributivnim sistemom;
- 3) tehnički uslovi za priključenje na distributivni sistem;
- 4) pristup distributivnom sistemu;
- 5) pravila o merenju sa definisanom potrebnom mernom opremom u zavisnosti od položaja mernog mesta u sistemu i vrste korisnika sistema;
- 6) korišćenje i održavanje objekata;
- 7) postupci u slučaju poremećaja u radu distributivnog sistema;
- 8) vrsta i obim podataka koji se razmenjuju sa drugim energetskim subjektima i korisnicima sistema, procedure i dinamika razmene;
- 9) obaveze korisnika distributivnog sistema;
- 10) druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi Operator distributivnog sistema prirodnog gasa uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 106.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa, vrši kontrolu unutrašnjih gasnih instalacija u objektu krajnjeg kupca u skladu sa zakonom kojim se uređuje cevovodni transport.

Krajnji kupac je dužan da obezbedi održavanje unutrašnjih gasnih instalacija u svom objektu poveravanjem tih poslova preduzeću, odnosno drugom pravnom licu ili preduzetniku koji ispunjava uslove u skladu sa zakonom kojim se uređuje cevovodni transport.

4. Skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa

1) Operator skladišta prirodnog gasa

Član 107.

Delatnost skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa obavlja Operator skladišta prirodnog gasa.

Operator skladišta prirodnog gasa posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Član 108.

Operator skladišta prirodnog gasa je odgovoran za:

- 1) sigurnost i pouzdanost utiskivanja i istiskivanja prirodnog gasa;
- 2) bezbedan rad skladišta prirodnog gasa;
- 3) nediskriminatorski pristup skladištu;
- 4) upravljanje skladištem.

Član 109.

Operator skladišta prirodnog gasa dužan je da:

- 1) održava i razvija skladište;
- 2) preduzima propisane mere bezbednosti;
- 3) donese pravila o radu skladišta;
- 4) donese program mera i sačini godišnji izveštaj iz člana 17. ovog zakona;
- 5) upravlja radom skladišta;
- 6) Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 7) objavljuje podatke o raspoloživim kapacitetima;
- 8) kupuje prirodni gas za sopstvenu potrošnju i nadoknadu gubitaka na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 9) donosi odluku o ceni za pristup skladištu u skladu sa ovim zakonom;
- 10) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika skladišta, a naročito ne daje prioritet sa njim povezanim energetske subjektima;
- 11) korisnicima skladišta pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup skladištu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 12) usaglašava rad i razmenjuje podatke sa operatorom transportnog sistema neophodne za bezbedan i siguran rad skladišta;
- 13) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju iz člana 46. stav 2. tačka (6);
- 14) obezbedi operatoru transportnog sistema podatke značajne za rad tržišta prirodnog gasa;

15) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;

16) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine;

17) uređuje druga pitanja neophodna za rad skladišta.

2) Pravila o radu skladišta prirodnog gasa

Član 110.

Pravilima o radu skladišta prirodnog gasa uređuju se:

- 1) uslovi za siguran, pouzdan i bezbedan rad skladišta;
- 2) korišćenje i održavanje objekata;
- 3) planiranje rada skladišta;
- 4) upravljanje skladištem i regulacija protoka i pritiska pri utiskivanju i istiskivanju prirodnog gasa na način koji obezbeđuje siguran i pouzdan rad u oba ciklusa, u slučaju poremećaja i havarija;
- 5) vrste usluga operatora skladišta;
- 6) uslovi i procedure za pristup skladištu i raspodelu kapaciteta;
- 7) utvrđivanje raspoloživog kapaciteta skladišta za: utiskivanje, radnu zapreminu skladišta i istiskivanje gasa;
- 8) način i dinamika objavljivanja sumarnih podataka o utisnutim i istisnutim količinama prirodnog gasa i iskorišćenosti skladišnog kapaciteta i
- 9) druga pitanja neophodna za rad skladišta.

Pravila iz stava 1. ovog člana donosi Operator skladišta prirodnog gasa uz saglasnost Agencije.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 111.

Operator skladišta prirodnog gasa ne može ni da kupuje ni da prodaje prirodni gas osim u slučaju obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa i pokrivanja tehničkih gubitaka u skladištu prirodnog gasa.

3. Tržište prirodnog gasa

Član 112.

Kupovina i prodaja prirodnog gasa se odvija na tržištu, na osnovu ugovora o prodaji prirodnog gasa između učesnika na tržištu.

Ugovorom o prodaji prirodnog gasa određuju se naročito količina prirodnog gasa, cena i period snabdevanja.

Količina prirodnog gasa može biti:

- 1) unapred ugovorena za svaki obračunski period tokom perioda snabdevanja ili

2) određena na osnovu ostvarene potrošnje kupca na mestu primopredaje tokom perioda snabdevanja, u slučaju ugovora o prodaji sa potpunim snabdevanjem.

Operator transportnog sistema je dužan da vodi evidenciju transakcija na tržištu prirodnog gasa, na način i po postupku utvrđenom pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa.

1) Učesnici na tržištu prirodnog gasa

Član 113.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa mogu biti:

- 1) proizvođač prirodnog gasa;
- 2) snabdevač prirodnim gasom;
- 3) javni snabdevač prirodnim gasom;
- 4) krajnji kupac;
- 5) operator transportnog sistema u skladu sa članom 98. ovog zakona;
- 6) operator distributivnog sistema u skladu sa članom 104. ovog zakona;
- 7) operator skladišta prirodnog gasa u skladu sa članom 111. ovog zakona.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa dužni su da operatoru transportnog sistema, dostave sve potrebne podatke u skladu sa Pravilima o radu transportnog sistema.

2) Balansna odgovornost

Član 114.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa moraju urediti svoju balansnu odgovornost zaključenjem ugovora o transportu, čime se reguliše finansijska odgovornost za razliku između količine prirodnog gasa predate na ulazima u transportni sistem i preuzete na izlazima sa transportnog, odnosno distributivnog sistema, za obračunski period.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa je odgovoran za uspostavljanje i sprovođenje balansne odgovornosti učesnika na tržištu i vođenje registra balansne odgovornosti, u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema i pravilima o promeni snabdevača.

Član 115.

Snabdevač je balansno odgovoran za mesta primopredaje krajnjeg kupca koji kupuje prirodni gas po ugovoru o prodaji sa potpunim snabdevanjem.

Član 116.

Podatke potrebne za vođenje registra balansne odgovornosti za mesta primopredaje na distributivnom sistemu obezbeđuje operator distributivnog sistema prirodnog gasa, koji je dužan da ih dostavlja operatoru transportnog sistema prirodnog gasa.

Član 117.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa obezbeđuje prirodni gas za balansiranje i održavanje sigurnog rada sistema od učesnika na tržištu, korišćenjem prirodnog gasa iz skladišta, kao i iz lajnpaka.

X. POSEBNE ODREDBE U OBLASTI ELEKTRIČNE ENERGIJE I PRIRODNOG GASA

1. Izuzeća za novu infrastrukturu u oblasti prirodnog gasa

Član 118.

Novi infrastrukturni objekti gasovodnog sistema, odnosno interkonektori ili skladišta prirodnog gasa, mogu se na zahtev izuzeti od primene prava na pristup iz člana 122. stav 1. ovog zakona, pod sledećim uslovima:

- 1) da ulaganje u novi infrastrukturni objekat povećava konkurentnost na tržištu i sigurnost snabdevanja;
- 2) da je rizik ulaganja u nove infrastrukturne objekte takav da ulaganja neće biti ako se ne odobri izuzeće;
- 3) da novi infrastrukturni objekti moraju biti u vlasništvu fizičkog ili pravnog lica koje posluje u drugom pravnom subjektu odvojenom od operatora sistema u okviru koga će novi infrastrukturni objekti biti izgrađeni;
- 4) da korisnici novog infrastrukturnog objekta snose troškove za korišćenje tog objekta;
- 5) da izuzeće ne sprečava konkurenciju, efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta prirodnog gasa i efikasan rad regulisanog sistema sa kojim su novi infrastrukturni objekti povezani.

Odredba stava 1. ovog člana primenjuje se i u slučaju značajnog povećanja kapaciteta postojećih infrastrukturnih objekata i izmene ove infrastrukture kojom se omogućava razvoj novih izvora snabdevanja prirodnim gasom.

Rešenje o izuzeću iz st. 1. i 2. ovog člana donosi Ministarstvo, po pribavljenom mišljenju Agencije i sa mišljenjem Agencije i detaljnim obrazloženjem objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Rešenje o izuzeću iz st. 1. i 2. ovog člana može obuhvatiti celu ili delove nove infrastrukture, postojeću infrastrukturu sa povećanim kapacitetom ili izmenjenu postojeću infrastrukturu.

Prilikom odlučivanja o zahtevu za izuzeće iz st. 1. i 2. ovog člana Ministarstvo je dužno da razmotri:

- 1) nediskriminatorski pristup interkonektoru;
- 2) period važenja ugovora zaključenog za korišćenje date infrastrukture;
- 3) povećanje kapaciteta,
- 4) planirani period upotrebe infrastrukture;
- 5) i uzme u obzir nacionalne specifičnosti koje su primenljive u konkretnom slučaju .

Prilikom odlučivanja o izuzeću Ministarstvo može da odlučuje i o pravilima i mehanizmima upravljanja i raspodeli kapaciteta u meri koja ne sprečava sprovođenje dugoročnih ugovora.

U slučaju interkonektora, akt o izuzeću se može doneti nakon razmene mišljenja sa drugim državama na koje izgradnja interkonektora ima uticaja ili sa nadležnim regulatornim telima.

2. Izuzeća za nove interkonektivne dalekovode u oblasti električne energije

Član 119.

Novi interkonektivni dalekovodi jednosmerne struje, mogu se na zahtev izuzeti od primene pravila za pristup sistemu iz člana 122. stav 1. ovog zakona, pravila za raspodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta iz člana 126. ovog zakona i pravila korišćenja prihoda od dodele kapaciteta u postupku obrazovanja cena pristupa prenosnom sistemu, pod sledećim uslovima:

1) da ulaganje u novi infrastrukturni objekat povećava konkurenciju u snabdevanju električnom energijom;

2) da je rizik ulaganja u izgradnju interkonektivnog dalekovoda takav da ulaganja neće biti ako se ne odobri izuzeće;

3) da interkonektivni dalekovod mora biti u vlasništvu fizičkog ili pravnog lica koje posluje u drugom pravnom subjektu odvojenom od operatora sistema u okviru koga će novi interkonektivni dalekovod biti izgrađen;

4) da korisnici interkonektivnog dalekovoda plaćaju naknadu za korišćenje tog objekta;

5) da u sredstvima ili operativnim troškovima interkonektivnog dalekovoda nisu, ni u jednom delu, korišćena sredstva iz cene za pristup prenosnom ili distributivnom sistemu;

6) da izuzeće ne sprečava konkurenciju, efikasno funkcionisanje tržišta električne energije i efikasno funkcionisanje sistema na koji je novi interkonektivni dalekovod povezan.

Odredba stava 1. ovog člana izuzetno se primenjuje i u slučaju interkonektivnog dalekovoda naizmenične struje pod uslovom da su troškovi i rizik takve investicije znatno veći u poređenju sa troškovima i rizikom koji obično nastaju prilikom povezivanja dva susedna prenosna sistema preko interkonektivnog dalekovoda naizmenične struje.

Odredba stava 1. ovog člana će se primenjivati i u slučaju znatnih povećanja kapaciteta postojećih interkonektivnih dalekovoda.

Rešenje o izuzeću iz st. 1. do 3. ovog člana donosi Ministarstvo, po pribavljenom mišljenju Agencije i sa detaljnim obrazloženjem u koje je ugrađeno mišljenje Agencije objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Rešenje o izuzeću iz st. 1. do 3. ovog člana može obuhvatiti kapacitet interkonektivnog dalekovoda u celini ili deo kapaciteta.

Prilikom odlučivanja o izuzeću iz st. 1. do 3. ovog člana Ministarstvo je dužno da:

1) razmotri potrebu za utvrđivanjem uslova u pogledu trajanja izuzeća i nediskriminatornog pristupa interkonektivnom dalekovodu;

2) uzme u obzir dodatne kapacitete koji će biti izgrađeni, očekivani period trajanja projekta i nacionalne specifičnosti i prilike u Republici Srbiji.

Prilikom odlučivanja o izuzeću, Ministarstvo može odobriti ili utvrditi pravila i mehanizme za upravljanje i raspodelu kapaciteta.

Akt o izuzeću se može doneti nakon razmene mišljenja sa drugim državama na koje izgradnja interkonektivnog dalekovoda ima uticaja ili sa nadležnim regulatornim telima.

3. Obaveze „uzmi ili plati”

Član 120.

Snabdevač prirodnim gasom koji ima ili smatra da će imati finansijske probleme zbog obaveza „uzmi ili plati” na osnovu zaključenog ugovora o kupovini prirodnog gasa, može podneti zahtev Ministarstvu da se operator transportnog, odnosno distributivnog sistema ili operator skladišta, privremeno oslobodi od primene prava na regulisan pristup.

Rešenje o izuzeću iz stava 1. ovog člana donosi Ministarstvo, po pribavljenom mišljenju Agencije i sa detaljnim obrazloženjem u koje je ugrađeno mišljenje Agencije objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Prilikom odlučivanja o izuzeću iz stava 1. ovog člana Ministarstvo je dužno da uzme u obzir sledeće kriterijume:

- 1) ostvarivanje konkurentnosti na tržištu gasa;
- 2) izvršavanje obaveze javnog snabdevanja i obezbeđivanje sigurnog snabdevanja;
- 3) položaj podnosioca zahteva na tržištu gasa i faktičko stanje konkurencije na tom tržištu;
- 4) ozbiljnost ekonomskih i finansijskih teškoća sa kojima se susreće podnosilac zahteva, operator transportnog sistema ili kupci;
- 5) datum potpisivanja i uslovi jednog ili više predmetnih ugovora, uključujući i obim tržišnih promena koje oni predviđaju;
- 6) naponi koji su učinjeni da se pronađe rešenje takvog problema;
- 7) mogućnost predviđanja podnosioca zahteva da će prihvatanje obaveza iz ugovora „uzmi ili plati” dovesti do ozbiljnih teškoća;
- 8) nivo povezanosti sistema sa ostalim sistemima i stepen međusobne usaglašenosti rada sistema;
- 9) efekti koje bi izuzeće imalo na tržište prirodnog gasa.

Smatra se da ne postoje ozbiljne teškoće ako prodaja prirodnog gasa nije pala ispod nivoa minimalnih količina predviđenih ugovorom „uzmi ili plati”, ukoliko postoji mogućnost izmene tog ugovora ili ako podnosilac zahteva može da pronađe drugo rešenje.

Operator sistema koji nije dobio izuzeće u skladu sa stavom 1. ovog člana ne može odbiti pristup sistemu zbog obaveza „uzmi ili plati”.

Član 121.

Ministarstvo bliže propisuje uslove iz čl. 118, 119. i 120. ovog zakona, sadržinu zahteva za izuzeće i sadržinu akta za izuzeća.

Protiv rešenja o izuzeću iz čl. 118, 119. i 120. ovog zakona može se izjaviti žalba Vladi u roku od 8 dana od dana dostavljanja rešenja.

Rešenje koje donosi Vlada je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

XI. PRISTUP SISTEMU

Član 122.

Operator sistema, kao i energetska subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima je dužan da omogući korisnicima sistema pristup sistemu po regulisanim cenama na principu javnosti i nediskriminacije, u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i propisima i pravilima o radu sistema donetim na osnovu ovog zakona.

Pristup dovodnim gasovodima omogućava se na principu javnosti i nediskriminacije i nije regulisan.

Član 123.

Pristup sistemu se uređuje ugovorom o pristupu koji zaključuju operator sistema, odnosno energetska subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima i korisnik sistema, u skladu sa pravilima o radu sistema.

Ugovor o pristupu pored elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, sadrži: podatke o mestu primopredaje, snagu, odnosno kapacitet na mestu primopredaje, obračunski period i način obračuna u skladu sa metodologijama iz člana 46. ovog zakona, kao i druge elemente u zavisnosti od specifičnosti mesta primopredaje.

Ugovorom o pristupu sistemu za prenos, odnosno distribuciju električne energije i pristupu sistemu za distribuciju prirodnog gasa ne mogu se ugovoriti snaga, odnosno kapacitet veći od odobrene snage, odnosno kapaciteta priključka na mestu primopredaje.

Ugovorom o pristupu sistemu za transport i sistemu za skladištenje prirodnog gasa ne može se ugovoriti kapacitet veći od kapaciteta na koji je dodeljeno pravo na korišćenje kapaciteta.

Operator sistema, kao i energetska subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima vodi registar ugovora o pristupu.

Član 124.

Operator sistema za prenos, odnosno distribuciju električne energije, kao i energetska subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima, može odbiti pristup sistemu ako nema tehničkih mogućnosti zbog:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) pogonskih smetnji ili preopterećenosti sistema;
- 3) ugrožene sigurnosti rada sistema.

Operator sistema za transport, skladištenje ili distribuciju prirodnog gasa može odbiti pristup sistemu u slučaju:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) ako bi pristup sistemu onemogućio izvršavanje obaveza u pogledu sigurnosti snabdevanja;
- 3) ozbiljnih ekonomskih i finansijskih teškoća zbog obaveza „uzmi ili plati” u skladu sa ovim zakonom.

Pristup dovodnim gasovodima može se odbiti u slučaju:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) neusklađenosti tehničkih karakteristika sistema;
- 3) ako bi pristup sistemu ugrozio proizvodnju nafte i prirodnog gasa;
- 4) ako bi pristup sistemu ugrozio prava drugih korisnika sistema.

Podaci o nivou opterećenja prenosnog, transportnog ili distributivnog sistema ili popunjenosti kapaciteta skladišta prirodnog gasa su javni, a vrsta, obim i način objavljivanja podataka moraju biti u skladu sa pravilima o radu sistema.

O odbijanju pristupa sistemu, operator sistema, energetske subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodima ili transporta derivata nafte produktovodima, odnosno proizvođač prirodnog gasa donosi rešenje najkasnije u roku od pet dana od dana podnošenja zahteva za pristup sistemu.

Rešenje iz stava 4. ovog člana sadrži detaljno obrazložene razloge za odbijanje pristupa sistemu.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se izjaviti žalba Agenciji, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Odluka Agencije doneta po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

1. Pristup prenosnom sistemu u prekograničnoj razmeni električne energije

Član 125.

Pristup prenosnom sistemu u prekograničnoj razmeni električne energije se ostvaruje na osnovu prava na korišćenje prekograničnog prenosnog kapaciteta.

Pravo na korišćenje prekograničnih prenosnih kapaciteta, dodeljuje se na nediskriminatoran i transparentan način, u skladu sa usaglašenim tehničkim kriterijumima rada povezanih prenosnih sistema i pravilima za raspodelu prekograničnih prenosnih kapaciteta.

Član 126.

Pravo na korišćenje prekograničnog prenosnog kapaciteta se ostvaruje na osnovu ugovora koji sa učesnicima na tržištu zaključuje operator prenosnog sistema.

Postupak i način raspodele prava na korišćenje prekograničnih prenosnih kapaciteta, kao i vrsta i obim podataka i način njihovog objavljivanja, uređuju se pravilima za raspodelu prava na korišćenje prekograničnih prenosnih kapaciteta.

Pravila iz stava 2. ovog člana donosi operator prenosnog sistema uz saglasnost Agencije i dužan je da ih objavi na svojoj internet stranici.

Operator prenosnog sistema, uz saglasnost Agencije, postupak i način raspodele prava na korišćenje prekograničnih kapaciteta i pristup prekograničnim prenosnim kapacitetima, može urediti i ugovorom sa susednim operatorom prenosnog sistema, ugovorom sa operatorima prenosnih sistema drugih zemalja, odnosno operatorima tržišta električne energije.

Pravila iz stava 2. i ugovor iz stava 4. ovog člana moraju biti u skladu sa Ugovorom o Energetskoj zajednici i sa drugim međunarodnim ugovorima koje je ratifikovala Republika Srbija.

2. Pristup sistemu za transport prirodnog gasa

Član 127.

Pristup sistemu za transport prirodnog gasa se vrši na osnovu prava na korišćenje transportnog kapaciteta na ulazima i izlazima sa transportnog sistema.

Pravo na korišćenje transportnog kapaciteta ostvaruje se na osnovu ugovora o transportu prirodnog gasa koji operator transportnog sistema zaključuje sa učesnicima na tržištu, u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema.

Ugovorom iz stava 2. ovog člana, transportni kapacitet se može raspodeliti kao dugoročni, za period duži od jedne godine ili kao kratkoročni, za period kraći od jedne godine, a može se raspodeliti i kao neprekidni ili prekidni.

Ako je transportni kapacitet ugovorom iz stava 3. ovog člana određen kao prekidni regulisana cena za taj kapacitet se određuje srazmerno verovatnoći da će do prekida transporta doći.

Operator transportnog sistema je obavezan da sav raspoloživi transportni kapacitet ponudi učesnicima na tržištu, do nivoa koji ne narušava siguran rad sistema.

Operator transportnog sistema je obavezan da u slučaju ugovornog zagušenja, sav neiskorišćeni kapacitet ponudi najmanje za dan unapred i kao prekidni kapacitet.

Operator transportnog sistema je obavezan da objavljuje na svojoj internet stranici:

- 1) informacije o uslugama koje pruža korisnicima sistema i odgovarajućim uslovima koji se primenjuju;
- 2) podatke o tehničkim, ugovorenim i raspoloživim kapacitetima, za sve ulazne i izlazne tačke sa transportnog sistema i
- 3) druge podatke i informacije od značaja za transparentan i nediskriminatoran pristup transportnom sistemu.

Informacije i podaci iz stava 7. ovog člana, način objavljivanja i period njihovog ažuriranja, bliže se uređuju pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa.

3. Pristup skladištu prirodnog gasa

Član 128.

Raspodela prava na korišćenje kapaciteta skladišta prirodnog gasa se vrši na nediskriminatorski i transparentan način, u skladu sa Pravilima o radu skladišta.

Na raspodelu prava na korišćenje kapaciteta skladišta prirodnog gasa, shodno se primenjuju odredbe člana 127. ovog zakona kojima je uređena raspodela prava na korišćenje kapaciteta transportnog sistema.

Operator skladišta prirodnog gasa je obavezan da pravila raspodele kapaciteta na ulazu i izlazu iz skladišta uskladi sa pravilima raspodele kapaciteta za transport prirodnog gasa na koji je skladište priključeno.

XII. PRIKLJUČENJE NA PRENOSNI, TRANSPORTNI I DISTRIBUTIVNI SISTEM

Član 129.

Objekat kupca ili proizvođača električne energije i prirodnog gasa priključuje se na prenosni, transportni ili distributivni sistem na osnovu odobrenja nadležnog operatora sistema u skladu sa ovim zakonom i propisima donetim u skladu sa ovim zakonom.

Objekat kupca ili proizvođača toplotne energije priključuje se na distributivni sistem na osnovu odobrenja energetskog subjekta za distribuciju i snabdevanje toplotnom energijom.

Odobrenje za priključenje objekta kupca ili proizvođača električne energije i prirodnog gasa koji su već priključeni na prenosni, transportni ili distributivni sistem izdaje se i u slučaju spajanja ili razdvajanja instalacija odnosno mernih mesta, povećanja odobrene snage, odnosno kapaciteta objekta kupca ili proizvođača električne energije, odnosno prirodnog gasa, kao i ponovnog priključenja usled isključenja.

Član 130.

Odobrenje za priključenje objekta izdaje se rešenjem u upravnom postupku na zahtev pravnog ili fizičkog lica čiji se objekat priključuje.

Nadležni operator sistema je dužan da odluči po zahtevu za priključenje objekta kupca u roku od 30 dana od dana prijema pismenog zahteva, odnosno po zahtevu za priključenje objekta proizvođača u roku od 60 dana od dana prijema pismenog zahteva.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se podneti žalba Agenciji, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja. Odluka Agencije po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Energetski subjekt za distribuciju i snabdevanje toplotnom energijom je dužan da odluči o priključenju kupca na sistem za distribuciju toplotne energije u roku od 30 dana od dana prijema pismenog zahteva.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se podneti žalba nadležnom organu jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja. Odluka po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Član 131.

Odobrenje za priključenje objekta na prenosni, transportni ili distributivni sistem sadrži naročito: mesto priključenja na sistem, način i tehničke uslove priključenja, odobrenu snagu, odnosno kapacitet, mesto i način merenja energije, rok za priključenje i troškove priključenja.

Tehnički i drugi uslovi priključenja na prenosni, transportni ili distributivni sistem utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, tehničkim i drugim propisima i pravilima o radu sistema na koji se objekat priključuje.

Član 132.

Troškovi priključenja obuhvataju i troškove nabavke mernih uređaja i merno regulacionih stanica i snosi ih podnosilac zahteva za priključenje.

Visinu troškova priključenja utvrđuje operator prenosnog, odnosno transportnog i distributivnog sistema, u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje troškova priključenja koju donosi Agencija, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda, za priključenje na sistem za distribuciju toplotne energije.

Metodologijom iz stava 2. ovog člana utvrđuju se način i bliži kriterijumi za obračun troškova priključenja, a u zavisnosti od mesta priključenja na sistem, odobrene snage, odnosno kapaciteta, potrebe za izvođenjem radova ili potrebe za ugrađivanjem neophodne opreme ili drugih objektivnih kriterijuma.

Operator sistema je dužan da akt o visini troškova priključenja dostavi Agenciji pre početka primene.

Agencija će zahtevati izmenu akta o visini troškova priključenja, ako nije donet u skladu sa metodologijom.

Član 133.

Operator sistema je dužan da priključi objekat kupca na prenosni, transportni, odnosno distributivni sistem u roku od 15 dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje;
- 2) da je za objekat pribavljena upotrebna dozvola ili da uređaji i instalacije objekta kupca ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove;
- 3) da kupac dostavi operatoru sistema ugovor o prodaji;
- 4) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Operator sistema je dužan da priključi objekat proizvođača električne energije, odnosno prirodnog gasa na prenosni, transportni odnosno distributivni sistem u roku od 15 dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje;
- 2) da je za objekat pribavljena upotrebna dozvola ili da uređaji i instalacije objekta proizvođača ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove;
- 3) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Priključenjem objekta iz st. 1. i 2. ovog člana priključak postaje deo sistema na koji je priključen.

Propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom, odnosno prirodnim gasom bliže se uređuju uslovi i način dokazivanja ispunjenosti uslova iz st.1. i 2. ovog člana.

Ako operator sistema ne priključi objekat kupca, odnosno proizvođača na prenosni, transportni, odnosno distributivni sistem u roku iz st. 1. i 2. ovog člana, nadležni inspektor, na zahtev kupca, odnosno proizvođača električne energije, odnosno prirodnog gasa proverava, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva, ispunjenost uslova za priključenje iz st. 1. i 2. ovog člana i ako utvrdi da su ispunjeni uslovi naložiće operatoru sistema da u roku od dva radna dana izvrši priključenje objekta.

Član 134.

Povezivanje energetske objekata za distribuciju električne energije sa prenosnim ili drugim distributivnim sistemom, odnosno energetske objekata za

distribuciju prirodnog gasa sa transportnim ili drugim distributivnim sistemom, skladišta za prirodni gas sa transportnim sistemom za prirodni gas, kao i transportnih sistema međusobno, vrši se na osnovu ugovora.

Ugovor iz stava 1. ovog člana zaključuje se u pismenoj formi i sadrži, pored elemenata utvrđenih zakonom koji uređuje obligacione odnose i sledeće elemente:

- 1) tehničke uslove za povezivanje sistema i mesto povezivanja;
- 2) način merenja isporučene električne energije ili prirodnog gasa;
- 3) stvarne troškove povezivanja sistema;
- 4) rok za povezivanje sistema.

Član 135.

Mesto predaje energije kupcu, odnosno mesto preuzimanja energije od proizvođača je mesto na kome se graniče instalacije objekta kupca odnosno proizvođača i prenosnog, transportnog i distributivnog sistema.

Mesto razgraničenja odgovornosti između energetskeg subjekta i kupca odnosno proizvođača i mesto merenja električne energije i prirodnog gasa bliže će se urediti aktom kojim se utvrđuju uslovi isporuke i snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom.

Član 136.

U slučaju potrebe za priključenje objekata privremenog karaktera, gradilišta, objekata na vodi i sličnih objekata, kao i objekata za koje je odobren probni rad u skladu sa posebnim zakonom može se izdati odobrenje za privremeno priključenje objekata.

Izdavanje odobrenja za privremeno priključenje i isporuku energije vrši se pod uslovima, na način i postupak propisanim za izdavanja odobrenja za priključenje objekata.

XIII. ZAŠTITA ENERGETSKIH OBJEKATA

Član 137.

Energetski subjekt koji koristi i održava energetske objekte ima pravo prelaska preko nepokretnosti drugog vlasnika radi izvođenja radova na održavanju, kontroli ispravnosti objekta, uređaja, postrojenja ili opreme, kao i izvođenja drugih radova i upotrebe nepokretnosti na kojoj se izvode navedeni radovi samo dok ti radovi traju.

Vlasnik nepokretnosti je dužan da omogući pristup energetskeim objektima iz stava 1. ovog člana i da trpi i ne ometa izvršenje radova iz stava 1. ovog člana.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana je dužan da nadoknadi štetu koju nanese vlasniku nepokretnosti u toku izvođenja radova, čiju visinu utvrđuju sporazumno.

U slučaju da vlasnik nepokretnosti i energetski subjekt ne postignu sporazum u smislu stava 3. ovog člana, odluku o tome donosi nadležni sud.

Član 138.

Nadležni organ može naložiti izmeštanje energetskeg objekta samo u slučaju izgradnje objekata saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, objekata za potrebe odbrane zemlje, vodoprivrednih objekata i objekata za zaštitu od

elementarnih nepogoda i drugih objekata koji se u smislu zakona o eksproprijaciji smatraju objektima od opšteg interesa, a koji se, zbog prirodnih ili drugih karakteristika, ne mogu graditi na drugoj lokaciji, kao i u slučaju izgradnje objekata i izvođenja radova na eksploataciji rudnog blaga.

U slučaju iz stava 1. ovog člana troškove izmeštanja energetskog objekta, podrazumevajući i troškove gradnje, odnosno postavljanja tog energetskog objekta na drugoj lokaciji, snosi investitor objekta zbog čije izgradnje se izmešta energetski objekat.

Član 139.

Zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji obavljanja energetskih delatnosti, kao i izvođenje drugih radova ispod, iznad ili pored energetskih objekata, suprotno zakonu, kao i tehničkim i drugim propisima.

Zabranjeno je zasađivanje drveća i drugog rastinja na zemljištu iznad, ispod ili na nepropisnoj udaljenosti od energetskog objekta.

Operator sistema, odnosno energetski subjekt za transport nafte naftovodom ili za transport derivata nafte produktovodom, nadležan za energetski objekat, dužan je da o svom trošku redovno uklanja drveće ili grane i drugo rastinje koje ugrožava rad energetskog objekta.

Vlasnici i nosioci drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta ne mogu preduzimati radove ili druge radnje kojima se onemogućava ili ugrožava rad energetskog objekta bez prethodne saglasnosti energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta.

Saglasnost iz stava 4. ovog člana izdaje energetski subjekt na zahtev vlasnika ili nosioca drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva i sadrži tehničke uslove u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima.

XIV. SNABDEVANJE KRAJNJIH KUPACA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PRIRODNIM GASOM

1) Snabdevači

Član 140.

Krajnji kupci električne energije i prirodnog gasa imaju pravo da slobodno biraju snabdevača na tržištu, s tim što domaćinstva to pravo počinju da ostvaruju 1. januara 2015. godine.

Snabdevanje krajnjih kupaca električnom energijom ili prirodnim gasom može da obavlja energetski subjekt koji ima licencu za obavljanje delatnosti snabdevanja (u daljem tekstu: snabdevač) ili javnog snabdevanja (u daljem tekstu: javni snabdevač) u skladu sa ovim zakonom.

Snabdevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom može da obavlja, u skladu sa ovim zakonom, i energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije prirodnog gasa, ako ispunjava uslove iz člana 18. ovog zakona.

Javnog snabdevača određuje Vlada na način i u postupku utvrđenim zakonom.

Domaćinstva i mali kupci čiji su svi objekti priključeni na distributivni sistem električne energije napona nižeg od 1kV, odnosno na distributivni sistem prirodnog gasa, imaju pravo na javno snabdevanje ako ne izaberu drugog snabdevača.

Javni snabdevač kupuje električnu energiju ili prirodni gas na bilateralnom ili organizovanom tržištu.

Do uspostavljanja konkurentnog tržišta prirodnog gasa u Republici Srbiji, Vlada će, na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera, odrediti snabdevača koji će snabdevati javne snabdevače prirodnim gasom, na njihov zahtev, pod istim uslovima i po istim cenama.

Odluka o raspisivanju tendera iz stava 7. ovog člana sadrži naročito uslove za izbor snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora sa javnim snabdevačem, kao i rok na koji se bira.

U slučaju da se putem javnog tendera ne izabere snabdevač iz stava 7. ovog člana, Vlada će odrediti snabdevača koji će snabdevati javne snabdevače, kao i uslove snabdevanja.

2) Prava i obaveze u snabdevanju krajnjih kupaca

Član 141.

Prava i obaveze između snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjeg kupca električne energije ili prirodnog gasa uređuju se ugovorom o prodaji.

Ugovor iz stava 1. ovog člana sadrži, pored opštih elemenata utvrđenih zakonom koji uređuje obligacione odnose i sledeće elemente:

- 1) prava i obaveze u pogledu količine i snage električne energije, odnosno količine i kapaciteta prirodnog gasa;
- 2) prava i obaveze snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjeg kupca u slučaju neispunjenja obaveza i u slučaju privremene obustave isporuke;
- 3) dinamiku snabdevanja;
- 4) rok na koji se ugovor zaključuje i prava i obaveze u slučaju prestanka i raskida ugovora;
- 5) način obračuna i uslove plaćanja preuzete električne energije ili prirodnog gasa;
- 6) način informisanja o promeni cena i drugih uslova snabdevanja električnom energijom ili prirodnim gasom;
- 7) način rešavanja sporova;
- 8) druge elemente u zavisnosti od specifičnosti i vrste usluga koje pruža snabdevač.

Uslovi za zaključenje i sadržina ugovora o prodaji bliže se uređuju propisom iz člana 160. ovog zakona, a odredbe ugovora moraju na jasan, jednostavan i nedvosmislen način obuhvatiti prava i obaveze kupca.

Krajnji kupac može zaključiti više ugovora o prodaji za jedno mesto primopredaje za isti period snabdevanja, a samo jedan ugovor može biti sa potpunim snabdevanjem.

Kada je zaključen ugovor o prodaji sa potpunim snabdevanjem, pre otpočinjanja snabdevanja snabdevač, odnosno javni snabdevač dužan je da zaključi:

1) ugovor o pristupu sistemu sa operatorom sistema na koji je objekat krajnjeg kupca priključen;

2) ugovor kojim preuzima balansnu odgovornost za mesta primopredaje krajnjeg kupca.

3) Zaštita krajnjih kupaca

Član 142.

Krajnji kupac uživa zaštitu svojih prava u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača i drugim propisima.

Zabranjeno je nepošteno poslovanje odnosno obmanjujuće poslovanje u smislu propisa o zaštiti potrošača, a ponuđeni uslovi za zaključenje ugovora moraju biti transparentni i sačinjeni jasnim i razumljivim jezikom.

Član 143.

Snabdevač je dužan da u obavljanju delatnosti snabdevanja postupa na način kojim se obezbeđuje ravnopravan položaj krajnjih kupaca električne energije, odnosno prirodnog gasa.

Snabdevač iz stava 1. ovog člana je dužan da obezbedi da ponuda za zaključenje ugovora o prodaji sadrži sledeće:

- 1) ime i adresu snabdevača;
- 2) vrstu i nivo kvaliteta ponuđenih usluga;
- 3) način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o cenama;
- 4) trajanje ugovora, uslovi za produženje i prestanak ugovora i uslove pod kojima se ugovor ne može produžiti, kao i način uređivanja međusobnih odnosa u slučaju prestanka ugovora;
- 5) penale, kompenzacije, refundacije i druga sredstva u slučaju da snabdevač ne ispuni ugovoreni nivo kvaliteta usluga, kao i merama koje snabdevač može preduzeti za izvršavanje dospelih obaveza;
- 6) način i postupak rešavanja prigovora kupca u slučaju da snabdevač ne ispuni ugovorne obaveze, odnosno postupak rešavanja sporova, pri čemu je snabdevač obavezan da taj postupak učini jednostavnim, jeftinim, efikasnim i transparentnim.

Snabdevač je dužan da uslove iz stava 1. ovog člana objavi, odnosno da kupca o uslovima na prigodan način obavesti pre zaključenja ugovora, s tim da se ta obaveza odnosi i za slučaj zaključenja ugovora preko posrednika.

O promeni cena i drugih uslova prodaje, snabdevač je obavezan da neposredno obavesti kupca u razumnom roku, a najkasnije petnaest dana pre primene izmenjenih cena ili uslova prodaje, izuzev u slučaj sniženja cena i davanja kupcu povoljnijih uslova prodaje.

U slučaju iz stava 4. ovog člana, kupac ima pravo na raskid, odnosno otkaz ugovora o prodaji ako ne prihvata izmenjene uslove prodaje ili izmenjene cene.

Snabdevač je dužan da kupcima, u zavisnosti od ponuđenih cena, trajanja obračunskog perioda, rokova dospelosti obaveza i drugih specifičnosti, ponudi više načina plaćanja obaveza, podsticajnih mera i pogodnosti u plaćanju obaveze.

Snabdevač je dužan i da:

1) obračunava električnu energiju, odnosno prirodni gas i usluge koje pruža u skladu sa zakonom, propisima i ugovorom;

2) izdaje račun za isporučenu električnu energiju, odnosno prirodni gas, koji sadrži iskazanu cenu električne energije, odnosno prirodnog gasa, obračunski period, a u slučaju ugovora o potpunom snabdevanju i iskazanu cenu pruženih posebno ugovorenih usluga, kao i naknade propisane zakonom, poreze i ostale obaveze ili informacije iz člana 144. ovog zakona;

3) objavi uslove, postupak, pravne posledice, odnosno prava kupca u slučaju obustave isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa zbog neizmirivanja obaveza iz ugovora o prodaji električne energije, odnosno prirodnog gasa, kao i razloge, postupak i pravne posledice isključenja objekta kupca sa sistema;

4) radi informisanja kupaca o uslovima i načinu ostvarivanja prava kupaca obezbede besplatnu telefonsku liniju za obaveštavanje i odgovore na pitanje kupaca;

5) izvrši i druge obaveze u skladu sa propisima kojima se uređuju obligacioni odnosi, trgovina i promet robe i usluga i zaštita potrošača.

Ugovorom o prodaji ne može se kupcu uskratiti ili otežati pravo na raskid, odnosno otkaz ugovora, zbog korišćenja prava na promenu snabdevača, niti se mogu nametati dodatne finansijske obaveze po tom osnovu.

Snabdevač je dužan da kupca sa kojim ima zaključen ugovor o prodaji sa potpunim snabdevanjem, na njegov zahtev obavesti o podacima o potrošnji električne energije, odnosno prirodnog gasa, u skladu sa ovim zakonom, pravilima o promeni snabdevača i zaključenim ugovorom.

Snabdevač je dužan da, u slučaju ponude za zaključenje ugovora o potpunom snabdevanju, pre zaključenja ugovora kupca obavesti i o mogućnostima za promenu snabdevača.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na javnog snabdevača.

Bliži uslovi i način izvršavanja obaveza snabdevača i javnog snabdevača u smislu ovog člana, uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električne energije, odnosno prirodnog gasa iz člana 160. ovog zakona.

Član 144.

Snabdevač i javni snabdevač električnom energijom su dužni da uz račun za isporučenu električnu energiju ili na drugi prigodan način kupcu obezbede uvid u podatke o udelu svakog izvora energije u ukupno prodatoj električnoj energiji tog snabdevača u prethodnoj godini, kao i merama i načinu, odnosno efektima preduzetih aktivnosti za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine za proizvodne kapacitete iz kojih je nabavljena električna energija.

4) Rezervno snabdevanje

Član 145.

Pravo na rezervno snabdevanje, u periodu otvaranja tržišta, ima krajnji kupac električne energije i prirodnog gasa, koji nema pravo na javno snabdevanje, u skladu sa odredbama ovog zakona, u slučaju:

1) stečaja ili likvidacije snabdevača koji ga je do tada snabdevao;

2) prestanka ili oduzimanja licence snabdevaču koji ga je do tada snabdevao;

3) da nije našao novog snabdevača nakon prestanka ugovora o prodaji sa prethodnim, osim ako je prestanak ugovora posledica neizvršavanja obaveza plaćanja kupca i

4) novog kupca koji nije izabrao snabdevača.

U slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana pravo na rezervno snabdevanje se ostvaruje bez zahteva kupca, a u slučaju iz stava 1. tač. 3) i 4) ovog člana na zahtev kupca.

Snabdevač koji nije u mogućnosti da snabdeva krajnjeg kupca, u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana, dužan je da o danu prestanka snabdevanja blagovremeno obavesti rezervnog snabdevača, kupca i operatora sistema.

Rezervno snabdevanje u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana, počinje prestankom ugovora o prodaji sa ranijim snabdevačem, ako krajnji kupac nastavi da preuzima električnu energiju, odnosno prirodni gas, a ne zaključi ugovor sa novim snabdevačem.

Rezervno snabdevanje može trajati najduže 60 dana.

U slučaju da krajnji kupac u roku iz stava 5. ovog člana ne zaključi ugovor o prodaji sa snabdevačem, operator sistema je dužan da mu obustavi isporuku električne energije, odnosno prirodnog gasa .

Član 146.

Vlada će na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera, odrediti snabdevača koji će obavljati rezervno snabdevanje (u daljem tekstu: rezervni snabdevač).

Odluka o raspisivanju tendera iz stava 1. ovog člana sadrži naročito uslove za izbor rezervnog snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora koji rezervni snabdevač zaključuje se krajnjim kupcem, kao i rok na koji se bira rezervni snabdevač.

Cena iz stava 2. ovog člana ne može biti niža od prosečne cene po kojoj operator prenosnog, odnosno transportnog sistema prodaje električnu energiju, odnosno prirodni gas za balansiranje sistema.

Rezervni snabdevač je dužan da kupca obavesti o uslovima snabdevanja i ceni električne energije, odnosno prirodnog gasa i da ih objavi na svojoj internet stranici ili na drugi pogodan način.

Rezervni snabdevač je dužan da ugovor o prodaji sa potpunim snabdevanjem u pismenoj formi dostavi krajnjem kupcu u roku od 3 dana od dana početka snabdevanja.

Ako krajnji kupac ne zaključi ugovor iz stava 5. ovog člana dužan je da plati preuzetu električnu energiju, odnosno prirodni gas.

U slučaju da se na način iz stava 1. ovog člana ne izabere rezervni snabdevač, Vlada će odrediti snabdevača koji će privremeno vršiti rezervno snabdevanje.

5) Obustava isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa po zahtevu snabdevača ili javnog snabdevača

Član 147.

Snabdevač, odnosno javni snabdevač može zahtevati od operatora sistema obustavu isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa krajnjem kupcu zbog neizvršenih obaveza iz ugovora o prodaji.

Obustavom isporuke iz stava 1. ovog člana, ne prestaje ugovor o prodaji, a u periodu obustave isporuke, krajnji kupac ima obaveze koje se odnose na pristup sistemu.

Snabdevač, odnosno javni snabdevač je dužan da pre podnošenja zahteva operatoru sistema za obustavu isporuke krajnjem kupcu zbog neizvršenih obaveza krajnjeg kupca iz ugovora o prodaji, kupca prethodno u pismenoj formi upozori da, u roku koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od 30 dana od dana dostavljanja upozorenja, izmiri dospele obaveze, odnosno postigne sporazum o izvršenju obaveze, kao i da upozori kupca na obavezu preduzimanja svih potrebnih mera radi zaštite života ili zdravlja ljudi, bezbednosti imovine i zaštite životne sredine.

Ukoliko kupac ne izmiri obaveze u ostavljenom roku, snabdevač, odnosno javni snabdevač podnosi zahtev za obustavu isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa operatoru sistema na koji je priključen objekat kupca.

Operator sistema je dužan da na osnovu zahteva snabdevača, odnosno javnog snabdevača izvrši obustavu isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa kupcu koji nije izvršio svoju obavezu ni po opomeni u skladu sa odredbama ovog člana, u roku koji ne može biti duži od 8 dana od dana prijema zahteva.

Bliži uslovi i postupak obustave isporuke i prava i obaveze operatora sistema, snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjih kupaca uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom, odnosno prirodnim gasom iz člana 160. ovog zakona.

6) Pravila o promeni snabdevača

Član 148.

Uslovi i postupak promene snabdevača električnom energijom ili prirodnim gasom, utvrđuju se pravilima koja donosi Agencija i koja sadrže naročito:

- 1) postupak promene snabdevača;
- 2) uslove koje mora ispuniti snabdevač u vezi sa balansnom odgovornošću;
- 3) obaveze snabdevača čiji je ugovor u postupku raskidanja;
- 4) obaveze operatora sistema;
- 5) prava novog snabdevača u pogledu pristupa prenosnom, transportnom, odnosno distributivnom sistemu za potrebe snabdevanja novog kupca.

Pre promene snabdevača, kupac i snabdevač koji ga je do tada snabdevao dužni su da regulišu međusobne finansijske obaveze.

Promena snabdevača električne energije ili prirodnog gasa je besplatna za kupca.

7) Energetski zaštićeni kupac

Član 149.

Status energetski zaštićenog kupca može steći domaćinstvo:

1) čiji član na osnovu akta organa nadležnog za socijalna pitanja ostvaruje prava iz socijalne zaštite;

2) čijem članu može biti ugrožen život ili zdravlje obustavom ili ograničenjem isporuke električne energije ili prirodnog gasa zbog zdravstvenog stanja, invalidnosti ili fizičke nesposobnosti.

Energetski zaštićeni kupac iz stava 1. ovog člana ima pravo na isporuku određenih količina električne energije i prirodnog gasa i obustavu isporuke pod posebnim uslovima i druga prava utvrđena ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje socijalna zaštita.

Vlada bliže propisuje kriterijume, način zaštite, uslove, rokove i postupak za utvrđivanje statusa energetski zaštićenog kupca, izvor i način obezbeđivanja sredstava za isporuku određenih količina električne energije ili prirodnog gasa pod posebnim uslovima i način vođenja evidencije energetski zaštićenih kupaca.

8) Prava i obaveze kupaca i neovlašćeno korišćenje električne energije i prirodnog gasa

Član 150.

Kupac ima pravo da zahteva u slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci energije, čiji uzrok nije na objektu kupca, da se te smetnje otklone u primerenom roku.

Kao primereni rok u kojem je operator sistema obavezan da otkloni smetnje u isporuci energije kupcima smatra se rok od 24 časa, a najduže dva dana od dana prijema obaveštenja o smetnji.

Smetnjama u isporuci energije u smislu stava 1. ovog člana ne smatraju se prekidi u isporuci energije nastali zbog primene mera iz člana 160. tač. 4) i 5) ovog zakona.

Član 151.

Kupac je dužan da električnu energiju i prirodni gas koristi pod uslovima, na način i za namene utvrđene odobrenjem za priključenje i ugovorom o prodaji, zakonom i drugim propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Član 152.

Kupac je dužan da omogući ovlašćenim licima operatora sistema pristup mernim uređajima i instalacijama, kao i mestu priključka radi očitavanja, provere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamene, održavanja i kontrole ispravnosti mernih i drugih uređaja sa mernim ormanima, uređenja mernog mesta i obustave isporuke energije.

Ako kupac, u slučaju iz stava 1. ovog člana, onemogući pristup ovlašćenim licima operatora sistema, operator sistema ima pravo izmeštanja mernog mesta, a kupac je dužan da trpi izmeštanje u skladu sa tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema na koji je objekat priključen.

Operator sistema ima pravo da obustavi isporuku električne energije, odnosno prirodnog gasa ako u slučaju iz stava 2. ovog člana izmeštanje mernog

mesta nije moguće u skladu sa propisima i tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema.

Član 153.

U slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci električne energije, odnosno prirodnog gasa čiji je uzrok na objektu kupca ili u slučaju kada kupac ne izvršava ugovorne obaveze, operator sistema obustaviće isporuku energije kupcu, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom, aktom o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom, odnosno prirodnim gasom i drugim propisima donetim u skladu sa ovim zakonom.

Pre obustave isporuke energije kupcu mora biti dostavljena pismena opomena u kojoj je određen rok za otklanjanje uočenih nepravilnosti i nedostataka.

Rok iz stava 2. ovog člana ne može biti kraći od tri dana od dana dostavljanja opomene.

Operator sistema je dužan da nastavi isporuku električne energije, odnosno prirodnog gasa najkasnije 24 časa po otklanjanju razloga zbog kojih je obustava izvršena.

Operator sistema je dužan da obustavi isporuku električne energije, odnosno prirodnog gasa i na zahtev kupca, pod uslovom da se obustava zahteva za period od najmanje godinu dana.

Član 154.

Ako je obustava isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa u slučajevima i pod uslovima iz člana 147. ovog zakona trajala duže od godinu dana, operator sistema je dužan da objekat isključi sa sistema.

Operator sistema je dužan da objekat kupca isključi sa sistema i u slučaju kada objekat, odnosno instalacije objekta ne ispunjavaju uslove u skladu sa propisima i predstavljaju neposrednu opasnost po život, zdravlje ljudi, životnu sredinu i imovinu, kao i kada to zahteva kupac.

Pre isključenja kupcu mora biti dostavljeno pismeno obaveštenje o isključenju, najmanje 24 časa ranije, osim ako je već nastupilo ugrožavanje života i zdravlja ljudi, životne sredine i imovine ili bi odlaganje isključenja moglo prouzrokovati požar, eksploziju, električni udar i zagađenja, odnosno druge štetne posledice.

Član 155.

U slučaju obustave isporuke ili isključenja objekta kupca, u smislu čl. 147, 152. i 153. ovog zakona, kupac ima pravo na prigovor.

Operator sistema je dužan da po prigovoru odluči u roku od 3 dana od dana prijema prigovora.

U slučaju osnovanosti prigovora, operator sistema je obavezan da nastavi isporuku električne energije, odnosno prirodnog gasa, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa od momenta utvrđivanja da je prigovor osnovan.

Član 156.

Zabranjeno je priključivanje objekata na sistem bez odobrenja za priključenje, samovlasno priključivanje objekata, uređaja ili instalacija na prenosni, transportni ili distributivni sistem, kao i puštanje u pogon istih.

Zabranjeno je korišćenje električne energije i prirodnog gasa bez ili mimo mernih uređaja ili suprotno uslovima utvrđenim odobrenjem za priključenje u pogledu pouzdanog i tačnog merenja preuzete električne energije i prirodnog gasa ili ugovorom o prodaji u pogledu namene potrošnje električne energije i prirodnog gasa.

Član 157.

Kada operator sistema utvrdi da pravno ili fizičko lice neovlašćeno koristi električnu energiju, odnosno prirodni gas, odnosno da postupa suprotno zabranama iz člana 156. ovog zakona dužan je da, bez odlaganja, isključi takav objekat sa prenosnog, transportnog ili distributivnog sistema i preduzme mere u skladu sa zakonom.

HV. USLOVI ISPORUKE I SNABDEVANJA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PRIRODNIM GASOM, SIGURNOST SNABDEVANJA I MERE U SLUČAJU POREMEĆAJA U RADU ENERGETSKOG SISTEMA ILI POREMEĆAJA NA TRŽIŠTU

Član 158.

Vlada bliže propisuje uslove isporuke i snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom kupcima, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju da je ugrožena sigurnost isporuke električne energije i prirodnog gasa kupcima usled poremećaja u radu energetskog sistema ili poremećaja na tržištu.

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave propisuje bliže uslove isporuke toplotne energije, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju kad je ugrožena sigurnost isporuke toplotne energije kupcima usled poremećaja u radu sistema za isporuku toplotne energije.

Član 159.

Ministarstvo izrađuje izveštaj o sigurnosti snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom svake godine i objavljuje ga na sajtu ministarstva.

Izveštaj o sigurnosti snabdevanja električnom energijom sadrži:

- 1) procenu sigurnosti rada prenosnog i distributivnog sistema;
- 2) podatke o planiranoj potrošnji i proizvodnji električne energije, kao i način obezbeđivanja nedostajućih količina za naredni petogodišnji period;
- 3) prognoziranu sigurnost snabdevanja za narednih pet do petnaest godina;
- 4) plan investicija prenosnog sistema i korisnika prenosnog sistema za narednih pet do petnaest godina, uključujući izgradnju interkonektivnih dalekovoda;
- 5) mehanizme upravljanja zagušenjima u prenosnim i distributivnim sistemima u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i pravilima evropskih asocijacija operatora prenosnog sistema;
- 6) podatke o merama za pokrivanje vršne potrošnje, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju da jedan ili više snabdevača ne obezbede dovoljne količine električne energije;
- 7) obim i kvalitet održavanja prenosnog i distributivnog sistema;
- 8) regionalne, nacionalne i evropske ciljeve održivog razvoja uključujući i međunarodne projekte;

9) raznovrsnost primarnih izvora za proizvodnju električne energije.

Izveštaj o sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom sadrži:

- 1) procenu sigurnosti rada transportnog i distributivnog sistema;
- 2) podatke o kapacitetima skladišta prirodnog gasa;
- 3) podatke o planiranoj potrošnji i proizvodnji prirodnog gasa, kao i način obezbeđivanja nedostajućih količina za naredni petogodišnji period;
- 4) podatke o planiranoj izgradnji energetske objekata za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja;
- 5) podatke koji se odnose na kvalitet i nivo održavanja energetske objekata;
- 6) predmet ugovora o dugoročnom snabdevanju gasom, a posebno preostali period njihovog važenja, kao i stepen likvidnosti tržišta gasa;
- 7) podatke o merama za pokrivanje vršne potrošnje, kao i mere koje se preduzimaju u slučaju da jedan ili više snabdevača ne obezbede dovoljne količine prirodnog gasa;
- 8) uticaj mera iz čl. 160. st. 2. i 3. i člana 165. ovog zakona na sigurnost snabdevanja;
- 9) mere podsticaja za nove investicije u istraživanje, proizvodnju, transport i skladištenje prirodnog gasa, uključujući i član 119. ovog zakona.

Član 160.

Uslovima isporuke i snabdevanja električne energije i prirodnog gasa bliže se uređuju:

- 1) uslovi i način davanja odobrenja za priključenje na sistem i povezivanje sistema;
- 2) mesto merenja i mesto razgraničenja odgovornosti za isporučenu električnu energiju i prirodni gas;
- 3) uslovi i način priključenja objekata privremenog karaktera, gradilišta i objekata u probnom radu i drugih objekata u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata;
- 4) mere koje se preduzimaju u slučaju kratkotrajnih poremećaja usled havarija i drugih nepredviđenih situacija zbog kojih je ugrožena sigurnost rada energetske sistema, kao i zbog nepredviđenih i neophodnih radova na održavanju energetske objekata ili neophodnih radova na proširenju sistema;
- 5) mere koje se preduzimaju u slučaju nastupanja opšte nestašice, uslovi i način preduzimanja mera i redosled ograničenja isporuke energije i energenata, kao i mere štednje i racionalne potrošnje energije u slučaju opšte nestašice električne energije, odnosno prirodnog gasa;
- 6) uslovi i način obustave isporuke električne energije i prirodnog gasa;
- 7) uslovi i način racionalne potrošnje i štednje električne energije i prirodnog gasa;
- 8) uslovi snabdevanja objekata kupaca kojima se ne može obustaviti isporuka električne energije, odnosno prirodnog gasa zbog neizvršenih obaveza za isporučenu električnu energiju, odnosno prirodni gas ili u drugim slučajevima;

9) način regulisanja međusobnih odnosa između snabdevača, operatora sistema i krajnjeg kupca kome se ne može obustaviti isporuka električne energije, odnosno prirodnog gasa;

10) uslovi i način merenja isporučene električne energije, odnosno prirodnog gasa;

11) način obračuna neovlašćeno preuzete električne energije, odnosno prirodnog gasa;

12) način obaveštavanja krajnjeg kupca;

13) uslovi i mere za snabdevanje kupaca električne energije, odnosno prirodnog gasa;

14) obračunski period i obavezan sadržaj računa za naplatu isporučene električne energije i prirodnog gasa.

Vlada donosi Preventivni akcioni plan, radi obezbeđivanja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom, koji sadrži procenu rizika u pogledu ostvarivanja sigurnosti snabdevanja, kao i mere za ublažavanje utvrđenih rizika koje se odnose na potreban transportni kapacitet kojim bi se zadovoljila ukupna potražnja za prirodnim gasom i obezbeđivanje snabdevanja određenih grupa krajnjih kupaca prirodnog gasa.

Vlada donosi Krizni plan, radi obezbeđenja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom, kojim se utvrđuju mere, energetske subjekti koji će biti zaduženi za obezbeđivanje sigurnosti rada transportnog sistema i sigurnosti snabdevanja određenih grupa krajnjih kupaca, količine i kapacitete prirodnog gasa, u slučaju opšte nestašice prirodnog gasa.

Član 161.

Mere iz člana 160. tač. 4) i 5) ovog zakona sprovode se na osnovu planova ograničenja isporuke električne energije i prirodnog gasa koje donosi operator sistema.

Član 162.

Odluku o primeni mera iz člana 160. tačka 4) ovog zakona donosi Operator sistema.

Član 163.

Odluku o primeni mera iz člana 160. tačka 5) ovog zakona donosi Vlada, na predlog Ministarstva, a po prethodnom obaveštenju Operatora sistema o nastupanju okolnosti za primenu ovih mera.

Odluka iz stava 1. ovog člana i plan ograničenja isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa kojim se sprovode mere iz člana 160. tačka 5) ovog zakona objavljuju se u sredstvima javnog informisanja najkasnije 24 časa pre početka primene mera na koje se odluka odnosi.

Član 164.

U slučaju kada je ugrožena sigurnost snabdevanja kupaca ili rada energetskog sistema zbog nedovoljne ponude na tržištu energije ili nastupanja drugih vanrednih okolnosti, Vlada propisuje mere ograničenja isporuke električne energije, odnosno prirodnog gasa ili posebne uslove uvoza ili izvoza pojedinih vrsta energije, način i uslove za obrazovanje i kontrolu cena, obavezu isporuke samo određenim

korisnicima ili posebne uslove obavljanja energetskih delatnosti uz minimalni poremećaj tržišta energijom u okruženju.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, Vlada određuje način obezbeđivanja, odnosno izvore sredstava za naknadu štete koja može nastati za energetske subjekte koji sprovode ove mere, kao i uslove i način raspodele sredstava po osnovu naknade štete.

Mere iz stava 1. ovog člana mogu trajati dok traju okolnosti zbog kojih su propisane, odnosno dok traju posledice nastale usled tih okolnosti.

O preduzetim merama iz stava 1. ovog člana Ministarstvo će izveštavati nadležna tela saglasno obavezama koje proizilaze iz ratifikovanih međunarodnih ugovora.

XVI. NAFTA I DERIVATI NAFTE

1) Obavljanje delatnosti

Član 165.

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti proizvodnje derivata nafte; transporta nafte naftovodima; transporta derivata nafte produktovodima; transporta nafte, derivata nafte i biogoriva drugim oblicima transporta; skladištenje nafte, derivata nafte i biogoriva; trgovine naftom, derivatima nafte, biogorivima i komprimovanim prirodnim gasom; trgovine motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje vozila i proizvodnje biogoriva, dužni su da koriste i održavaju energetske objekte u skladu sa tehničkim i drugim propisima koji se odnose na delatnost koju obavljaju, kao i uslovima zaštite od požara i eksplozija, zaštite životne sredine utvrđenim zakonom i drugim propisima.

Na subjekte koji koriste sabirno-transportne i skladišne sisteme nafte na eksploatacionim poljima, primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje rudarstvo.

2) Transport nafte i derivata nafte

Član 166.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost transporta nafte naftovodom ili delatnost transporta derivata nafte produktovodom, dužni su da u planu razvoja, koji se donosi za period od pet godina, utvrde dinamiku izgradnje novih i rekonstrukciju postojećih transportnih kapaciteta, izvore sredstava i druge uslove za razvoj transportnog sistema, kao i programe i mere za smanjenje gubitaka u transportnom sistemu i odgovorni su za ostvarivanje plana razvoja.

Član 167.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom ili transporta derivata nafte produktovodom donosi Pravila o radu sistema za transport nafte naftovodom, odnosno Pravila o radu sistema za transport derivata nafte produktovodom, koja sadrže naročito: tehničke uslove za bezbedan rad sistema; postupke u slučaju havarije i kriznih situacija, pravila o pristupu sistemu za transport nafte, odnosno derivata nafte; uslove u pogledu kvaliteta nafte odnosno derivata nafte koji se predaju za transport, pravila o merenju sa definisanom potrebnom mernom opremom i druge uslove transporta.

Na pravila o radu iz stava 1. ovog člana saglasnost daje Agencija.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije“.

Član 168.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom odnosno transport derivata nafte produktovodom dužan je da omogući tranzit nafte naftovodom ili tranzit derivata nafte produktovodom na principu regulisanog pristupa, nediskriminacije i javnosti uz poštovanje zaključenih međudržavnih konvencija ili ugovora.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom ili transporta derivata nafte produktovodom može odbiti pristup sistemu po zahtevu za tranzit nafte naftovodima ili tranzit derivata nafte produktovodom ako postoje tehničko-tehnološka ograničenja, ako su kapaciteti naftovoda ili produktovoda popunjeni, ili zbog preuzetih ugovornih obaveza i potrošnje nafte ili derivata nafte od strane kupaca na teritoriji Republike Srbije.

Za odbijanje zahteva za tranzit nafte naftovodom primenjuje se postupak iz člana 124. ovog zakona.

Član 169.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom, odnosno transporta derivata nafte produktovodom, dužan je da obezbedi tajnost komercijalnih i poslovnih podataka energetskih subjekata i kupaca energije, kao i drugih podataka koji su mu dostupni u obavljanju delatnosti.

3) Sigurnost snabdevanja i operativne rezerve

Član 170.

Energetski subjekti koji snabdevaju kupce derivatima nafte i kupci derivata nafte koji koriste derivate nafte za proizvodnju električne ili toplotne energije dužni su da, pored obaveznih rezervi nafte prema posebnom zakonu, obezbede i operativne rezerve koje su najmanje jednake petnaestodnevnom prosečnim potrebama tih kupaca u prethodnoj godini.

Operativne rezerve derivata nafte koriste se za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja energijom stanovništva i privrede.

Ministarstvo bliže propisuje uslove i način obezbeđenja, korišćenja i obnavljanja operativnih rezervi derivata nafte.

Operativne rezerve nafte i naftnih derivata moraju biti odvojene od obaveznih rezervi.

Član 171.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost proizvodnje i trgovine naftom, derivatima nafte, biogorivima i komprimovanim prirodnim gasom i trgovine motornim i drugim gorivima na stanicama za snabdevanje vozila dužni su Ministarstvu dostavljati:

- 1) podatke o nabavci i prodaji nafte, derivata nafte, biogoriva i komprimovanog prirodnog gasa koji se odnosi na količinu, poreklo, cenu i kvalitet i
- 2) podatke o cenama derivata nafte sa i bez akciza i poreza.

Ministarstvo će bliže propisati rokove, sadržaj i način dostavljanja podataka iz stava 1. ovog člana.

4) Kvalitet derivata nafte i biogoriva

Član 172.

Derivati nafte i biogoriva koji se stavljaju na tržište moraju ispunjavati uslove utvrđene propisima o kvalitetu tečnih naftnih goriva i biogoriva, propisima o zaštiti životne sredine, tehničkim i drugim propisima koji se odnose na promet derivata nafte.

XVII. TOPLOTNA ENERGIJA

1. Proizvodnja toplotne energije

1) Proizvođači toplotne energije

Član 173.

Energetski subjekt koji proizvodi toplotnu energiju (u daljem tekstu: proizvođač toplotne energije) dužan je da proizvodne kapacitete održava u ispravnom stanju, da obezbedi njihovu stalnu pogonsku i funkcionalnu sposobnost i bezbedno korišćenje u skladu sa tehničkim i drugim propisima koji se odnose na uslove eksploatacije te vrste objekata i instalacija, njihovu bezbednost i uslove zaštite životne sredine utvrđene zakonom i drugim propisima.

Član 174.

Proizvođač toplotne energije kome je aktom o osnivanju ili aktom o poveravanju obavljanja delatnosti proizvodnje toplotne energije utvrđena obaveza proizvodnje toplotne energije za tarifne kupce dužan je da proizvedenu toplotnu energiju isporučuje energetskom subjektu koji obavlja delatnost snabdevanja tarifnih kupaca toplotnom energijom prema godišnjem bilansu potreba tarifnih kupaca.

Proizvođač toplotne energije iz stava 1. ovog člana i energetski subjekt koji obavlja delatnost snabdevanja tarifnih kupaca toplotnom energijom, ako se te delatnosti ne obavljaju u istom pravnom subjektu, zaključuju godišnji ugovor o prodaji toplotne energije za potrebe tarifnih kupaca u pismenoj formi.

2) Distribucija i snabdevanje toplotnom energijom

Član 175.

Energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije toplotne energije (u daljem tekstu: Distributer toplotne energije) obavlja i delatnost snabdevanja toplotnom energijom tarifnih kupaca pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i propisima koje donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave.

Distributer toplotne energije dužan je da vrši distribuciju toplotne energije svim kupcima toplotne energije na području na kojem obavlja tu delatnost na principima javnosti i nediskriminacije.

Član 176.

Distributer toplotne energije odgovoran je za održavanje, rad i razvoj distributivnog sistema usklađenog sa potrebama kupaca kojima isporučuje toplotnu energiju na određenom području.

Distributer toplotne energije dužan je da svojim planom razvoja utvrđuje način i dinamiku izgradnje novog i rekonstrukciju postojećeg distributivnog sistema i drugih distributivnih kapaciteta za period od pet godina.

Distributer toplotne energije odgovoran je za ostvarivanje plana razvoja iz stava 2. ovog člana o čemu podnosi godišnji izveštaj jedinici lokalne samouprave.

Član 177.

Distributer toplotne energije donosi Pravila o radu distributivnog sistema uz saglasnost nadležnog organa jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda.

Pravilima o radu distributivnog sistema utvrđuju se naročito: tehnički uslovi za priključenje korisnika na sistem, tehnički uslovi za povezivanje sa proizvođačem, tehnički i drugi uslovi za bezbedan pogon distributivnog sistema i za obezbeđivanje pouzdanog i kontinuiranog snabdevanja kupaca toplotnom energijom, postupci u kriznim situacijama, pravila o merenju sa definisanom potrebnom mernom opremom.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se u glasilima jedinica lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda.

Član 178.

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda svojim propisom utvrđuje uslove i način obezbeđivanja kontinuiteta u snabdevanju toplotnom energijom kupaca na svom području, prava i obaveze distributera toplotne energije, prava i obaveze kupaca toplotne energije, donosi tarifne sisteme, izdaje licence, donosi tarifne stavove i daje saglasnost na cene toplotne energije i propisuje druge uslove kojima se obezbeđuje redovno i sigurno snabdevanja kupaca toplotnom energijom, u skladu sa zakonom.

Jedinica lokalne samouprave može za obavljanje delatnosti proizvodnje toplotne energije, distribucije i snabdevanja kupaca toplotnom energijom osnovati jedan energetski subjekt.

U slučaju iz stava 2. ovog člana aktom o osnivanju utvrđuju se uslovi i način obavljanja svake od delatnosti u energetskom subjektu.

XVIII. AGENCIJA ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

Član 179.

Agencija za energetska efikasnost je obrazovana kao posebna organizacija za obavljanje stručnih poslova na unapređenju uslova i mera za racionalnu upotrebu i štednju energije i energenata, kao i povećanje efikasnosti korišćenja energije u svim sektorima potrošnje energije.

Agencija za energetska efikasnost ima svojstvo pravnog lica.

Član 180.

Agencija za energetska efikasnost obavlja stručne poslove koji se odnose na: promociju energetske efikasnosti u Republici Srbiji i promovisanje značaja energetske efikasnosti, upravljanje programima i projektima za racionalno korišćenje energije i veću upotrebu obnovljivih izvora energije, kao i druge poslove određene zakonom.

Agencija za energetska efikasnost jednom godišnje podnosi Vladi, preko Ministarstva, izveštaj o svom radu u prethodnoj godini sa predlogom mera.

XIX. INSPEKCIJSKI NADZOR

Član 181.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.

Inspekcijski nadzor vrši Ministarstvo preko elektroenergetskog inspektora i inspektora opreme pod pritiskom u okviru delokruga utvrđenog zakonom.

Autonomnoj pokrajini poverava se vršenje inspekcijskog nadzora iz stava 2. ovog člana na teritoriji Autonomne pokrajine.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona vrši i ministarstvo nadležno za poslove trgovine preko tržišnih inspektora u skladu sa zakonom kojim se uređuje trgovina i zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača.

1) Inspektori

Član 182.

Poslove elektroenergetskog inspektora može da obavlja lice koje ima stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije – master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje 4 godine, odnosno druge uslove određene zakonom koji uređuje prava i dužnosti državnih službenika, drugim propisom i aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u ministarstvu, kao i položen stručni ispit iz odgovarajuće oblasti.

Poslove inspektora opreme pod pritiskom može da obavlja lice koje ima stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije – master, specijalističke akademske studije, specijalističke strukovne studije), odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje 4 godine, odnosno druge uslove određene zakonom koji uređuje prava i dužnosti državnih službenika, drugim propisom i aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u ministarstvu, kao i položen stručni ispit iz odgovarajuće oblasti.

Inspektor je samostalan u svom radu u granicama ovlašćenja utvrđenih zakonom i drugim propisima i za svoj rad je lično odgovoran.

Ministarstvo nadležno za poslove energetike bliže propisuje obrazac i sadržinu legitimacije inspektora.

2) Prava i dužnosti elektroenergetskog inspektora

Član 183.

Elektroenergetski inspektor vrši inspekcijski nadzor nad objektima za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije i u drugim objektima napona preko 1 kV, u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim ovim zakonom.

Član 184.

Elektroenergetski inspektor ima pravo i dužnost da proverava:

- 1) da li je pribavljena energetska dozvola u skladu sa ovim zakonom;
- 2) da li je pribavljeno odobrenje nadležnog organa u skladu sa propisima kojima se uređuje izgradnja objekta;

3) da li je izrađena tehnička dokumentacija za postavljanje uređaja i instalacija;

4) da li energetske subjekti koji obavljaju delatnosti proizvodnje, prenosa i distribucije električne energije ispunjavaju propisane uslove za obavljanje tih delatnosti;

5) da li se u toku korišćenja elektroenergetski objekti, uređaji i instalacije redovno održavaju i da li se vrši kontrola uređaja i instalacija u skladu sa tehničkim i drugim propisima;

6) da li lica koja rukuju elektroenergetskim objektima, uređajima i instalacijama i lica koja rade na održavanju elektroenergetskih objekata ispunjavaju propisane uslove za vršenje tih poslova;

7) kvalitet isporučene električne energije.

Elektroenergetski inspektor vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donetim na osnovu zakona.

3) Prava i dužnosti inspektora opreme pod pritiskom

Član 185.

Inspektor opreme pod pritiskom vrši inspekcijski nadzor nad energetskim objektima za: transport nafte i derivata nafte, transport i distribuciju prirodnog gasa, proizvodnju derivata nafte, kao i nad drugim energetskim objektima koji imaju opremu pod pritiskom u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim ovim zakonom.

Inspektor opreme pod pritiskom vrši nadzor i nad drugim objektima koji imaju opremu pod pritiskom kad je to utvrđeno zakonom i drugim propisima.

Član 186.

Inspektor opreme pod pritiskom ima pravo i dužnost da proverava:

1) da li je pribavljena energetska dozvola u skladu sa ovim zakonom;

2) da li je pribavljeno odobrenje nadležnog organa u skladu sa propisima kojima se uređuje izgradnja objekta;

3) da li je izrađena tehnička dokumentacija za ugradnju i postavljanje opreme pod pritiskom;

4) da li se ugradnja i ispitivanje opreme pod pritiskom vrši u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima;

5) da li energetske subjekti koji u obavljanju energetske delatnosti koriste opremu pod pritiskom ispunjavaju propisane uslove za obavljanje tih delatnosti;

6) da li se u toku korišćenja oprema pod pritiskom redovno održava i da li se vrši njena redovna kontrola i ispitivanje u skladu sa tehničkim i drugim propisima;

7) da li lica koja rukuju opremom pod pritiskom i lica koja rade na održavanju opreme pod pritiskom ispunjavaju propisane uslove za vršenje tih poslova;

8) kvalitet isporučenog prirodnog gasa.

Inspektor opreme pod pritiskom vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donetim na osnovu zakona.

4) Ovlašćenja inspektora

Član 187.

U vršenju inspekcijskog nadzora elektroenergetski inspektor i inspektor opreme pod pritiskom su ovlašćeni da:

1) nalože da se utvrđene nepravilnosti i nedostaci otklone u roku koji odrede;

2) obustave postavljanje uređaja, postrojenja i instalacija ili opreme pod pritiskom ako u određenom roku nisu otklonjene utvrđene nepravilnosti i nedostaci;

3) obustave upotrebu ili korišćenje energetskih objekata, uređaja, postrojenja, instalacija i opreme pod pritiskom ukoliko do isteka roka utvrđenog rešenjem za otklanjanje uočenih nepravilnosti i nedostataka nisu otklonjene utvrđene nepravilnosti i nedostaci i nije podnet zahtev za produženje roka za otklanjanje uočenih nepravilnosti i nedostataka;

4) zabrane upotrebu energetskog objekta, odnosno korišćenje uređaja, postrojenja ili instalacija ili opreme pod pritiskom ako:

(1) rad energetskog objekta, uređaja, postrojenja ili instalacije ili opreme pod pritiskom dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi i imovinu;

(2) ni po isteku roka utvrđenog rešenjem o obustavi upotrebe, odnosno korišćenja objekta nisu otklonjene utvrđene nepravilnosti i nedostaci;

(3) se energetskom subjektu oduzme licenca zbog neispunjavanja propisanih uslova ili ne poseduje licencu za obavljanje energetske delatnosti, osim u slučaju iz člana 25. st. 1. i 2. ovog zakona.

Energetski subjekt, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik kome je rešenjem inspektora naloženo otklanjanje nedostataka i nepravilnosti dužan je da u pisanoj formi obavesti inspektora o otklanjanju nedostataka i nepravilnosti u roku koji je određen rešenjem.

Član 188.

Inspektor ne može da učestvuje u izradi i vršenju tehničke kontrole tehničke dokumentacije za objekte nad kojima vrši inspekcijski nadzor, izvođenju radova na objektima nad kojima vrši inspekcijski nadzor i da vrši stručni nadzor nad izvođenjem radova na objektima nad kojima vrši inspekcijski nadzor.

Inspektor ne može da bude član Komisije za tehnički pregled objekata nad kojima vrši inspekcijski nadzor.

Član 189.

Energetski subjekt, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik je dužan da omogući inspektoru nesmetano izvršavanje inspekcijskog nadzora, da mu dozvoli ulazak u objekte, da mu stavi na raspolaganje sve zahtevane podatke, dokumenta i izveštaje potrebne za vršenje inspekcijskog nadzora.

Član 190.

Na rešenje elektroenergetskog inspektora i inspektora opreme pod pritiskom može se izjaviti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Žalba na rešenje iz stava 1. ovog člana ne odlaže izvršenje rešenja.

XX. KAZNENE ODREDBE

1) Privredni prestupi

Član 191.

Novčanom kaznom od 1.500.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup energetski subjekt, odnosno drugo pravno lice ako:

1) ne vodi zasebne račune za svaku energetska delatnost u skladu sa ovim zakonom, ne izradi godišnji bilans stanja i bilanse uspeha i ne obezbedi reviziju u skladu sa članom 19. st. 1, 2. i 3. ovog zakona;

2) ne obezbedi tajnost komercijalnih, poslovnih i drugih podataka do kojih je došao u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti u skladu sa članom 19. stav 4. ovog zakona;

3) otpočne da obavlja energetska delatnost bez pribavljene licence u skladu sa članom 20. stav 1. ovog zakona;

4) ne zaključi predugovor, odnosno ugovor o otkupu električne energije sa povlašćenim proizvođačem u skladu sa članom 59. st. 2. i 3. ovog zakona;

5) ne izvršava dužnosti utvrđene ovim zakonom u skladu sa članom 68. stav 3, čl. 72, 77, 91, 97, 103, 109, 143, 144, članom 145. stav 2, članom 146. st. 4. i 5, članom 147. st. 3. i 5. i članom 148. stav 2. ovog zakona;

6) ne donese pravila o radu sistema ili ne postupa u skladu sa donetim pravilima iz člana 72. stav 1. tač. 2) i 3), člana 77. stav 1. tačka 2), člana 91, člana 97. stav 1. tačka 2), člana 103. stav 1. tačka 2) i člana 109. stav 1. tačka 3) ovog zakona;

7) ne donesu plan preuzimanja mernih uređaja u skladu sa članom 77. stav 1. tačka 4) ovog zakona;

8) ne održava unutrašnje gasne instalacije u skladu sa članom 106. stav 1. ovog zakona;

9) ne omogući pristup sistemu u skladu sa članom 122. stav 1. ovog zakona;

10) ako pravila raspodele kapaciteta ne uskladi u skladu sa članom 128. stav 3. ovog zakona;

11) ako akt o visini troškova priključenja ne dostavi Agenciji u skladu sa članom 132. stav 4. ovog zakona;

12) ne izvrši priključenje objekta kupca na sistem po nalogu inspektora u skladu sa članom 133. stav 5. ovog zakona;

13) ne obezbedi propisane operativne rezerve u skladu sa članom 170. ovog zakona;

14) ne omogući inspekcijski nadzor i ne izvrši rešenje inspektora u skladu sa članom 189. ovog zakona;

15) ne preuzmu, odnosno predaju objekte, opremu i postrojenja u skladu sa članom 203. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 100.000 do 200.000 dinara kazniće se za privredni prestup i odgovorno lice u energetskom subjektu, odnosno drugom pravnom licu.

2) Prekršaji

Član 192.

Novčanom kaznom od 500.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj energetski subjekt, odnosno drugo pravno lice ako:

- 1) ne dostavi potrebne podatke i dokumentaciju u skladu sa članom 5. stav 5, članom 8. stav 3, članom 72. stav 1. tačka 22), članom 77. stav 1. tačka 19), članom 85. stav 2, članom 97. stav 1. tačka 18), članom 103. stav 1. tačka 16), članom 109. stav 1. tačka 13) i članom 171. ovog zakona;
- 2) ne donese program mera i ne postupi u skladu sa članom 17. ovog zakona;
- 3) ne ponudi sistemske usluge u skladu sa članom 69. st. 3. i 4. ovog zakona;
- 4) ne zaključi ugovore u skladu sa članom 83. st. 1. i 2, članom 86. stav 2, članom 91. stav 1. tačka 2), čl. 112, 114, 123, 126, 127, 134 i 141. ovog zakona;
- 5) ne odluči po zahtevu kupca za priključenje objekta u skladu sa članom 130. st. 2. i 4. ovog zakona;
- 6) ne priključi objekat kupca na prenosni, transportni odnosno distributivni sistem u skladu sa članom 133. ovog zakona;
- 7) ne uklanja drveće i drugo rastinje u skladu sa članom 139. stav 3. ovog zakona;
- 8) ne reguliše finansijske obaveze u skladu sa članom 148. stav 2. ovog zakona;
- 9) električnu energiju i prirodni gas koristi suprotno članu 151. ovog zakona;
- 10) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernim uređajima, instalacijama i mestu priključka u skladu sa članom 152. ovog zakona;
- 11) ne dostavi pismenu opomenu u skladu sa članom 153. ovog zakona;
- 12) ne dostavi pismeno obaveštenje u skladu sa članom 154. ovog zakona;
- 13) ne obavesti inspektora o otklanjanju nedostataka u skladu sa članom 187. stav 2. ovog zakona;
- 14) ne omogući inspekcijski nadzor i ne izvrši rešenje inspektora u skladu sa članom 189. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u energetskom subjektu, odnosno u drugom pravnom licu.

Član 193.

Novčanom kaznom od 5.000 do 500.000,00 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako:

- 1) ne održava unutrašnje gasne instalacije u skladu sa članom 106. stav 2. ovog zakona;
- 2) ne omogući pristup energetskim objektima u skladu sa članom 137. stav 2. ovog zakona;

3) gradi, odnosno izvodi druge radove pored energetskih objekata i sadi drveće i drugo rastinje u blizini energetskog objekta u skladu sa članom 139. st.1. i 2. ovog zakona;

4) ne reguliše finansijske obaveze u skladu sa članom 148. stav 2. ovog zakona;

5) električnu energiju i prirodni gas koristi suprotno članu 151. ovog zakona;

6) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernim uređajima, instalacijama i mestu priključka u skladu sa članom 152. ovog zakona;

Novčanom kaznom od 5.000,00 do 50.000,00 dinara kazniće se fizičko lice za prekršaj ako:

1) ne omogući pristup energetskim objektima u skladu sa članom 137. stav 2. ovog zakona;

2) gradi, odnosno izvodi druge radove pored energetskih objekata i sadi drveće i drugo rastinje u blizini energetskog objekta u skladu sa članom 139. st. 1. i 2. ovog zakona;

3) ne reguliše finansijske obaveze u skladu sa članom 148. stav 2. ovog zakona;

4) električnu energiju i prirodni gas koristi suprotno članu 151. ovog zakona;

5) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernim uređajima, instalacijama i mestu priključka u skladu sa članom 152. ovog zakona;

6) ne obavesti inspektora o otklanjanju nedostataka u skladu sa članom 187. stav 2. ovog zakona;

7) ne omogući inspekcijski nadzor i ne izvrši rešenje inspektora u skladu sa članom 189. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj i odgovorno lice iz člana 17. stav 2. ovog zakona.

XXI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 194.

Postupci koji su započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona nastaviće se po propisima po kojima su započeti.

Član 195.

Propisi za izvršavanje ovog zakona biće doneti u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, osim propisa iz člana 26. stav 8, člana 31. stav 3, člana 56. stav 9, člana 59. st. 6. i 7. i člana 158. stav 1. ovog zakona koji će biti doneti najkasnije u roku od četiri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1. ovog člana, primenjivaće se propisi koji su doneti na osnovu Zakona o energetici („Službeni glasnik RS” broj 84/04), ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Nacionalni plan za korišćenje obnovljivih izvora energije za period do 2020. godine doneće se do 31. decembra 2012. godine.

Član 196.

Metodologije iz člana 46. stav 1. tačka 1) ovog zakona biće donete najkasnije do 1. avgusta 2012. godine.

Pravila iz člana 46. stav 1. tačka 2) podtačka (1) ovog zakona biće doneta najkasnije do 1. oktobra 2012. godine, a pravila iz člana 46. stav 1. tačka 2) podtačka (2) ovog zakona u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odluka o cenama sistemskih usluga iz člana 46. stav 1. tačka 5) podtačka (1) ovog zakona biće doneta najkasnije do 1. avgusta 2012. godine.

Do donošenja metodologija iz stava 1. ovog člana primenjivaće se odgovarajuće metodologije donete u skladu sa Zakonom o energetici („Službeni glasnik RS”, broj 84/04).

Član 197.

Energetski subjekti koji na dan stupanja na snagu ovog zakona obavljaju energetske delatnosti nastavljaju da rade u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 198.

Danom stupanja na snagu ovog zakona Agencija za energetiku Republike Srbije osnovana Zakonom o energetici („Službeni glasnik RS”, broj 84/04) nastavlja sa radom u skladu sa odredbama ovog zakona.

Predsednik i članovi Saveta Agencije nastavljaju da obavljaju dužnosti na koje su izabrani do isteka mandata.

Član 199.

Agencija za energetske efikasnost obrazovana kao posebna organizacija Zakonom o energetici („Službeni glasnik RS”, broj 84/04) nastavlja sa radom u skladu sa ovim zakonom.

Član 200.

Energetski subjekt koji danom stupanja na snagu ovog zakona ima licencu za obavljanje energetske delatnosti organizovanja tržišta električne energije nastavlja da obavlja tu delatnost do dana stupanja na snagu propisa iz člana 89. ovog zakona.

Licence za obavljanje energetske delatnosti trgovine električnom energijom radi snabdevanja tarifnih kupaca, trgovine prirodnim gasom radi snabdevanja tarifnih kupaca, trgovine na malo električnom energijom za potrebe tarifnih kupaca i trgovine na malo prirodnim gasom za potrebe tarifnih kupaca izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važiće do dana izdavanja licence za obavljanje delatnosti javnog snabdevanja električnom energijom, odnosno prirodnim gasom, u skladu sa ovim zakonom.

Ako energetske subjektu iz stava 2. ovog člana ne bude izdata licenca za obavljanje delatnosti javnog snabdevanja električnom energijom, odnosno prirodnim gasom, ugovore o prodaji i drugu dokumentaciju u vezi sa ugovorima preuzima energetski subjekt kome je u skladu sa odredbama ovog zakona izdata licenca za javno snabdevanje električnom energijom, odnosno prirodnim gasom, danom izdavanja licence za javno snabdevanje.

Energetski subjekti koji na dan stupanja na snagu ovog zakona obavljaju delatnost trgovine na malo prirodnim gasom za potrebe tarifnih kupaca mogu najkasnije do 1. jula 2012. godine da podnesu zahtev za izmenu akta o poveravanju obavljanja delatnosti od opšteg interesa, za područje na kojem obavljaju tu delatnost,

radi određivanja javnog snabdevača prirodnim gasom u skladu sa članom 140. ovog zakona.

Licence za obavljanje energetske delatnosti koje su izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važiće do isteka roka na koji su izdate ako su delatnosti za čije obavljanje su izdate te licence propisane i ovim zakonom.

Licence za obavljanje energetske delatnosti koje su izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važiće do isteka roka na koji su izdate, ako su delatnosti za čije obavljanje su izdate te licence propisane i ovim zakonom samo pod drugim nazivom i ako energetski subjekt u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona dostavi tu licencu Agenciji radi evidentiranja promenjenog naziva delatnosti i stavljanja zabeležbe na rešenje kojim je izdata licenca.

Odredba stava 5. ovog člana primenjuje se i na energetske subjekte kojima su izdate dve licence za obavljanje delatnosti koje su ovim zakonom određene kao jedna delatnost.

Član 201.

Razdvajanje operatora sistema u smislu čl. 15. i 19. ovog zakona izvršiće se najkasnije do 1. oktobra 2012. godine.

Član 202.

Javni snabdevač električnom energijom, odnosno javni snabdevač prirodnim gasom iz člana 140. stav 4. ovog zakona, biće određen najkasnije do 1. oktobra 2012. godine.

Javni snabdevač električnom energijom će u roku od 30 dana od dana otpočinjanja obavljanja delatnosti preuzeti ugovore o otkupu električne energije od povlašćenog proizvođača koji su zaključeni pre stupanja na snagu ovog zakona i zaključiti predugovore.

Rezervni snabdevač električnom energijom, odnosno rezervni snabdevač prirodnim gasom iz člana 146. stav 1. ovog zakona, biće određen najkasnije do 1. oktobra 2012. godine.

Snabdevač iz člana 140. stav 7. ovog zakona biće određen najkasnije do 1. oktobra 2012. godine.

Krajnji kupci iz člana 145. ovog zakona imaju pravo na rezervno snabdevanje električnom energijom do 1. januara 2015. godine, a prirodnim gasom do 1. januara 2016. godine.

Član 203.

Preuzimanje, odnosno predaju objekata, opreme i postrojenja koji su delovi sistema iz čl. 70. i 75. ovog zakona izvršiće operator prenosnog i distributivnog sistema električne energije, bez naknade, najkasnije do 1. januara 2013. godine.

Energetski subjekt koji na dan stupanja na snagu ovog zakona obavlja delatnost trgovine radi snabdevanja tarifnih kupaca električnom energijom u čijoj imovini je elektronska komunikaciona infrastruktura, ima pravo službenosti na objektima prenosnog sistema električne energije radi postavljanja i korišćenja te infrastrukture.

Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije i korisnici sistema zaključiti ugovor kojim će urediti uslove i način preuzimanja objekata, opreme i postrojenja koji su delovi njihovih sistema iz čl. 70. i 75. ovog zakona najkasnije u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 204.

Operator distributivnog sistema električne energije doneće plan preuzimanja mernih uređaja, merno razvodnih ormana, odnosno priključnih vodova, instalacija i opreme u merno razvodnom ormanu i drugih uređaja u objektima postojećih kupaca, odnosno proizvođača koji čine distributivni sistem iz člana 75. ovog zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator distributivnog sistema električne energije će merne uređaje u skladu sa dinamikom utvrđenom planom iz člana 77. stav 3. ovog zakona preuzeti i zameniti, a merno razvodne ormene, odnosno priključne vodove, instalacije i opremu u merno razvodnom ormanu preuzeti i zameniti, odnosno preuzeti i usaglasiti sa zahtevima iz tehničkih propisa i sa pravilima o radu distributivnog sistema u roku do deset godina.

Član 205.

Operatori sistema i energetske subjekt koji obavlja delatnost transporta nafte naftovodom ili transporta derivata nafte produktovodom dostaviće pravila o radu sistema iz čl. 74, 79. i 167. ovog zakona Agenciji radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operatori transportnog sistema prirodnog gasa dostaviće Agenciji pravila o radu iz člana 99. ovog zakona, radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od devet meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, a operatori distributivnih sistema prirodnog gasa dostaviće Agenciji pravila o radu iz člana 105. ovog zakona, najkasnije u roku od šest meseci od dana objavljivanja pravila o radu transportnog sistema prirodnog gasa na čiji sistem su priključeni.

Operator skladišta prirodnog gasa dostaviće Agenciji, radi davanja saglasnosti, pravila o radu iz člana 110. ovog zakona najkasnije u roku od dvanaest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operator prenosnog sistema dostaviće pravila o radu iz člana 87. ovog zakona Agenciji, radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od devet meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, a pravila iz člana 72. tačka 4. ovog zakona najkasnije do 1. novembra 2011. godine.

Operator tržišta dostaviće pravila o radu iz člana 92. ovog zakona Agenciji, radi davanja saglasnosti, najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu propisa iz člana 89. ovog zakona.

Operatori sistema za prenos i distribuciju električne energije i operator transportnog sistema prirodnog gasa dostaviće Agenciji, radi davanja saglasnosti, planove razvoja sistema iz člana 72. tačka 5), člana 77. tačka 3) i člana 97. tačka 3) ovog zakona najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Energetski subjekti će doneti program mera i odrediti odgovorno lice iz člana 17. ovog zakona najkasnije do 1. novembra 2012. godine.

Član 206.

Krajnjeg kupca električne energije i prirodnog gasa koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona izabrao svog snabdevača na tržištu nastavlja da snabdeva taj snabdevač u skladu sa odredbama ovog zakona.

Krajnje kupce električne energije i prirodnog gasa koji do dana stupanja na snagu ovog zakona nisu izabrali svog snabdevača nastavlja da snabdeva energetski subjekt koji je do tada snabdevao tarifne kupce, po regulisanim cenama, dok ne izaberu svog snabdevača, a najkasnije do 31. decembra 2012. godine.

Pravo na javno snabdevanje imaće:

- 1) od 1. januara 2013. godine, krajnji kupci električne energije, odnosno prirodnog gasa čiji su objekti priključeni na distributivni sistem;
- 2) od 1. januara 2014. godine samo domaćinstva i mali kupci električne energije;
- 3) od 1. januara 2015. godine samo domaćinstva i mali kupci prirodnog gasa.

Odredba stava 3. ovog člana shodno se primenjuje i na kupce električne energije i prirodnog gasa koji do dana stupanja na snagu ovog zakona nisu bili priključeni na sistem.

Član 207.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o energetici („Službeni glasnik RS”, broj 84/04), osim člana 15. stav 1. tačka 1), člana 66. st. 5. i 6. i člana 70. stav 1. koji prestaju da važe 1. oktobra 2012. godine i Zakon o elektroenergetskoj, građevinskoj i inspekciji parnih kotlova („Službeni glasnik SRS”, br.5/83, 15/83, 24/85, 45/85, 6/89, 59/89 i 84/04 i „Službeni glasnik RS” br.53/93, 67/93, 48/94 i 44/95).

Član 208.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, s tim što se odredba člana 67. stav 1. ovog zakona primenjuje od 1. oktobra 2012. godine.